

Lukáš Borl

**TATO KNIHA
NENÍ [Z]BOŽÍ**

**Vydal *Lukáš Borl* ve spolupráci s *Antimilitaristickou iniciativou [AMI]*
a *Nakladatelstvím Subverze* v květnu 2024**

*

lukasborl.noblogs.org

*

ANTIMILITARISTICKÁ INICIATIVA

antimilitarismus.noblogs.org

antimilitarismus@riseup.net

*

NAKLADATELSTVÍ SUBVERZE

subverze.noblogs.org

subverze@riseup.net

*

TATO KNIHA NENÍ [Z]BOŽÍ

Lukáš Borl

KVĚTEN 2024

OBSAH:

- PODĚKOVÁNÍ	5
- NEŽ SE PUSTÍŠ DO ČTENÍ	7
- ÚVOD DO PRVNÍ BILANCE	11
- MOC IMAGINACE	15
- POHYB VPŘED	21
- ZDRAVÝ Odstup	25
- OMYLY, PŘEŠLAPY, SLEPÉ ULICE	31
- NA CESTÁCH A V BARABIZNÁCH	33
- ČERNORUDÝ PASAŽÉR	49
- NA ŽEBRÁCKÉ STEZCE	61
- Z REGÁLU PŘÍMO DO BÁGLU	69
- SÍŤ MIMO SÍŤ	101
- VYPLÁCAT TONER CO TO JDE	119
- NAŠE OKOVY	123
- KAPITALISMUS NENÍ VLAK ZE KTERÉHO JDE VYSTOUPIT	129
- RECYKLOVANÉ TEXTY	133
- LÉPE BYCH TO NEVYJÁDŘIL	147

PODĚKOVÁNÍ

„Kritické myšlení je kvalita, schopnost, přístup ke světu, ke všemu: kritický neznamená v žádném případě nepřátelský, negativistický, nihilistický, naopak: kritické myšlení stojí ve službách života, pomáhá odstraňovat překážky individuálního a společenského života, které nás ochromují.“

Erich Fromm

Tato kniha zprostředkovává můj životní příběh a pohled na život. Nevznikla by však bez přičinění a životních příběhů dalších lidí. To, co popisuji, jsem často prožíval s více osobami, a způsob, jakým píšu, zohledňuje zpětnou vazbu mého okolí. Chci proto poděkovat především Daniele, Petrovi, Nikol, Evě, Filipovi a Veronice, ale i dalším, za cenné připomínky a kritiku. I když bylo někdy těžké to přijmout a ne vždy jsem se tím řídil, přesto se jejich poznámky podepsaly na podobě knihy. Děkuji také Igoru Oliněvičovi, Mikolu Dziadokovi a dalším anarchistům, kteří jsou stíháni za svůj vzdor proti diktatuře v Bělorusku. Jejich životní cesta je pro mě obrovskou inspirací. Jejich uvěznění na podzim roku 2020 bylo impulzem k tomu, abych konečně začal psát knihu, o které jsem dlouho jen snil a mluvil. Rozhodl jsem se pokračovat

v boji, který je pro ně důležitý, protože to považuji za nejlepší způsob, jak projevit solidaritu v jejich těžké situaci. V určitém smyslu je tedy motivací k psaní důsledek autoritativních metod Lukašenka a jeho posluhovačů. Jim ale rozhodně děkovat nebudu. Měli by však vědět, že jejich snaha zadupat do země veškeré svobodomyšlné projevy vede jen k tomu, že jinde vyrostou znovu a budou se prosazovat s ještě větší vervou.

Chci, aby kniha byla přístupná všem. Nepřeji si, aby ji kdokoli prodával. Pokud se však někdo rozhodne při předání knihy dát mi peníze, celá částka bude převedena do fondu na protiválečné aktivity.

„Nejde o to, jak by chaotické a bouřící se civilní obyvatelstvo mohlo v zuřivé bitvě silou zbraní porazit dobře organizované, disciplinované armády kapitalistických států, nýbrž o to, jak by masové hnutí mohlo zevnitř ochromit schopnost vojska efektivně bojovat a způsobit tak kolaps a rozpad ozbrojených sil státu.“

Khaki rebelové

NEŽ SE PUSTÍŠ DO ČTENÍ

„V současném západním hodnotovém a uměleckém diskurzu platí, že text se stává literárním dílem teprve tehdy, kdy je v něm přítomno a čtenáři vnímáno určité uspořádání, kompozice a postupy tradičně přijímané jako literární.“

Wikipedie

Asi je dobré na začátek učinit několik varování, která snad pomůžou předejít nedorozuměním. Pokud někdo očekává, že toto je literární dílo, chci říct, že není. Sebekriticky uznávám, že nemám dostatečné schopnosti držet se důsledně slohových a literárních pravidel. Text tedy není strukturován, jak je u knižních titulů zvykem. Je poměrně chaotický a neučesaný. Stylistika a větné stavby mohou působit kostrbatě. Vyjádření jsou někdy zdlouhavá a jisté body se v různých obměnách opakují. Jsem si všech těchto nedostatků vědom.

Kdokoli, kdo se chystá číst dále, měl by vědět, že jazyková forma této knihy je velice vzdálená literárním konvencím. Kdo chce získat, co je v literárním světě normou, asi to zde nenalezne. Tato publikace hodně mluví o porušování norem, což se vlastně týká i způsobu, jakým je napsaná. Na rovinu říkám, že při psaní jsem důraz nekladl tolik na formu, ale hlavně na obsah sdělení. Věřím, že ten je zde tím skutečně hodnotným. Ten může být přínosem pro čtenář-

stvo, avšak jen pokud bude mít dost vůle se jím zabývat i navzdory tomu, že není vyjádřen zrovna nejlepšími prostředky.

Knihu si můžeme představit jako jídlo ukuchtené amatérem. Není uvařeno podle správných kuchařských postupů, má nevyvážené chutě a nevábnou konzistenci. Přes to všechno ale po snědení dodá tělu kvalitní výživové hodnoty. Jde jen o to prokousat se a polknout, i když by jistě bylo příjemnějším prožitkem sáhnout po pokrmu od šéfkuchařů dobře ovládajících své řemeslo v souladu se zažitými postupy.

Hlavní - nikoli však jediná - hodnota potravy ve skutečnosti spočívá v kvalitním obsahu, nikoli zpracování. A to se týká jak potravy pro žaludek, tak té pro mozek, kterou nám nabízejí knihy. Nejsem kuchař ani spisovatel. Mé výtvořky tomuto faktu odpovídají.

Asi jsem příliš nekonvenční člověk na to, abych vyplodil knihu v souladu se slohovými konvencemi. Možná by přispělo k větší atraktivitě a čtenosti, kdybych tak činil. Jenže já nepíšu pro pasivní publikum, které touží pouze konzumovat příjemný prožitek z četby. Píšu pro ty, kteří četbu promítají do vlastní aktivity poté, co knihu odloží a zpracují, co se z ní dozvěděli.

Někdy člověk musí pracně proniknout několika nepříjemnými vrstvami, aby dospěl k hodnotnému obsahu, který mu přinese užitek. Věřím, že tolerantní a trpělivé čtenářtvo to zvládne i s touto knihou, i když můj styl psaní to zrovna neulehčuje.

„Mám dojem, že moderní metoda čtení je vedena představou, že se člověk nemusí příliš namáhat – mělo by to být jednoduché, co možná stručné a poskytovat bezprostřední potěšení. To jsou ovšem samozřejmě samé iluze. Nic, co je skutečně hodnotné, nemůže být vykonáno bez námahy, a dokonce ani bez určité oběti a disciplíny.“

Erich Fromm

ÚVOD DO PRVNÍ BILANCE

„Kritické myšlení je jedinou zbraní a obranou, kterou má člověk proti nebezpečím v životě. Jestliže nemyslím kriticky, pak na mě působí všechny vlivy, všechny sugesce, všechny omyly a všechny lži, jimiž jsem od prvního dne indoktrinován. Nelze být svobodný, určovat sebe sama a nalézt sebe sama, dokud nejsme schopni myslet kriticky, a v jistém smyslu také cynicky.“

Erich Fromm

Tato kniha se pokouší zprostředkovat úvahy o nekonformním životě a o tom, jak se jim v praxi daří obstát. Předkládá bilanci první části životního experimentu, pro který jsem se rozhodl. Může to působit dost zvláště, uvažovat o vlastním životě jako o osobním experimentu. Obzvláště v době, kdy se zdá, jako by vše zásadní bylo v našem žití předurčeno okolními vlivy – rodinou, výchovou, institucemi, morálkou, společenským uspořádáním, zákony, konvencemi, veřejným míněním, přírodními procesy... Můj experiment spočívá právě ve snaze pokusit se těmto vlivům vzdát a nedopustit, aby na život měly dominantní a destruktivní moc. Že jsou některé vlivy silné neznamena,

že je nelze zdolat, přelstít, obejít, oslabit nebo uniknout jejich moci. Chci zde o tom předložit několik důkazů, které jsem postupně získával po dobu přibližně 26 roků. Tedy od doby, kdy jsem se ve svých šestnácti letech začal projevovat rebelským způsobem. Od pubertálního věku do současných 42 let je mé žití hledáním cest, které umožňují vyhnout se adaptaci na to, k čemu cítím bytostný odpor. Cest, na kterých unikám domestikující moci usilující o mé podrobení a strádání. A protože jde o experiment, nevyhnutelně se to týká i omylů v podobě slepých uliček.

Kniha ale není primárně o mně a mém životě. Nemá sloužit k probuzení obdivu k mé osobě, ale přispět k propagaci hodnot, které mohou ostatní lidé zužitkovat ve vlastních životech. Jelikož však nechci zůstat čistě na poli teorie, nevyhýbám se tomu své úvahy demonstrovat na popisu vlastní životní cesty a zkušeností. Prokazuju tím platnost svých tvrzení na praktickém příkladu. Mohl bych popsat své úvahy i v neosobní filozofické formě. Obávám se ale, že by se pak motivační efekt mé snahy vytratil. Pochybnosti o tom, že věci, které sděluji, mohou v praxi fungovat, by mnohé utvrdily v přesvědčení, že to ani nemají zkoušet. Chyběl by důkaz pro vyřčené hypotézy. Oproti tomu moje osobní zkušenost z abstraktního činí konkrétní, ze spekulací činí prokázané. Ale pozor na slepé následování příkladu. Nemyslím si, že vše, čím se zabývám, má univerzální platnost. U různých lidí a míst mohou být různé výsledky. Toto není návod, jak vše bez problémů zvládat. Žádná kniha nemůže být všeobecně platnou příručkou, jak naložit s něčím tak komplikovaným, jako je život. To platí pro jakoukoli dobu a celý svět.

Moje životní cesty mě mimo jiné zavedly i za mříže vězení. Na jednom vazebním zasedání, kde soudkyně rozhodovala o tom, zda mě propustí z vyšetřovací vazby, mě zaujal jeden její komentář: *„Toto je jednání rozhodující o tom, zda i nadále trvají vazební důvody. Na mně není teď prokazovat, zda jste se*

předmětných trestných činů skutečně dopustil. To je úkolem soudu v hlavním líčení. Nevylučuji, že jste se jich třeba nedopustil. Vy jste ale poměrně inteligentní člověk a nebezpečnost vašeho jednání spočívá v tom, že věci, které říkáte a také píšete mohou jiné lidi inspirovat.”

Toto prohlášení ve mně stále rezonuje. Soudkyně vlastně vyjádřila názor, že pro systém, který ona reprezentuje nejsem ani tak hrozbou v ulicích, jako spíš u počítače. Obávají se mého vlivu na druhé skrze slova – vyslovená a psaná. Jako bych teď ve větách soudkyně viděl kompas umožňující zorientovat se, jakým směrem se vydat. Pokud se obávají, že má slova budou inspirovat, pak je psaní to, čemu se chci a budu věnovat. Protože já chci inspirovat a motivovat. Chci být hrozbou pro systém, který představuje koncentrované zlo. Chci, aby se protisystémovou hrozbou stali i další lidé. A pokud jim k tomu mohou pomoci mnou vyjádřená slova, rád je vyjádřím.

Jako obviněný jsem před nějakou dobou využil svého práva a nahlédl do vyšetřovacího spisu, kde byl mimo jiné záznam vyhodnocující „*poznatky získané řádně povolených a nasazených úkonů podle §88/1, 2*“ Bylo tam k mé osobě uvedeno: „*Komunikace naznačuje, že je poměrně zdatný, co se týká formulace především písemného projevu, a že k této činnosti i výrazně inklinuje. Sám má ambice napsat knihu či jinou publikaci...*”

Kdyby tak vyšetřovatelé věděli, jaký kompliment mi tím skládají a jak moc mě jejich slova motivují k akci. Tou akcí je tato kniha. Jasně, že moje motivace spuštěná slovy policie a soudců je nezamýšleným efektem. Zde není důležité, zda to byl záměr nebo ne. Podstatné je, co pozitivního to přineslo. A já doufám, že tato kniha je sama pozitivním příspěvkem druhým lidem. I kdyby ne, alespoň již nyní mohu říct, že její zpracovávání pro mě nebyl promarněný čas. Proces psaní je pro mě mimo jiné také osobní terapií. Způsobem, jak upou-

šťět vnitřní napětí, srovnat si své myšlenky a dosahovat psychické pohody. Doufám však, že přínos knihy přesáhne můj osobní život. Že bude žít vlastním životem a obohatí životy dalších osob.

„Člověk je ultimátně sám. Každý jsme uprostřed svého vesmíru a jsme v něm úplně sami. Všechno, co si myslíte o sobě a o světě, existuje jenom ve vaší hlavě. Tak jak vnímáte sami sebe, tak vás nevnímá nikdo jiný. Nikdo vás nikdy nepozná tak, jak byste si přáli být znáni. Nikdo nikdy nepochopí, jak se cítíte. Každý jsme osamělá nakládačka ve své privátní zavařovačce. Cinkáme o sebe skly, seč nám síly stačí, ale nikdy se nedotkneme okurka okurky.”

z dopisu od kamarádky z Děčína

MOC IMAGINACE

„Když musí jít každý jedinec kupředu a pokoušet se své štěstí, když musí buď "plavat nebo se utopit" - dochází k "nutkavému hledání jistoty", k zoufalé potřebě najít "řešení", které by "eliminovalo vědomí pochyb" - je vítáno cokoli, co slibuje, že "převezme" odpovědnost za jistotu.”

Erich Fromm

Strach z budoucnosti bývá jeden z nejčastějších, který zažíváme. A také tím hlavním, který určuje naše každodenní rozhodnutí. Můžeme to vnímat jako pudovou záležitost, která nám umožňuje přežít dnes a zajistit si podmínky přežití na zítřek nebo stáří? Jenže to by znamenalo, že každý člověk se obává stejných věcí, že strach velí jednat všem stejnými způsoby a kdo jedná jinak, jednoduše zahyne nebo bude příliš trpět. Tak to ale není. Různí lidé jednají ve stejných situacích odlišně a liší se i důsledky. Lidé hynou a trpí, i když se s pečlivostí vyhýbají všemu, čeho se obávají. Někteří zase žijí spokojené životy, i když se dobrovolně vystavují situacím, jinými označovanými za příliš nebezpečné. Co jednoho děsí, jiného nechává klidným.

Strach není objektivní důsledek situace, ale toho, jak o ní uvažujeme. Když si pomyslíme, že nějaká událost vede k tragédii, cítíme se vystrašeně v reakci

na takovou úvahu. Stejně tak obavy ustupují, když o stejné situaci uvažujeme pozitivně. Toto poznání je důležité. Je zjevné, že změnou vzorce myšlení můžeme regulovat intenzitu strachu a tím otevírat možnosti, které před tím byly nedostupné. Naše myšlenkové vzorce jsou naučené, proto je možné se je přeučit, pokud nám nevyhovují. To je velmi pozitivní.

Velmi často si vlastní strach racionalizujeme, čímž zdůvodňujeme, proč se mu podřizujeme. Bojíme se, že když nebudeme pracovat a vydělávat peníze, pojedeme hlady a nebudeme mít kde bydlet. Že když se nebudeme zabývat sociálním a zdravotním pojištěním, nebude o nás postaráno až onemocníme nebo zestárneme. Že když nezaplatíme udělenou pokutu, přijdeme později o prostředky k životu. Že když vybočíme z genderové role, nikdo nebude ctít naší důstojnost. Že když nejednáme v souladu s veřejným míněním, nikdo nás nebude mít rád. Že když vyjádříme kritiku nebo budeme konfliktní, naši blízcí nás odmítnou. Že když se nepodřídíme zákonům, strávíme většinu života v base.

Vše tohle se teoreticky stát může. Problém však spočívá v tom, když o tom uvažujeme jako o jediné a nevyhnutelné možnosti. Jenže těch se nabízí mnohem více než tyto katastrofické verze. Některé dokonce místo nepříjemností mohou přinést radost a životně důležité hodnoty. To, co nám tak často chybí, je snaha představit si nejen záporné scénáře, ale i ty kladné. Proto tak často děláme něco, co bychom nikdy nedopustili, pokud bychom k tomu nebyli tlačeni strachem.

Doris Wolf v jedné ze svých prací uvádí: „*Naše síla představivosti může působit negativně – vytvářet pocit strachu tím, že necháváme ve své hlavě vznikat katastrofy. Ale lze ji využít i pozitivně. Stačí si neustále představovat, jak situaci v pohodě zvládáme.*”

V této knize se pokusím čtenářstvo podpořit právě v tom, aby využilo sílu představitosti pozitivním způsobem. Na jednotlivých příkladech ze života ukážu, že katastrofa není zdaleka jediná možnost, která nás může potkat, jestliže se vědomě rozhodneme překročit pravidla, která nám jsou z vnějšku vnucovaná. Připustíme-li si i jiné možnosti vývoje, otevíráme svou mysl také možnostem, které jsme dříve považovali za nemyslitelné. A o to mi jde. Jít za limity a hranice, protože nás omezují v růstu.

„Mnohdy dostáváme strach tam, kde nemůžeme pro svou obranu udělat vůbec nic, protože potenciální nebezpečí je někde v budoucnosti a možná ani nepřijde.” píše Doris Wolf. Proč se tedy neustále podrobovat tomu, co se nám nelíbí? Proč pracovat pro zaměstnavatele? Proč platit za každou věc, na kterou někdo nalepí cenovku? Proč poslouchat povely autorit? Proč přijmout role, které nám nevyhovují?

Ano, bojíme se toho, co možná nepřijde. Klameme sami sebe, když se přesvědčujeme, že podrobit se znamená zabezpečit, aby "to" nemohlo přijít. My ale nemáme žádné jistoty, že neskončíme špatně. Míra našeho podřízení se strachu z budoucnosti žádné takové jistoty nevytváří. Podřízení se obavám jen generuje iluzi bezpečí. Náš strach z budoucnosti je příliš často diktátorem, který určuje, jak jednáme v současnosti. Vystavujeme se utrpení dnes, protože se příliš zabýváme fantaziemi o tom, že možná zítra budeme trpět více, pokud dnešní utrpení poslušně nepřijmeme.

Strach je jistě potřebný pro přežití. Jenže to neznamena, že jím má být zdůvodněno naše přežívání v mizérii. Měli bychom si znovu položit otázku, kdy je strach našim partnerem a kdy je spojencem těch, kteří z nás ždí mou zisky a moc.

„Strach vzniká většinou vlivem našeho hodnocení určité situace – na tom se zřejmě shodneme. Abyste zjistili, jestli pro vás mají obavy nějaký smysl, musíte se podrobněji podívat na svá hodnocení. Lidé mají v situacích, v nichž pociťují strach, zcela charakteristický myšlenkový vzorec. Jejich myšlenky a představy stále krouží kolem nebezpečí a možných katastrof. Překrucují realitu, interpretují situace a události falešně, zobecňují jednou prožité zkušenosti, přehánějí předpovědi budoucnosti a činí ze svých zkušeností svévolné závěry. Spatřují katastrofy tam, kde ve skutečnosti nehrozí nebezpečí buď vůbec žádné, nebo pouze malé. Časem považují stále více situací za nebezpečné. Zabývají se přehnaně svými pocity a tělesnými reakcemi. Zároveň však podceňují své vlastní schopnosti obstát v problémových situacích. Vyžadují jistoty tam, kde žádné nelze poskytnout. Vyhýbají se situacím, aniž by prověřili, zda jsou skutečně nebezpečné. Bojácní lidé mají takzvané přecitlivělé "poplašné zařízení", které nepřetržitě varuje před možným nebezpečím. Žijí v neustálém pozoru, téměř každý podnět je přiměje ke spuštění "planého poplachu".

Doris Wolf

POHYB VPŘED

„Cítit se osvobozen od omezení, pociťovat svobodu jednat podle vlastního přání, to znamená dosáhnout rovnováhy mezi svým přáním, představivostí a akceschopností: člověk se cítí svoboděn, pokud jeho představivost není větší než jeho aktuální touhy, přičemž ani představivost, ani tyto touhy nesmějí překračovat jeho schopnost jednat. Tuto rovnováhu je možno ustavit dvěma způsoby: buď minimalizací našich tužeb a naší představivosti, anebo zvětšením naší schopnosti jednat.“

Zygmund Bauman

Naše životy nejsou předurčené. Nikdo nenaplánoval, jak mají od začátku do konce proběhnout. Pokud se o to někdo snaží, nemusíme podle takového plánu žít. Přesto tak často vězíme ve schématech, které zužují náš životní prostor a redukují možnosti. Způsoby, jak jednat, jsou širší - ale jako bychom byli paralyzováni, co se týče schopnosti jich využít. Neděláme to, co chceme. Stojíme na místě, když můžeme jít vpřed. Máme ve zvyku to zdůvodňovat

zdánlivě rozumnými argumenty. Jít vpřed je přece riskantní a nejisté. Ustrnuli jsme a oklamali sebe samé s tím, že zůstat na místě a v tom co známe, je jediný způsob seberealizace, který přežijeme bez vážné újmy. Jediný, který nabízí jistotu a bezpečí.

Trpíme dvojí iluzí: zaprvé, schémata, ve kterých žijeme, nám žádné jistoty nenabízejí. Dokonce ani jistotu bezpečí. Neustálá nejistota je jedinou naší jistotou. Zadruhé, pohyb vpřed může přinést i pozitivní hodnoty do našich životů, nikoli jen destabilizaci.

Proč tak často obviňujeme druhé z toho, že potírají naši svobodu a nedokážeme si připustit, že my sami nedokážeme projevit svobodnou vůli v situacích, kdy k tomu máme příležitosti? Neznám odpověď. Víím ale, že se to dá změnit. Ne naráz, ale postupně. Na počátku všeho však musí být rozhodná volba jedince udělat krok vpřed. Krok, který znamená překročit hranice, které nám jsou okolím vnucené a neustále připomínané. Nemusí to zprvu být nic velkého. Třeba se jen vzepřít jednomu rozkazu panovačného rodiče nebo si obléknout věc, která symbolicky vybočuje z genderových stereotypů.

Krok vpřed je důležitý v tom, že nám dává příležitost přímého, nikoli zprostředkovaného prožitku. K teorii přidává praxi, takže si můžeme ověřit, jak moc jsou naše fantazie oprávněné. Sám jsem byl tolikrát překvapen, jak rychle jsem při určité činnosti zavrhl mylnou představu, kterou jsem si o ní předtím dlouho udržoval ve své mysli. Třeba to, co jsem považoval za velice nebezpečné, jsem bezpečně zvládl a ještě se u toho něco nového naučil. Není důvod, proč by to tak nemohli mít i druzí. Proč by nemohli ztratit obavy z činností, které dříve odmítali vykonat, jelikož o nich uvažovali zkresleně. Pokud jsou to navíc činnosti, po kterých touží, a mohou přispět k nárůstu jejich svobody, mají také pádný důvod se do nich pustit.

„Vyhýbáme-li se situacím, ve kterých se cítíme ohrožení, podaří se nám sice vyhnout pocitům strachu, ale můžeme si tím také výrazně omezit svůj životní prostor.“

Doris Wolf

„Usilováním o nemožné člověk vždy dosáhl toho, co možné je. Ti, kteří z opatrnosti neudělali více než považovali za možné, nikdy neudělali ani jeden krok dopředu.“

Michail A. Bakunin

ZDRAVÝ ODSTUP

„Tak jako při kterékoli jiné hře mají plány pro budoucnost sklon k pomíjivosti, proměnlivosti a nestálosti a nesahají dál než k několika málo následujícím tahům.

(...) Čím méně ovládáme přítomné, tím méně lze zahrnout do nějakého našeho plánu "budoucnost".”

Zygmund Bauman

„Představy, stejně jako myšlenky, se mohou stát našimi nepřáteli – a to tehdy, když neodpovídají realitě a obsahují katastrofu, k níž vůbec nedojde.”

Doris Wolf

Naše mysl je často zatěžkávána myšlenkami na problémy, které se jeví jako závažné a vyžadující řešení. Války, chudoba, týrání zvířat, destrukce planety. Seznam by mohl být hodně dlouhý, kdybych chtěl vše vyjmenovat. Ale důležitější, než vědět o všech problémech světa, je naučit se rozlišovat, které je v našich silách vyřešit - a které ne.

Nemyslím tím stát se lhostejným ignorantem. Jen se prostě naučit mít zdravý odstup od událostí, které jsou sice objektivně problém, ale reálně s tím mnoho nezmůžeme. Nejde o to takové věci přehlížet, ale nenechat se jimi pohltit tak moc, že to odnese naše psychické zdraví.

A tady si nechci hrát na to, že to sám vždy zvládám. Naopak, velmi často ne. Někdy se mě problém na druhém konci světa dotkne tolik, že ho do sebe doslova nasaju a peru se se strašnými pocity bezmoci a silným nutkáním, že prostě musím něco udělat, aby se "to" vyřešilo. Pokud jde o věc, kterou ani při největším nasazení nemohu změnit, brzy se dostaví úzkosti, pokleslost nálad a občas i nervové zhroucení.

Poslední dobou se soustředím právě na to, abych se do takových stavů nedostával. Vidím-li problém, pokládám si otázku, jak moc mohu přispět k řešení. Věnuji se tomu, co reálné řešení přináší, byť jen v malých, dílčích věcech. A snažím se nestresovat těmi částmi problému, na které moje síly nestačí. Pokud jsou okolnosti, které svou aktivitou neovlivním, soustředím se na to, co ovlivnit mohu. Tedy především na přístup sám k sobě a tomu, jak negativní okolnosti obejít, přelstít a nenechat si jimi lajnovat životní cestu.

Abych byl konkrétnější, nestresuju se třeba příliš tím, že kapitalistická společnost požaduje, abychom se nechali vykořisťovat v práci a získali tak prostředky nutné pro přežití. Sere mě, že v takovém světě žijeme, ale jako jedinec s tím nehnu. Nezměním to. Co ale mohu změnit je způsob, jak v tomto

světě budu žít. Nemusím být neustále nešťastný z toho, že nastavená pravidla mě obírají o důstojnost, čas a energii. Prostě nepřistoupím na nároky, které jsou na mě kladeny a nenechám se okrádat. Nepůjdu pracovat, nezaplatím za zboží, nepronajmu si byt. Systém, který od nás práci a placení očekává, se díky mojí volbě nezhroutí, ale můj život získá kvalitnější rozměr. A to je skutečně významná a dosažitelná změna. Získám víc důstojnosti a prostoru pro věci, které mě těší. Budu šťastnější a méně frustrovaný. To proto, že jsem se rozhodl změnit, co změnit můžu a netrápit se příliš tím, co v tuhle chvíli nezměním. Nevzdávám se představy, že jednou možná kapitalismus padne, ale to není aktuální situace. Proto vkládám energii hlavně do toho, co mohu změnit tady a teď.

Život je příliš krátký na to abych chtěl mrhat energii na aktivity s minimálním účinkem a stresoval se neustále tím, že moje okolí se nemění k lepšímu, ale spíše naopak. Sebe mohu měnit, a tak to dělám. Každé zdánlivě drobné rozhodnutí jedince může přinášet změny. Někdy mnohem větší než dlouhodobé kampaně obrovských kolektivů, které tvrdí, že chtějí nějaký problém vyřešit, ale na osobní úrovni jeho členstvo není ochotni změnit zaběhlé vzorce ve vlastních životech. K čemu je vyřvávat "Jiný svět je možný", pokud pak ve všem přistupujeme na pravidla světa současného?

KDY, KDYŽ NE TEĎ?

„Nemá velký smysl dělat si starosti se všemi teoreticky možnými nepříjemnými událostmi, které mohou v našem životě nastat, protože potom by nám už nezbýval čas, abychom žili a užívali si.” (...) „Když už se ve své fantazii zabýváme příchodem nějaké v našich očích nebezpečné události, potom má také smysl hledat možnosti, jak by to mohlo celé pokračovat. Mnozí lidé přemítají a strachují se o budoucnost, vytvářejí si ty nejpříšernější představy, až je nakonec zachvátí panika. Potom však své fantazírování přeruší. Dopouštějí se chyby, že nepřemýšlí dále a nehledají opatření, jak situaci zvládnout, ale zůstávají ve stavu bezmoci a slabosti.”

Doris Wolf

Je jasné, že naše plány a představy o tom, co chceme dělat, často narážejí na objektivní překážky. Někdy předvídatelné, jindy nečekané. Vždy je třeba s nimi počítat, protože jejich ignorace vede jen k produkci dalších překážek. Neméně důležité je však si je také roztrdit na závažné či nepřekonatelné a ty méně závažné. To z toho důvodu, abychom nezůstali na místě při vidině jakékoli, byť třeba i drobné komplikace. Častou chybou bývá, když člověk všechny bariéry na cestě vnímá jako zdůvodnění postoje, že po té cestě není možné jít. Většinou to však ani nepřiznává. Ve skutečnosti sebe a své okolí přesvědčuje, že cestu úplně neodmítá, jen ji odsouvá na později, na dobu, kdy některé překážky zmizí. Tento sebeklam je silně paralyzující, protože jedinec neustále omílá, že jistou věc učiní, až jiná věc pomine: jenže i když pomine, najde se jiná, na jejíž pominutí je třeba čekat. A tak se jen čeká a stojí se na místě. Pro každého je to něco jiného. Někdo čeká, až dodělá školu, získá novou práci, pomine pandemie nebo se změní legislativa. Někdo až bude mít dost zkušeností, peněz nebo jeho potomci budou starší a bude mít dost podpory od okolí.

Problém spočívá v tom, když člověk všechny tyto objektivní překážky začne subjektivně prožívat jako nepřekonatelnou bariéru. Jenže oni jí často nejsou. Neznamenají možnost někam se vydat, něco udělat, jen tuto možnost dělají komplikovanější. Cílevědomý a rozhodný pohyb dokáže bariéry postupně překonávat a přiblížit nás k cíli. Vymlouvání se na překážky nás nikam neposune a navíc to značně podryvá sebedůvěru.

Tolikrát jsem zažil, že mě lidi od něčeho odrazovali výčtem všech existujících překážek i těch, které teoreticky mohou vyvstat. Teprve až moje ochota nenechat se odradit a jít do toho prokázala mylnost jejich předpokladů. Jejich tvrzení, že něco nejde, ve skutečnosti znamenalo, že něco nechtějí nebo pro to nejsou odhodlaní a z různých důvodů to nedokážou přiznat.

OMYLY, PŘEŠLAPY, SLEPÉ ULICE

„Strach dělá z lidí vězně. Naděje jim dává křídla.“

Vykoupení z věznice Shawshank

Životní dráha, na kterou jsem se vydal a pokusil popsat v této knize, rozhodně není bezproblémová. Probádal a prošlapal jsem cestičky, které se ukázaly jako užitečné, ale nikdy jsem dopředu nevěděl, jaký bude výsledek. Nejednou jsem proto také šlápnul vedle nebo do hromady sraček. Někdy se zpočátku zajímavá cesta později ukázala jako slepá ulice. Tohle k tomu životnímu experimentu prostě patří a nikdo nemůže očekávat, že to jde bez toho. Směr, který jsem si vybral, předpokládá nejen prospěch, ale také neúspěchy. Ty je třeba přijímat a zpracovávat jejich důsledky. Nic z toho, co se mi nepovedlo, neberu jako fatální tragédii ani jako důvod se na vše vyprdnout. Dokonce i když jsem někdy prošlapával slepou ulici na jejímž konci byla nepřekonatelná zeď, neberu to jako prohru nebo konec cesty. Proč? Protože než jsem k té zdi došel, vždy jsem se po cestě něco naučil, narazil na nové možnosti nebo se dozvěděl něco důležitého o sobě. A často jsem díky chybám pochopil, co už budoucnu nechci. Některé chyby sice stále idiotsky opakuju. I tak je ale vnímám jako důležitou součást toho všeho. Chyby jsou také součástí růstu a vývoje.

KOPOLNO'S
DE
STANOVNI
ZEMELI

44

4

NA CESTÁCH A V BARABIZNÁCH

„V člověku zřejmě existují dvě velmi silné tendence. Jedna ho vede vpřed, začíná narozením dítěte, impulzem opustit mateřské lůno, ale současně je tu strach ze všeho nového, odlišného, takříkajíc strach ze svobody, strach z rizika, téměř stejně silná tendence k návratu, jít zpět, nepohybovat se vpřed. Je to strach z nového, strach z toho, na co nejsme zvyklí, strach z toho, co není jisté, protože jsme to nikdy neprožili: všechen tento strach je vyjádřen v odporu, v různých manévrech, jak zabránit pohybu vpřed, jak zabránit smělému činu.“

Erich Fromm

Už když jsem během dospívání začal řešit, že se jednou odstěhuju od matky, neskutečně mě štvalo, jak velkou část svého příjmu lidi musejí dávat za to, aby měli kde bydlet. Viděl jsem všechny ty z práce unavené lidi, kterým velkou část výplaty spolknou pronajímatel bytu. Byt využívají hlavně k tomu, aby měli kde načerpat sílu na to, aby pak mohli odvést další očekávaný výkon v práci. Na příjemnější využití bytu zkrátka práce neponechá moc času, energie a motivace. Pracují, aby mohli bydlet. Bydlí, aby mohli pracovat. Podivný uzavřený koloběh. Už jako teenagerovi mi bylo mi jasné, že takto to já nechci. Jenže do práce vydělávat prachy jsem se taky nehrnul, takže můj okruh možností se smrsknul je na ty, kde peníze nejsou příliš potřeba.

Až na několik krátkodobých výjimek jsem nikdy nebydlel v oficiálně pronajatém bytu. Kromě toho, že jsem chvíli bydlel v karavanu, maringotce a obytném autě, přespával v komunitním centru a v čajovně, jsem situaci řešil dvěma hlavníma způsoby: životem v pohybu a squattingem. Myslím, že k obojímu jsem začal mít sklony hlavně díky punkové subkultuře. Nejprve jsem jezdil po celém Česku na koncerty a přespával při té příležitosti u známých. Bylo to zprvu jen o víkendů, ale brzy jsem pochopil, že vlastně ani tak moc nepotřebuju mít trvalé místo pro bydlení. Začaly se ve mně probouzet nomádké sklony. Chuť být pořád v pohybu, protože být na místě mě nudí a frustruje. Pokud má člověk tuto kočovnou tendenci, bylo by vlastně ještě víc absurdní pronajímat si byt, aby pak většinu času trávil jinde. Velkou část života se tedy potloukám s batohem na zádech s několika drobáky v kapse. Často ani nemám dopředu jasnou vizi, kde budu přespávat další měsíc nebo příští týden. Naučil jsem se to nějak moc neřešit, protože mě život naučil, že se to pokaždé nějak zařídí. Kromě toho, že se vždy najde někdo, kdo s člověkem na několik dnů rád bude sdílet svůj domov, přes léto se taky dá dost snadno žít bez ubytování a využívat pohostinnosti ulic, pláží, parků, lesů...

Kolem života „na ulici“ koluje mnoho mýtů. Lidi si často myslí, že to je extrémně nepohodlné a nedůstojné, že takto lidi končí hlavně kvůli tlaku okolností, protože nemají jinou možnost. Já si to ale vybral právě proto, že ty možnosti, které se mi nabízí, mi přijdou skvělé. Jasně, spát třeba v parku znamená riskovat, že tě někdo přepadne a okrade, ale stejně tak můžu říct, že chodit do práce, abych si mohl pronajmout byt, znamená riskovat pracovní úraz. Každá situace znamená risk a člověk si jen musí ujasnit, zda mu to za ten užitek stojí. Navíc, když je člověk trochu šikovný, časem si vyvine strategii, jak praktikovat pouliční život bezpečně. Od jisté doby například při spánku v parku nebo na pláži nemívám cenné věci s sebou. Ty si zpravidla schovám na jiném místě. Někdy dokonce při toulkách po Evropě mívám různé skrýše, jakési sklady. Někdy vtipkuju, že jsem jako veverka, co si schovává oříšky. Většinou to funguje takto: přijedu do neznámého města, sednu na autobus či metro a jedu na okraj, kde si v lesíku či parku schovám do černého igelitového pytle věci, které budu potřebovat jen příležitostně. Pak jedu vytipovat místo na spaní. Většinou park nebo pláž. Vždy myslím dopředu na to, jestli je poblíž střecha, kdyby pršelo. Poblíž vytipovaného místa si do dalšího černého pytle v křoví schovám spacák, karimatku a oblečení na spaní. Další skrýše pak rozmisťuju strategicky na různá místa v centru města. Někdy si ukládám potraviny jako do spižírny. Jinam zase počítač, který vytáhnu, když potřebuju jít někde do kavárny pořešit mejly a zjistit, co je nového ve světě. Zkrátka, každá skrýš slouží k jinému účelu a musím to vždy vymýšlet tak, abych nemusel pořád vláčet všechny věci s sebou a nebo jezdit kvůli každé maličkosti přes celé město.

Někdy tenhle „veverčí systém“ přivodí i vtipné situace. Třeba když mi prasata v lesoparku vyčmuchají skrýš s jídlem, tak mají hostinu a já musím jít do obchodu vyvlastnit nové, abych nezdechnul hlady. Jednou jsem zase strávil

chladnou noc bez přikrývky v domnění, že mi to někdo šlohnul, abych po rozednění zjistil, že mi pytel s karimatkou a spacákem vyčmuchalo nějaké zvíře a přesunulo to o kus dál, kde jsem to ve tmě přehlédl. V italském Janově jsem zase nestihl poslední metro a nevěděl jak se dostat ke spací skrýši, takže jsem nakonec spal před nádražím na kartonových krabicích přikrytý další kartonovou krabicí. Kupodivu to nebylo zase tak moc nepohodlné. Kolem mě spalo několik lidí v podobných podmínkách a já se cítil poměrně bezpečně. Byl to takový kartonový hotel pro vagabundy ze širokého okolí. Zajímavé bylo, že oproti tomu co znám z hlavního nádraží v Praze, tady nikdo nikoho nevyhazoval, ani když si „ustlal“ hned před vchodem do nádražní haly.

CHATRČE A BARABIZNY

Vedle kočovného života na cestách jsem se nejednou také „zabydlel“ na squatu. Dávám to do uvozovek, protože ono to většinou nebylo žádné dlouhodobé bydlení, ale spíše další přechodný stav nebo přestupní stanice. Poprvé jsem zavítal na squat jako mladý punker, který se vydal se svojí partou na koncert ve squatu Papírna v Praze Holešovicích. Psal se rok 1999 a mě bylo 17 let. Otevřely se mi dveře do nového světa a ještě ten večer jsem opilý přespal s místní punkerkou ve squatu na druhé straně řeky, tj. na squatu Milada. Za několik týdnů pak následovala návštěva squatu Ladronka. Žádný z těchto squatů už neexistuje. Zasely ve mně ale něco, co se rozvíjí dodnes. Tehdy, jako mladý punkáč, jsem squaty využíval jen jako příležitostné mejdanové místo, ale později se některé staly mým dočasným domovem.

Poprvé jsem se pokusil zabydlet ve squatu někdy v roce 2008. V době, kdy jsem dojížděl do Třince za tehdejší partnerkou, jsem jaksi cítil potřebu si zde vybudovat zázemí. Tip na barák mi dal kámoš a já pak využil svou schopnost

probudit nadšení v dalších lidech abychom ho společně obsadili. Byla to stará usedlost v obci Ropice, kousek od Českého Těšína. Nápad vytvořit nový squat Viktorie se tehdy setkal s docela velkou odezvou lidí ze širokého okolí. Kolektiv byl roztroušený v Třinci, Orlové, Havířově, Českém Těšíně, Ostravě, Frýdku Místku. A do toho já, magor z Mostu. Hodně se tehdy mluvilo o tom, co všechno nám ten projekt nabízí a co vše tam budeme realizovat. Pravdou však je, že kromě jednoho koncertu a grilování na dvoře se toho moc nedělo. Koncert ukončila policie a kolektiv se postupně přestal o barák zajímat. Já tam ještě nějakou dobu bydlel, ale bylo mi smutno z toho, že ostatní se stáhli do svých bytečků. Když jsem pak na nějakou dobu odjel do Mostu si od squatu odpočinout, brzy přišla zpráva, že už není se kam vrátit. Kámoš mi poslal fotku hromady cihel s vysvětlením, že tohle zbylo z Viktorie. Barák šel k zemi a na pozemku se vyprojektovalo golfové hřiště. Snobská zábava expandovala a další squatterský příběh byl u konce.

Viktorie byla směs různých hodnot a situací. Solidarita i podrazy, rozvíjení i hroucení vztahů, úspěchy i neúspěchy, euforické pocity štěstí i frustrace a deprese. To vše bylo součástí této kapitoly. Pro někoho to bylo jen chvilkové rozptýlení, po němž se později zařadil do šedé masy a přijal hodnotový žebříček hlavního proudu. Jiné to ale posunulo k dalším, nejen squatterským, zkušenostem.

Následující squatterskou fází pro mě byl squat Milada v Praze. Nastěhovala se tam nová generace squatterů a squatterek a já se s touhle partou seznámil. Velmi brzy jsem se stal jakýmsi častým hostem. I když jsem nikdy nebyl „oficiální“ miladák, dost často jsem tam přespával, chodil na koncerty nebo se zašít, abych si v klidu četl knihu u šálku kávy. Tohle místo rozhodně nebyl žádný luxusní hotel. Neustále se tu řešil problém s množícími se potkany a jinými hlodavci. V kuchyni se pořád kupilo špinavé nádobí, což někdy vypa-

dalo jako nějaká divná umělecká instalace. Pro dost lidí to byla prostě špinavá díra, do které šli jen večer na koncert a pak pádili zase zpět do vypucovaného domova. Já to tam ale měl dost rád. Navíc se tam zrodilo nejedno přátelství, které přetrvává doteď.

Miladu v roce 2009 vyklidila neonacistama prolezlá sekuritka najatá majitelem budovy. Mí přátelé přišli o domov a já o příležitostnou „noclehárnu“. Politici, fízlové, majitelé a média roztrubovali do světa, jak musí ten barák zbavit lidských parazitů a zkulturnit ho. Ale světe div se, je rok 2024, barák nemá střechu a rozpadá se. Nikdo s ním nic nedělá. A tak vždy, když jedu autobusem či vlakem přes Holešovice, koukám se na to torzo bývalého squatu, jako by to byl pomník lidské blbosti.

Ještě když poslední obránci Milady seděli za komínem, Michael Kocáb partě dohodil jako "kompenzaci" k dočasnému užívání několik bytů a sklepní prostory v centru města v Truhlářské ulici. Část lidí se přestěhovala tam a s nimi přišla i nová krev. Z velké části šlo o lidi z uměleckého prostředí, takže sklepní prostory pořád žili nějakými výstavami, divadlem, tancem. V horním patře se taky rozjel infoshop s anarchistickou a subkulturní knihovnou. Můj status na Truhlářské byl dost podobný jako na Miladě. Nebyl jsem trvalý obyvatel, ale častý host. Vždy jsem zde mohl přespat, ale nebyl jsem tu ukotvený.

Někdy v té době mě taky vytáhla dlouholetá kámoška do Francie, abych poznal tamní squatterskou komunitu. Uprostřed zimy jsme za dva dny dostopovali do Dijonu do legendárního squatu Tanneries, což bylo několik hal bývalé fabriky na zpracování kůží. Bylo znát, že tady na západě Evropy jsou v ledasčem o dost dál. Mají více prostředků, zkušeností a širší společenství, které squaty rozvíjí. I zde bylo vidět, že parta je složená z různorodých lidí: od anarchistů a umělců přes organizátory koncertů a punková vydavatelství až po

milovníky zahradničení. Poslední jmenovaná množina se mohla realizovat i na nedalekém obsazeném pozemku, kde rozjeli komunitní zahradu. Kousek od ní byl další menší squat se zahradou. Tam jsem se uhnízdil na několik týdnů. Život to byl snadný. Střecha nad hlavou zadara. Jídlo jsme tahali z kontáků za supermarkety. Voda a elektřina se odebírala „načerno“ a jako dopravní prostředek jsem používal půjčené kolo.

Další squatterskou zastávku jsem měl v Žilině. Tam parta mladých lidí rozjela squat Palác Sofia. Strávil jsem tam několik týdnů a pak se zase vrátil do Česka. Život na Sofii byl nádherný, ale zároveň dost náročný. Ani zdaleka člověk nemohl využívat standard konvenčního bydlení. Dlouhé měsíce zde nebyla elektřina. Až později se koupil benzinový agregát, který byl ale v provozu jen po dobu kulturních akcí. Svítilo se baterkami a svíčkami. Pro pitnou vodu se zase chodilo na nedaleké náměstí. Tam se stáčala do PET lahví a kanystrů. V zimě se topilo v kamnech na tuhé palivo. To se nakládalo za supermarketem z kontejnerů s odpadovým dřevem. Někdy se také organizovaly kolektivní expropriace paliva z kapitalistických zdrojů. Rád vzpomínám na společné tvůrčí aktivity nebo na debatování u svíček o perspektivách anarchismu či polyamorii. Nezapomenutelné jsou taky folkové koncerty v garáži, vaření na ohni na dvoře nebo spontánní demonstrace poté, co nás uprostřed noci vyhnali policajti ven.

Sofii potkalo něco podobného jako mnoho jiných squatů. Parta se rozpadla a majitel z baráků udělal luxusní bydlení. Vlastně tentokrát ani nemusela zasáhnout železná pěst represe. Skončilo to tak nějak „samovolně“. V té době už také část party z Milady a Truhlářské bydlela na usedlosti Cibulka v Praze Košířích. Dříve se tu jen příležitostně dělali tekno mejdany, ale teď se tu uhnízdila celá divoká squatterská smečka, která tu bydlela. Tenhle projekt mě spíše míjel. Občas jsem tam zašel na kulturní akci a několikrát tam pře-

spal. Nic víc.

Koncem listopadu 2014 v Jeseniově ulici v Praze parta lidí obsadila bývalou kliniku a squat "překvapivě" pojmenovala Klinika. Brzy projekt dostal punc autonomního sociálního centra. Způsob jakým se do toho parta pustila, se mi ale moc nezamlouval, proto jsem si k tomuhle místu vypěstoval dost rozporuplný vztah. Snažili se to dělat jinak než předchozí squatterské kolektivy. V jejich očích více pragmaticky a pokrokově, v mých očích vyprazdňovali squatting od podvratného potenciálu a snažili se začlenit do legalistického rámce, tedy stát se uznávanou součástí buržoazně demokratického divadla. Velký důraz byl kladen na získání co nejširší podpory, což předpokládalo PR strategii, která se v mnoha ohledech podobala tomu, co dělají politici, když chtějí získat přízeň voličstva. Hezky se načančalo vše, co by masy mohly vnímat jako pozitivní a mlčelo se o všem, co by mohlo poslušného občana vylekat. A tak v jistou dobu Klinice vyjadřovala podporu nejedna celebrita z filmové branže a dokonce i profesionální politici. Na jak chatrných základech tato podpora stála se ukázalo, když kolektiv později šel do střetu se zákonem a rozhodl se okupovat budovu navzdory zákonům a vůli vlastníka.

Část života Kliniky jsem sledoval zpoza mříží vazební věznice v Litoměřicích. Když jsem se vrátil, občas jsem tam přespával. Nikdy jsem se ale necítil být součástí místního kolektivu, i když někteří lidé mi byli blízcí a s částí mám dobré vztahy doteď. Podle mě Klinika dobře odhalila rozpory, kterými trpí squatterské hnutí. V jednom baráku se potkávalo několik naprosto nesourodých tendencí. Nebudu zde rozvádět hlubší politickou analýzu, ale jen odkážu na text "*Bludný kruh antikapitalistického hnutí v Česku*", který je ke stažení na blogu alexandrle.noblogs.org

V konečné fázi Kliniky se jedna část tamní party usadila na Kavčích horách v

budově, kterou pojmenovala squat Radek. Několikrát jsem to místo navštívil a doufal, že tahle crew to bude dělat jinak než bylo zvykem na Klinice. Moc dlouho jim to však nevydrželo. Policie několikrát udělala bububu a kolektiv se bez odporu zdekoval pryč. Asi rok poté jsem se rozhodl, že barák znovu obsadím. Šel jsem do toho sám, ale byl otevřený možnosti, že se třeba někdo časem přidá. V první fázi obsazení jsem se zaměřil na zabezpečení objektu před vetřelci. Takže jsem řešil nové zámky, zazdění děr a taky tajné únikové cesty pro případ útoku. V další fázi jsem pomalu dával do provozu můj pokoj. Natahal jsem tam základní věci jako matraci, stolek, židle, nádobí, plynový vaříč atd. Několik týdnů jsem ale místo monitoroval a zjišťoval, jestli tam někdo chodí na obhlídku. Když to vypadalo dobře, pomalu ale jistě jsem se zabydlel. Squat dostal nové jméno: Bublina.

Různí lidé se často pídili po důvodu toho, proč se squat Bublina jmenuje zrovna takto. Někteří se domnívali, že jméno vyjadřuje uzavřenost projektu do dobrovolného ghetta. To je však chybná interpretace. Jméno odpovídá spíše vizuální stránce než té principiální. Squat byl obklopen divokými dřevinami, které vytvářejí dojem jakési zelené oázy uprostřed betonové džungle. To proto Bublina. Samotný squat však nebyl projekt zahleděný jenom dovnitř vlastní existence. Nebyl sice otevřen každému, ale nejednou posloužil k organizaci aktivit, které sahají daleko za jeho zdi.

První fáze obsazení však stála primárně na mně a mojí pílí, i když občas někdo pomohl s nějakými technickými záležitostmi nebo se stavil na návštěvu. Po několika měsících se přistěhovaly další dvě osoby, které se dostaly na ulici v důsledku podvodu jejich zaměstnavatele, který je připravil o prostředky. Jejich přistěhování přišlo těsně před vypuknutím pandemie koronaviru, což jim umožnilo přečkat krizi v karanténním režimu bez újmy na zdraví. Jejich nastěhování proběhlo trochu zvláště. Jednoho večera jsem zjistil, že někdo

sídlí v garáži, což vyvolalo překvapení.

Druhý den jsem se s Milanem a Karlem seznámil, a od té doby jsme byli squatterská parta. Nebyla to generační záležitost ani shodná politická teorie, co nás spojovalo. Byla to ochota řešit vlastní materiální a jiné zájmy squattingem. Milan s Karlem nebyli žádná rozmazlená děcka ze střední třídy, ale postarší chlápci žijící na hranici naprosté chudoby a bez širší sociální sítě. Brzy se k nám na chvíli přidal jeden dobrý přítel, který řešil mentální zdravotní problémy a zrovna se vrátil z ústavní léčby. Přečkal zde největší osobní krizi, načerpal energii na důležité kroky ve svém životě a pak se od nás odtrhnul.

Ve středu 9. 3. 2022 vtrhla do Bublíny policie, která zde provedla domovní prohlídku. V budovách a okolí se v té době pohybovali čtyři lidé, jeden pes a jedna kočka. Ozbrojená policejní jednotka vyrazila několik dveří, ale nezpůsobila žádná zranění a nikdo nebyl obviněn. Soudem schválený příkaz k domovní prohlídce byl zdůvodněn podezřením, že se jedna přítomná osoba dopustila násilí proti orgánu veřejné moci (§ 323) a poškozování cizí věci (§ 228). Razie prý měla přispět k zajištění důkazů k těmto skutkům. Při domovní prohlídce, trvající několik hodin, byly zabaveny počítače, mobilní telefony, písemnosti, plynová pistole a barevné spreje. Policie poté odešla a squat nechala nezajištěn. Vzápětí byl tedy znovu obydlen.

Z protokolů vyplývá, že sdělená podezření se týkají několika událostí souvisejících s protesty proti brutálnímu policejnímu zákroku, při kterém v Teplicích zemřel Stanislav Tomáš. První vyšetřovanou událostí bylo zahoření barikády v blízkosti veřejného shromáždění dne 26. 6. 2021. Druhou událostí byla exploze a požár na okraji Teplic dne 12. 7. 2021. Třetím vyšetřovaným činem je pak zaslání výhružného e-mailu o údajném uložení výbušných za-

řízení na policejní stanici v Teplicích a v sídle firmy Agrofert. V době, kdy do-
pisuji tuto knihu, už je známý zprošťující rozsudek od soudu, který o případu
rozhodoval. Závěr soudu byl: nebylo prokázáno, že by se zmíněných činů do-
pustila obviněná osoba. Státní zástupce se však na místě odvolal, takže bude
následovat odvolací soud.

Po policejním zátahu na Bublině jsem začal mít čím dál víc pocit, že potřebu-
ju nějakou změnu. Pokoj jsem předal novému obyvateli Ondrovi a vydal se
do světa. Tentokrát jsem se vlaky bez jízdenky dotoulal na sever Itálie. Hodně
mě zaujalo město Torino (Turín). Věděl jsem, že tohle průmyslové město dří-
ve bylo baštou třídních bojů a bylo vidět, že tyhle kořeny jsou tu cítit stále.
Ulice jsou vyzdobené anarchistickými graffiti a plakáty, které i místních po-
měřů neznalého snadno navedou do místních squatů. Moje první zastávka
byl legendární squat *El Paso Occupato*. Dostat se tam bylo snadné. Dorazil
jsem na nějaký koncert a zeptal se místních, jestli bych tady mohl aspoň dva
týdny pobýt. Ochotně mi byl nabídnut hostovský pokoj na dva dny, s tím že
pak místní plénum rozhodne, jestli můžu zůstat déle. Než se ale plénum se-
šlo, seznámil jsem se místním punkáčem, který mě vzal na jiný squat jménem
Barocchio. Tohle místo bylo úžasné. Obsazený bývalý kostel s nádhernou za-
hradou. Každou neděli tady dělají komunitní pizza večeri. Každý si může z při-
praveného těsta uklohnit vlastní pizzu a upéct si jí v peci, kterou squatterři
postavili v místě bývalé modlitebny. A přestože většina osazenstva nemluvila
anglicky, byli moc milí a vstřícní. Nakonec jsem se zde zdržel asi tři týdny a
rok poté jsem se tu stavil na návštěvu, když jsem projížděl přes Itálii do Fran-
cie.

Turín ale vedle squatů nabízel i jiné možnosti. Každý den tu byla v provozu
obrovská tržnice, kde si člověk mohl nabrat neprodejné ovoce a zeleninu.
Stačilo se jen procházet a probírat hromady, které tady trhovci vytvářeli.

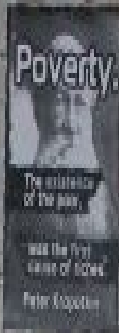
Několikrát jsem si tady taky rozložil improvizovaný stánek, kde jsem prodával věci, které jsem vyvlastnil z obchodů. Jinými slovy, odnesl jsem je bez zaplacení. Bylo to zejména kafe, pistácie, mandle, pesto, SD karty, boty, kempingové vařiče atd. Nebyl to žádný převratný byznys, ale nějaký eura na přilepenou mi to hodilo. Dobré taky bylo, že nikdo neřešil, jestli mám prodejní licenci. Nevím, co vše musí člověk podstoupit, aby mohl v tržnici prodávat, ale vím, že místním provozovatelům i policii bylo jedno, že tady nějaký vagabund prodává. Nikdo neprudil, nikdo mě nevyhodil.

Jsem si jistý, že možnosti života na ulici a na squatech se pro mě ještě nevyčerpaly a brzy se zase někam vrhnu. A právě to je na tom tak úžasné. Že má člověk tolik míst, kde se upíchnout, tolik možností jak to dělat a jak to způsobit vlastním preferencím.

NENECHAT SE ODRADIT

Abych nějak shrnul moje zkušenosti se squattingem a pouličním životem: léta praxe ukázala, že když člověk chce, jde to a není to nějak obzvlášť náročné. I v této oblasti člověk narazí na reakce okolí, které mají zasít pochybnosti nebo odradit. Nenech se odradit řečmi jako „*hned jak se v tom baráku zabydlíš, vyženou tě policajti*“. I když mi tohle lidi tvrdili, ve squatu Bublina jsem žil skoro tři roky a pokud bych měl chuť, mohl bych v tom pokračovat. Jasně, nikdy člověk nemá jistotu, že to vyjde a je dost frustrující, když tě vyhodí z tvého domova, do kterého vkládáš čas, energii a emoce. Jenže i když konvenční život poskytuje zdánlivé jistoty, často za ně člověk platí příliš vysokou cenu. Vezměme v úvahu, kolik času člověk ztratí vykonáváním nudné a vyčerpávající práce, aby si mohl pronajmout byt. Taková jistota mi nepřijde moc lákavá. To raději budu žít v nejistotě squatu s vědomím, že pokud mě někdo vyžene na ulici, bude stále dost možností, jak poměrně důstojně prožít život.

Squatting, stejně jako jiné metody přežití, může být pojatý různými způsoby. Dobře zvaž svou volbu a strategii. Například, pokud ti jde především o bydlení, asi není dobré pořádat na squatu koncerty, které kromě návštěvníků přitahují také negativní pozornost policie a dalších prudičů. Myslím, že Bublina mohla přežít tak dlouho právě proto, že šlo o tichý a poměrně nenápadný squat.

VŠICHNI ŽIJEME V BUBLINĚ

zdroj: <https://bublina.noblogs.org/>

Fungovat otevřeně, nebo uzavřeně? Skrývat se, nebo být vidět? Vždy záleží na okolnostech. Otevřeností se rozšiřují možnosti spolupráce a růstu, ale zvyšují rizika zranění, kterým zase může předejít určitá uzavřenost. V životě je to vždy o hledání rovnováhy, kdy se kombinuje správný poměr, nikoli vybírá jen jedna z možností a ostatní zavrhuje. Přesně o to se také snažíme ve squatu Bublina. Dost vybočujeme ze stereotypního pohledu, který squaty vnímá jako místa co nejvíce otevřená širokému okolí. Někdo by si mohl pomyslet, že určitá míra uzavřenosti Bubliny je na škodu. Jenže kdo vlastně v uzavřené bublině nežije? Každé žití v bytě je přeci pobytem v bublině uzavřené narušitelům soukromí. Uzamykatelné dveře a zdi jsou bariéry, které jednotlivé bubliny oddělují. Svět kultury, ve kterém se lidé realizují a baví, je další uzavřená bublina, do které není vpuštěn ten, kdo by kulturu chtěl ničit nebo si podmanit. Připojení k sociálním sítím je časem tráveným ve virtuálních bublinách. Pokaždé, když si člověk pustí hudbu do sluchátek v plné tramvaji, uzavírá se tím do vlastní bubliny, která ho izoluje od ostatních cestujících a okolních zvuků. Každá anarchistická skupina je také bublina, která dovnitř dobrovolně nepustí nácka, fízla nebo politika toužícího vládnout druhým. Každá rodina je bublina, uvnitř které je sdíleno to, co s lidmi mimo ni ne.

Všichni žijeme v bublinách, protože nežijeme v dokonalém světě, kde se lidé vzájemně neohrožují a nezraňují. Do jaké míry přes hranice bublin pouštíme okolní vlivy a lidi záleží na tom, jak moc tím můžeme zajistit, nebo naopak ohrozit vlastní stabilitu. Bublinové stěny pro nás nemusí být jen limitující, ale také ochraňující. Kde lidé mohou být snadným terčem útoku jemuž se nemají jak bránit, tam je pochopitelně stěna bubliny méně propustná než v místech, kde mají širší zastání. Míra uzavřenosti a utajení squatu Bublina souvisí právě s pocitem bezpečí a jeho možného ohrožení. Mnoho lidí neví, kde sídlíme, protože přílišné šíření této informace může zvýšit pozornost osob, které mají zájem zničit to, co jsme vytvořili a poslat nás na ulici.

Je jednoduché deklarovat otevřenost pro ty, kteří mají squatting jako volnočasový koníček, kterému se věnují, když si po práci přijdou odpočinout do vymazleného bytu, aby byli svěží, než půjdou večer na squatterský mejdan nebo přednášku. Jenže to není náš případ. Squat je naším domovem, o který nechceme přijít. Těžko proto na hrozící vyklizení budeme reagovat chladným prohlášením, že je to příležitost ke squatterským prázdninám, jako to kdysi udělal jeden aktivistický fotograf při vyklizení sociálního centra.

Vysoká míra utajení v našich podmínkách snižuje rizika napadení. Neznáme ná to však absolutní uzavřenost. Squat navštěvují různí lidé, kteří v něm nebydlí. Uvnitř se organizují solidární akce a plánují aktivity probíhající před zdmi baráku. Nejsme sice otevření všem, ale cestu k nám si mnozí najít mohou. Chceš přijít na návštěvu? Zorganizovat akci? Napiš nám a uvidíme, zda se domluvíme.

ČERNORUDÝ PASAŽÉR

„Svoboda je kvalita naší osobnosti: jsme více nebo méně svobodní v tom, zda dokážeme odporovat tlaku, více nebo méně svobodní v tom, zda budeme dělat to, co chceme dělat, a budeme sebou samými. Svoboda je vždy otázkou narůstání svobody, kterou máme, anebo jejího redukování.“

Erich Fromm

Už jako dítě jsem si zvykal na chudé poměry, takže něco jako jízdu autem jsem zažíval jen vyjímečně. Sám jsem si nikdy nepořídil řidičský průkaz, neměl auto a ani po tom netoužím. I kdybych po tom zatoužil, nikdy jsem na to neměl finanční prostředky. Toto nastavení dost souvisí s tím, jaké způsoby dopravy jsem si v životě zvykl využívat. Ve městě používám především chůzi, kolo, tramvaje, autobus a metro. Mezi městy se přepravuji hlavně autobusy nebo vlaky. V praxi to pak vypadá tak, že často v MHD jedu s krosnou na zádech a dalším velkým zavazadlem v každé ruce. Těžké náklady, jako třeba nábytek, jsem ve městě zvykl převážet na kole, tahat pěšky nebo v MHD. A to i v případě, že mám možnost požádat někoho, aby mi to odvezl autem. Jen pro představu jak to u mě chodí, kamna na tuhé palivo do mého pokoje jsem dopravil s pomocí nákupního vozíku a metra. Z výchozí pozice jsem tlačil ka-

mna na nákupním vozíku asi dva kilometry ke stanici metra. Tam to svezl výtahem dolu, natlačil do vagonu a jel s tím přes půl Prahy. Pak jsem to tlačil na vozíku od metra další kilometr až domů. Celá akce trvala asi tři hodiny. Za jízdenku v metru jsem neplatil, takže jediný vklad byl můj čas a energie. Hodně energie! Mohl jsem někoho poprosit o převoz autem a uhradit mu palivo. Ale neudělal jsem to. To není můj způsob, jak věci řeším. Dlouhou dobu jsem také provozoval distribuci s hudebními nosiči, časopisy, tričky, nášivkami a plackami. Jezdil jsem s tím na koncerty po celém Česku a Slovensku. Většinou vlakem. Část jsem měl naskládanou v krosně a část vláčel za zadkem v tašce na kolečkách umístěné na železné konstrukci. Pamatuji si, jak o mně někteří mluvili jako o tom punkáčovi v šušťákách a s taškou na kolečkách. Asi tak moc jsem se v očích některých vymykal běžným zvyklostem.

STOP STOPOVÁNÍ

Způsoby, jakými cestuji, se dost odvíjí od mé finanční situace. Dost často jsem bez peněz nebo jich mám hodně málo. Proto asi nepřekvapí, že jsem - vedle vyjmenovaných možností - také nejednou využil autostop. Zejména při přepravě na delší vzdálenosti. Stával jsem u silnice nebo na benzince s cedulí a trpělivě čekal, až mě někdo vezme do cíle nebo mě k němu aspoň přiblíží. Sice jsem se vždy dostal kam potřebuji, ale "cena" často byla dost vysoká. Někdy jsem tvrdnul na jednom místě zatraceně dlouho a nebo sedl do auta k lidem, kteří na mě pak chrlili svoje sexistické a rasistické plky. Zažil jsem nepříjemné sexuální návrhy i strach, že mě řidič svou agresivní jízdou zabije. Autostop často překročil hranici mého důstojnosti. Frustrace, strach, risk, ohrožení, nepřízeň počasí, vyčerpání. To vše se často opakovalo a bylo mi z toho zle. Nechtěl jsem to dál snášet. Svoji důstojnost jsem postupně zařadil mezi hlavní priority a začal se poohlížet po možnostech, kde bych se tomu

všemu mohl vyvarovat a přesto se dostal do cíle.

Dobře si pamatuji, kdy ten zlom nastal. Stál jsem na slovenské benzině skoro celý den a nikdo mě nechtěl vzít. Často projížděli řidiči, kteří v autě měli čtyři i více volných míst. Přesto, že jsem je slušně žádal, většinou mě dost necitlivě odpálkovali. Některým jsem dokonce ani nestál za to aby se na mě podívali a odpověděli. Prostě odvrátili pohled. Propadal jsem silnému pocitu vzteku. Byl jsem frustrovaný a cítil se nedůstojně. Tehdy se začal rodit nápad, že začnu jezdit vlakem, aniž bych si kupoval jízdenku.

VLAKEM BEZ JÍZDENKY

Myšlenka na cestování vlakem bez jízdenky pro mě zprvu byla sice lákavá, ale zároveň jsem se dost děsil následků. Na rovinu, bál jsem se. Měl jsem pochybnosti, nedostatek sebejistoty a málo zkušeností. Mohl jsem se toho vzdát, nebo své pochybnosti a obavy zpracovat. Já zvolil tu druhou možnost, protože ta představa byla opravdu přitažlivá. Myslím, že příčinou bylo moje rozhodnutí z vlastní důstojnosti učinit prioritu. Když se to stalo, znamenalo to postupné zpracování obav z rizik a následků. Měl jsem vlastně více otázek než odpovědí. A právě to asi bývá častý důvod, proč se lidé v podobných situacích rozhodnou pro první možnost. Prostě se vzdají ještě před tím, než to zkusí. Jejich strach je silnější než touha a ochota riskovat.

Nemá smysl sobě nebo okolí nalhávat, že jsem se nebál. Bál a vlastně se stále bojím, i když mnohem méně než dříve. Důležitým se stalo rozhodnutí zkusit to a makat na zdokonalování strategie, protože právě to mi umožňuje s faktorem strachu účinně pracovat. Často potkávám lidi, kteří mluví o svých touhách něco dělat, ale tvrdí, že s tím začnou až nebudou mít tolik strachu. Myslím, že tato úvaha je chybná. Strach z něčeho přeci nemůžeme ztratit či zmenšit, pokud se budeme vždy vědomě vyhýbat tomu, čeho se bojíme.

V lidské mysli to chodí to přesně naopak. Začneš postupně malými kroky vstupovat do situací, kterých se ve své fantazii děšíš, a právě v tomto pohybu se postupně učíš své obavy zpracovat. Děje se tak mimo jiné i proto, že až praktické seznámení se situací ti umožňuje potvrdit nebo vyvrátit, zda ke strachu ve tvých fantaziích existuje reálný důvod. A věř, že právě vystavení se tomu, čeho se obáváš, tě často přesvědčí o tom, že se bojíš více, než je nutné. Jedna blízká osoba to dobře vystihla, když řekla, že „*strach bývá větší než to, čeho se bojíme*“. Není to žádné univerzální pravidlo, ale v životě jsem se přesvědčil, že to platí poměrně často. Tolikrát jsem si v hlavě přehrával ty nejtragičtější možnosti následků z nějaké situace, ale až když jsem v situaci skutečně byl, došlo mi, že mnohem pravděpodobnější jsou méně tragické nebo i vysloveně pozitivní výstupy. A k těm pak také často došlo. Nechci tím říct, že člověk má ignorovat nebo podceňovat rizika. Jen to, že vždy nějaká existují a kdybychom se jim vědomě nevystavovali, nikdy bychom se nedali do pohybu. Celý náš život by byl čekáním na to až nebude nic hrozit, nebude možnost něco ztratit a nebudeme mít strach. Nedočkali bychom se a nic pozitivního bychom nezískali.

Cestování vlakem bez jízdenky je jedním z dlouhé řady situací, kde jsem si výše zmíněné potvrdil. Do seznamu bych mohl zařadit i expropriace, squatování, nepracování, neplacení pokut a pojištění, zřeknutí se trvalého bydliště, nebo různé formy ilegálních aktivit, o kterých se zde nebudu rozepisovat. Všem těmto oblastem předcházel obrovský strach, který zmizel nebo se zmenšil až tehdy, když jsem to začal v praxi prožívat.

OTÁZKY A ODPOVĚDI

Jak jsem už naznačil, již samotné rozhodnutí začít cestovat bez jízdenky bylo zásadní pro mojí práci ze strachem. Ten byl ale ve skutečnosti z kraje opravdu

velký. Pořád se mi v hlavě opakovaly tyto otázky a obavy: Až sdělím průvodčímu, že nemám jízdenku, projeví se u něho verbální agrese? Připojí se k němu cestující a začnou mi nadávat? Budu se cítit trapně a zahanbeně? Bude mě průvodčí ponižovat? Potkám při hádce s průvodčím někoho, koho bych u toho nechtěl potkat, jako třeba rodiče, sourozence nebo sousedy? Zavolá průvodčí policii? Pokud ji přivolá, bude policie agresivní? Odvede mě policie na služebnu? Budou policii volat častěji, pokud s tím nepřestanu? Budou pokuty, které za „černou“ jízdu dostanu, znamenat velký problém do budoucna, pokud je nezaplátím? Nestane se ze součtu nezaplacených pokut trestný čin? Nezmění se časem zákony tak, že jízda bez jízdenky bude trestána přísněji? Nepůjdu do vězení protože můj „dluh“ na pokutách přesáhne nějaký zákonem určený limit? Nebude kvůli mému jednání pociťovat újmu někdo z mně blízkých osob?

Těch otázek asi bylo ještě víc. Všechny ale mají společné to, že kdyby se vyplnily obavy s nimi spojené v té nejhorší myslitelné podobě, bylo by to opravdu nepříjemné. Společné ale mají také to, že v teprve až praxi jsem postupně začal nacházet odpovědi, které často mé největší obavy nepotvrdily - nebo vyvrátily. Někdy byl důsledek mnohem mírnější než jsem se obával. Jindy se nedostavil vůbec. A někdy dokonce došlo k něčemu nepředvídatelnému, co hodnotím velmi pozitivně. Třeba k tomu, že jsem místo vyplnění obavy objevil novou taktiku, která mi umožnila zdolat vlakem delší trasu, za kratší dobu a s menšími riziky.

Na některé otázky sice odpověď neznám doteď nebo jen částečně. Jenže v tom je právě podstata toho, o co se pokouším. Nechci být nehybný a dát se do pohybu až v závislosti na tom, jaká je odpověď na otázku. Chci tu odpověď najít v procesu pohybu. A tak to, jestli půjdu za opakované „černé“ jízdy do basy zjistím jediné tak, že v tom budu pokračovat. Já si myslím, že

spíš ne. A chci to dokázat. Možná, že tam ale opravdu nakonec půjdu. Příjemná představa to jistě není. Jenže to má i jiný rozměr. Dlouhé roky, kdy jsem mohl jezdit vlakem, kam potřebuji, aniž bych musel vkládat mnoho času svého života do vykořisťovatelského procesu, kterému se říká práce. Chci tím říct to, že jako vězení neslouží jen ty hnusné budovy s mřížemi, ostnatými dráty a bachaři. Vězení jsou také ta místa, kam pracující lidé chodí marnit život zbytečnými činnostmi a nechat se ponižovat, aby si pak mohli obstarat jízdenku na vlak a jiné věci. Pro mě osobně je představa několikaměsíčního pobytu ve věznicí s mřížemi méně bolestná než představa dvou třetin života stráveného v područí zaměstnavatele, který mě soustavně vykořisťuje, vyčerpává a okrádá o čas, který bych rád trávil příjemnějšími způsoby. Otázka pro mě vlastně tedy není nastavená tak, jestli budu v base, nebo ne. Ptám se spíše, zda chci mít jistotu dlouhého pobytu v base s mírnějším režimem (věznice nazývaná pracovní proces) nebo riskovat kratší pobyt v base s přísnějším režimem (oficiální věznice). Vyhnout se tomu prvnímu a riskovat u toho to druhé znamená také získat šanci, že se riziko toho druhého vůbec nevyplní. Proto je má volba jasná. Raději riskuji než abych měl jistotu o které vím, že je hrozná.

PÁN BŮH VÁM TO ZAPLAŤ

Začít s cestami bez jízdenky nebylo vůbec snadné. Vnitřně jsem mohl být sebevíc přesvědčený o správnosti takového jednání, ale stále tu byla obava, že většina lidí mým zdůvodněním neporozumí a budu je tím provokovat k agresivní reakci. Hodně mi pomohlo sebeujišťování, že to sice nemusí proběhnout bez újmy, ale mohu tím více získat než ztratit.

První cesty probíhaly tak, že jsem nastoupil do vagonu a stál u dveří na záchod, kde nebyl nikdo další. Chtěl jsem dosáhnout toho, abych komunikaci

s průvodčím podstupoval sám. Znervózňovala mě představa, že možnou verbální agresi průvodčího bude přiživovat i někdo další. Také jsem předpokládal, že pokud budeme komunikovat jen ve dvou, bez svědků ve slepém bodě, bude pak větší šance, že průvodčí bude shovívavý a nechá mě bez problémů cestovat. To se také často vyplnilo.

Vždy, když dorazí průvodčí ke mně, říkám mu, že nemám peníze a potřebuji se dostat do města, kam vlak míří. Někdy jsem to řekl téměř bez emocí v hlase, jindy jsem se zase snažil působit dramaticky a pomáhat si větami o tom, že jsem v tíživé životní situaci, a proto nemám peníze na jízdenku. O tom, jaký způsob komunikaci zvolím, se rozhoduji v prvních dvou sekundách kontaktu. Rychle pohlédnu na průvodčího a můj prvotní dojem z něho použiju k analýze toho, která strategie bude asi nejvíce účinná. No, je to vlastně víc intuitivní než analytické. Někdy mi správný odhad pomohl ke změkčení situace. Třeba když průvodčí byl schopný empatie a zapůsobila na něho řeč o tíživé situaci a nutnosti přemístit se do cílového města. V takovém případě mi často řekl, ať si sednu do kupé, ale nesmím nikomu prozradit, že mi neudělil pokutu. Rád bych zde uvedl, že takových situací nebylo zrovna málo. Bylo jich vlastně více, než bych očekával. Ale i když mě průvodčí nenechal dojet bez pokuty, nebylo to nic strašného. Prostě mi sdělil, že mi napíše „hlášenku“ a pak to udělal. „Hlášenka“ je vlastně doklad o nedodržení přepravních podmínek. Vždy je tam uvedeno, jakým vlakem jsem jel, odkud, kam a kolik měla stát jízdenka. K tomu je uvedena přírážka s tím, že pokud bych to zaplatil do několika dnů, přírážka v podobě pokuty by se snížila. Součástí je taky obsáhlé poučení o tom, že železniční společnost v případě nezaplacení bude dluh vymáhat pomocí soudů a exekutorů. Moje strategie je ale jasná. Nic vám nedlužím a nic vám nezaplatím. „Pán bůh vám to zaplat“ je věta, kterou často vtipkují, když ode mne někdo něco takového očekává. Nepočítám, kolik tako-

vých hlášenek a pokut jsem za deset let cestování vyfasoval, ale tuším, že několik stovek jich asi bude.

Asi rok po prvních jízdách mi přišlo několik dopisů od advokátů zastupujících České dráhy při vymáhání pohledávek. Vždy to byly jen takové ty obecné „bububu kecy“ o tom, že když nezaplatím, budu pak platit ještě více. V následujících letech mi takové „bububu dopisy“ přestaly od obhájců Českých drah chodit. Beru to jako nepřímé potvrzení mojí domněnky, že když zjistí, že vymáhání je bude více stát, než jím mohou získat, prostě si spočítají, že se jim to nevyplatí a dají člověku pokoj. Neznamená to asi, že dluh vymažou či odpustí, ale prostě se vykašlou na jeho aktivní vymáhání. Jen natvrdlí troubové by pokračovali vymáhání statisíců korun po člověku, kterému mohou zabavit věci s prodejní hodnotou v řádu stokorun.

Nevlastním žádné zpeněžitelné cennosti, nemám bankovní účet, na který by mohl být uvalen exekuční příkaz a pokud výjimečně něco vydělávám prací, dostávám peníze na ruku. Většinou o tom ani není nikde záznam. Z vnějšího pohledu to může vypadat jako život bezmocného a politováníhodného chudáka. Já se tak ale necítím. Moje nemajetnost mi dává obrovskou moc. Můžu se vysmívat úřední moci exekutorů a soudů, aniž by to znamenalo risk velké újmy. Když ti nemají co vzít, mají omezený arzenál zbraní, kterými tě mohou přinutit hrát podle jejich pravidel.

Majetek ti může dát pocit pohodlí, ale zároveň tě udržuje v neustálém strachu, že o něj přijdeš, pokud šlápneš vedle. To proto tolik lidí dělá věci, které se jim hnusí. Drží hubu a krok. Poslouchají povely a podřizují se nesmyslným zákonům. Otročí pro zaměstnavatele a platí vše, co se od nich očekává. Z mého vnějšího pohledu to vypadá, že tito lidé jsou bezmocní a politování chudáci. No, ale vlastně úplně bezmocní nejsou. Mají moc udělat to, co já. Zbavit

se břemene majetku a pak se chechtat byrokratům do tváře.

CESTY ZA HRANICE

Několik prvních roků jsem cestoval vlaky jen na území Česka, čímž jsem získal cenné zkušenosti a sebejistotu potřebnou pro další krok, kterým bylo cestování do jiných zemí. A zde je nutné zmínit, že získané zkušenosti v Česku velmi často vyvracely moje prvotní domněnky. Věci, kterých jsem se obával, se často neděly nebo byly méně dramatické. Například policii na mě během několika stovek „černorudých“ jízd zavolali asi jen čtyřikrát, pokud si dobře pamatuji. Policie ale ani tak neudělala nic dramatického. Ověřili si moji totožnost z občanského průkazu a nechali mě jít. Verbální agresi průvodčích jsem zažil jen vyjímečně, tu fyzickou nikdy. Nahromaděné pokuty mě nijak nelimitují v dalším cestování. V base kvůli tomu nesedím a nevypadá to, že bych tam brzy měl být. Exekutoři mi nikdy nic nevzali. Navíc většina hovorů s průvodčími proběhla velmi klidným způsobem. Buďto mě nechali dojet bez pokuty, nebo vypsali hlášku a přestali mi dál věnovat pozornost. Někdy dokonce byli tak milí, že se mi snažili poradit, jak mi jízdenku může někdo blízký obstarat na dálku, abych se vyhnul pokutě. Nemůžu zapomenout na průvodčího, který mi chtěl půjčit vlastní mobil, abych zavolal někomu blízkému, ať mi koupí jízdenku. Byl to jeho návrh, který jsem odmítl. Nic jsem platit nechtěl. On se ale stále snažil přijít na způsob, jak docílit toho, aby mi nemusel vpsat hlášku. Nakonec mi ji nenapsal, ale bylo vidět, že se obává následků. Kdyby to zjistil někdo z nadřízených, jistě by byl v průšvih. A takových situací bylo více. V každé takové situaci průvodčí riskuje. Tento nejenže mě nepřidusil, ale sám riskoval, aby tím moji situaci zlepšil. Mně, cizímu člověku, kterého viděl poprvé v životě a ví o něm jen to, že nemá platný cestovní doklad.

Takže zkušenosti nebyly nikdy tak černé, jako scénáře ve fantazii. Všechny tyhle zkušenosti mě utvrzovaly v tom, že skutečně „strach bývá větší než to, čeho se bojíme“. Zpočátku jsem míval sevřený žaludek a cítil nápor stresu pokaždé, když jsem někam bez jízdenky jel. Čím víc jsem si v praxi ověřoval, že vážně není důvod k velkým obavám, tím jsem dosahoval většího klidu při každém dalším nastupování do vlaku. Obavy mám sice stále, ale několikanásobně menší. Nepochybuji tom, že úbytek strachu a stresu souvisí s mojí ochotou vystavit se situacím, kterých jsem se bál.

K cestám vlakem mimo Česko jsem přistoupil až po několika letech cestování v místním kontextu. Postupně jsem získal zkušenosti v různých evropských zemích: Německu, Rakousku, Itálii, Francii, Slovinsku, Chorvatsku, Slovensku, Maďarsku, Španělsku. Nacestoval jsem takto tisíce kilometrů. To není vychloubání, jen zdůraznění toho, jak moc tím může člověk získat. I když byly vidět jisté rozdíly v lokálních podmínkách i reakcích průvodčích, některé taktiky se ukázaly být použitelné všude, kde jsem byl. Člověk nepotřebuje peníze, aby mohl procestovat svět.

„Každý skutečný růst je revolučním aktem, aktem osobní revoluce. Znamená to osvobodit se od lidí, kteří člověku chtějí odejmout jeho vlastní život. Ať již to chtějí učinit otevřeně, anebo potají, ve vývoji každého člověka to vede k tomu, že stát se sám sebou je problémem osvobození, ke kterému je třeba odvahy, jež znamená bolest a utrpení. Jádrem problému je vždy, zda člověk má odvahu, nebo zda kapituluje a snaží se kapitulaci zastříť. To činí většina lidí: skrývají fakt, že kapitulovali a vzdali se této své hádanky. Svolují k tomu, aby byli ovládnáni, ale nacházejí cesty a prostředky, jak to skrýt.“

Erich Fromm

METROZOOM.

PŘEKVAPUJÍCÍ
CENY
POTRAVIN

Hlídáme pro vás

PLEASE GIVE ME
VEGETARIAN
FOOD

NA ŽEBRÁCKÉ STEZCE

*„Každý, kdo tvrdí, že sluneční svit přináší štěstí,
nikdy netančil v dešti.”*

anonym

Narodil jsem se do poměrně bídnych poměrů. Vyrůstal jsem v nich a vlastně se z nich nikdy nevymanil. Ale zatímco jako dítě jsem si nemohl příliš vybírat, v dospělosti se nabízí možnosti chudobu do jisté míry opustit. Já se však vědomě a dobrovolně rozhodl v tomto postavení setrvat. Ne protože bych byl mučednický asketa a chtěl trpět pro nějaký ušlechtilý ideál. Je to proto, že pozice „dobrovolné chudoby” není jen o strádání a nedostatku, ale také o příležitostech. Jsem nemajetný, a proto se můžu pouštět do činností, které jsou mi přínosem, aniž bych přišel o jiné důležité hodnoty.

V této knize jsem to popsal na příkladu cestování vlaky bez jízdenek, neplacení pokut a pojistného, vyvlastňování zboží z obchodů, nepracování, squatterství, freeganství, nomádství a různých forem vagabundství. Další podobnou oblastí, kterou chci popsat, je to, čemu se běžně říká pouliční žebrota nebo somrování.

Během toulek světem jsem vždy potkával hodně lidí, kteří žebrali. A i když jsem většinou neznal jejich individuální motivace k takové činnosti, vždycky mě to fascinovalo. Mnoho těch chudáků z ulice jistě žebrá, protože to je

jedna z mála možností obživy, které jim společnost ponechala. Vždy jsem ale tušil, že jsou i tací, kteří si to dobrovolně vybrali. Ti to asi dělají s radostí a hravostí. Nebo ne? Dumal jsem nad tím tak dlouho, až jsem se rozhodl k nim přidat, abych to pochopil.

Rozhodnutí „jít do toho“ nastalo v Marseille. Nebyla to žádná náhoda, protože právě v ulicích tohoto francouzského města je opravdu velká koncentrace lidí bez domova, žebráků a vagabundů. Člověk je vidí na místech jako jsou vchody do bank či nákupních center, v metru, na nádražích, na plážích. Prostě všude, kam oko dohlédne. Je zarážející, jak odhalené jsou třídní rozdíly v Marseille. Načančaní pracháči chodí utrácet své prachy v luxusních nákupních zónách, kde na špinavých matracích celé dny a noci na ulici žebrají matky a jejich děti, alkoholici, feťáci, lidi s hnijícími končetinami nebo duševními nemocemi. Policie a firemní sekuritky tyto lidi většinou nechávají bez povšimnutí. Pokud se neprojevují agresivně, nikdo jim prakticky nebrání v žebrotě. Při častém pohledu na tuhle zvláštní realitu rostlo moje nutkání na vlastní kůži zjistit, jaké to je. I když jsem nikdy nebyl úplně v situaci, kdy bych somrovat musel, rostoucí touha zažít to mě k tomu nakonec dovedla. A musím zde přiznat, že z počáteční zvědavosti se postupně vyvinulo něco, co by možná kdejaký psycholog označil za obsesivní jednání.

ŽEBROTA V BIOKVALITĚ

První žebrotu jsem zkusil před biobchodem se sortimentem tak drahým, že i kdybych měl dost peněz, z principu bych tam nešel nakupovat. Teď se ale naskytla příležitost si nějaké to luxusní bio-vege-žrádýlko odnést bez placení. Sedl jsem si před vchod s cedulkou na které bylo napsáno „Please, give me vegan or vegetarian food. Thank you.“ Ceduli jsem zprvu držel před obličejem, asi abych trochu zakryl nervozitu a stydlivost. Další součást somrovací

výbavy byla kšiltovka a několik mincí pohozených uvnitř. To jsem měl položené asi půl metru od mých nohou. A světe div se, během půl hodiny jsem měl v čepici od kolemjdoucích naházených asi 12 euro a pochutnával jsem si na kuskusovém bio-salátu se zeleninou. Dostal jsem ale taky další jídlo. Někdo ho vyndal z batohu podal mi ho a vzápětí pokračoval po ulici dál. Někdo nejprve zaplul do bioobchodu na vlastní nákup a rovnou vzal i nějakou drobnost pro mě. A jedna osoba se dokonce přímo zeptala, co bych chtěl koupit. To mě tak zaskočilo, že jsem nebyl schopný dát konkrétní odpověď a nechal výběr na ní. Když to shrnu. První pokus byl překvapivě úspěšný a já tušil, že tohle není naposled kdy žebrám.

Druhý den experiment opakuju, tentokrát před veganským fastfoodem na protější ulici. S cedulkou a čapkou se vyvalím asi deset metrů od venkovní zahrádkového posezení pro zákaznictvo. Po dvaceti minutách, kdy už jsou v čepici nějaké euromince, ke mě přistoupí osoba, která zrovna objednala jídlo pro sebe a přítele. Ptá se, jestli může pozvat i mě. Tohle se nedalo odmítnout. Během chvíle mi osoba přihrála luxusní veganský burger, hranolky a kolu. Hlad byl zahnaný a můj mozek na plné obrátky uvažoval nad tím, kde to provedu příště.

ŽEBRÁCKÝ RELAX A SDÍLENÍ

Od doby, kdy jsem žebrotu okusil poprvé, se mě zmocnilo silné nutkání v tom pokračovat. Úplně mě pohltila myšlenka to praktikovat v různých lokalitách, městech a zemích. A tak jsem to postupně zkusil nejen ve Francii, ale také ve Španělsku, Itálii, Slovinsku, Chorvatsku, Rakousku a Česku. Všude to fungovalo. Nejjednodušší to bylo v italských Benátkách. Tam jsem běžně během tří hodin měl v čepici 40 EUR a hromadu jídla na několik dnů. Ale aby bylo jasno, žebrota pro mě není jen snadný způsob, jak se dostat ke zdrojům.

Má to i další pozitivní rozměry. Jedním je relax. Už když mířím na „somrflek“, těším se, že si odpočinu. Na chvíli se bezstarostně zastavím a sleduju, jak se ulicemi prohánějí různí lidé. Bohatí, chudí, mladí, staří, usměvaví, zamračení, mlčenliví, hluční, střízliví nebo pod vlivem. Baví mě všechny sledovat, zasnívat se a fantazírovat o tom, co jsou asi ti lidé zač. Je to moje relaxační technika. A ještě větší potěšení je, když se moje žebrání stane odrazovým můstkem k tomu s některými z nich navázat kontakt. Často první krok udělají oni. Pozdraví mě či obdarují a následně se zakecáme. S některými se pak setkávám opakovaně. Nechci zde vypisovat všechny takové zkušenosti. Chci jen sdělit, že to bývá velice osvěžující, příjemné, někdy dokonce spojené se silnými emocionálními zážitky. Připomíná mi to, že reálné spojení mezi lidmi vzniká jinde než na sociálních sítích.

Dalším podstatným rozměrem mého žebrání je rozšiřující se možnost sdílení. Někdy prostě dostanu více než potřebuju a tak to pak dávám lidem, které potkávám. Velmi často jsou to taky žebrající lidé a mně prostě dělá radost, když se s nimi mohu podělit o trs vyžebraných banánů, oplatky, pizzu, džus nebo cokoli, čeho mám zrovna přebytek. Lidí mi taky na ulici někdy dají něco s masem nebo cigarety. Obojí pak automaticky daruji lidem z ulice, kteří kouří nebo jedí zvířata. Já nedělám ani jedno.

OD STUDU K HRDOSTI

Dost dobře si pamatuju, jak radostné pocity z prvotních žebráckých úspěchů pomalu vytlačovaly z mého nitra stud. Nebudu zde zastírat skutečnost, že na začátku jsem se styděl docela dost. Teď s odstupem času nepochybuju o tom, že tenhle stud byl jen další nános pokrytecké morálky, který jsem potřeboval odhodit. Balast, který do mě společnost nasypala a nutila mě s ním žít. Z morálního hlediska je žebrota projevem úpadku, parazitismu, nemravnosti a ne-

důstojnosti. Uff, taková hloupost. Lidi, kteří přistoupí na to, že vykonávají důstojnost beroucí činnost pro buržousty za 109 korun na hodinu, mi chtějí vyprávět, jak je nedůstojné sedět hodinu na chodníku a pak si díky tomu odnést 300 korun a hromadu kvalitního jídla? Jejich morální soudy jsou v tomto kontextu legrační.

Takže když sedím s čapkou na chodníku a nějaký chytrák zahlásí něco jako „*běž raději pracovat, když chceš nažrat*“, sdělím mu s úsměvem, že až budu potřebovat radu do života, řeknu si o ni. Ne, opravdu nemám výčitky svědomí, když mám koláče „bez práce“. Víím totiž, že sám taky tvořím hodnoty, za které mi nikdy nikdo nezaplatí. A já za to ani zaplatit nechci. Dělán toho dost pro společnost a není důvod se stydět za to, že někdy žádám druhé, aby zase něco udělali pro mě. Nikoho neobtěžuju, nikoho nenutím. Cedulka jasně sděluje, že bych rád něco k jídlu, kšiltovka s drobákama zase naznačuje, že by se hodily i nějaký peníze. Zamysli se nad tím. Je tohle vlastně v něčem zásadně jiné, než když někdo stojí s cedulkou u silnice a žádá tím řidiče, aby ho někam bezplatně zavezli? Nemyslím si. Autostop je vlastně jen jiná forma žebroty. Je to sice společensky více akceptované, ale příznejme si to: v důsledku je každý stopař vlastně žebrák. A já doufám, že všichni stopaři jednou také posunou vlastní žebrotu na další oblasti.

Až budeme žít v beztřídní společnosti, nikdo nebude mít důvod žebrot. Co potřebujeme, bude každému volně přístupné. Do té doby ale považuju žebrotu za jednu z užitečných možností, jak v tomhle světě důstojně přežít. Mně navíc žebrota umožnila vydat tuto knihu. Posedával jsem na ulicích, darované jídlo snědl a za peníze nasypané do čepice jsem zaplatil tisk této knihy. Pokud se kniha rozebere a nějaké peníze se vrátí do mé kapsy, brzy je posunu do jiných kapes. Zejména do kapes těch, kteří se aktivně staví proti válce, tj. do kapes dezertérů, sabotérů a odpůrců režimů, které války orga-

nizují. Takže, pokud si o mně někdo myslí, že jsem parazit, když sedám s kšiltovkou a cedulkou na patníku, je to jeho problém, ne můj. Třeba jednou tito lidé sami dojdou k poznání, že skutečnými parazity jsou zaměstnavatelé a politici všech odstínů. Oni hodnoty nezískávají žebrotou – okrádají lidi o čas a energii. Kradou lidem výsledky jejich práce. Cesta k jejich bohatství je dlážděna naší bídou. Existuje snad zjevnější příklad parazitismu?

Z REGÁLU PŘÍMO DO BÁGLU

„Hej, dnes jsme byli rabovat v Denn's Biomarkt. Pochytali jsme a rozdali dobroty v hodnotě 900 Euro. Před námi to udělali jiní, snad to po nás udělají další. Na horký podzim drancování! (...) Ať už jde o náklady na topení, nájem, benzín nebo jídlo: Všechno je stále dražší! Inflace požírání naše platy. Úlevové balíčky politiků jsou, vzhledem k cenovým explozím, jen kapkou na horkém kameni. Zatímco velké korporace jsou podporovány miliardami, pro nás je jedinou možností obejít se bez nich. Pro mnoho lidí, kteří už před současnou krizí těžko vycházeli s penězi, je tato oběť již dlouho součástí jejich každodenního života. A zatímco my nyní musíme zvažovat, zda si ještě můžeme dovolit máslo na chleba, majitel Lidlu mohl od roku 2020 ztrojnásobit svůj majetek. Žádné další

cenové exploze a zůstávání bez potravin! Rozhodli jsme se, že už nebudeme přijímat stále rostoucí ceny. Vezmeme si, co nám právem patří! Nenecháme si vzít máslo z chleba (lol) – říkáme vždycky, že sendvič bez másla není sendvič.”

Anonymní komuniké: "Všechno se prostě ukradlo!"

Jako děti jsme často slyšeli, a také často opakovali frázi „kdo lže, ten krade a do pekla se hrabe“. Dítě už nejsem a křesťanským báchorkám o pekle nevěřím. Zkušenosti, které jsem v životě získal, mě ale vedly k pochopení, že často nejvíce lžou a kradou ti, kdo se tváří jako neviňátka. Zaměstnavatelé okrádají zaměstnance o produkty jejich práce i o jejich důstojnost. Lžou, když zastírají skutečnost, že jde o zlodějnu a tváří se, jako by šlo o dobrovolnou spravedlivou spolupráci. Zaměstnanec dře a vytváří více než zaměstnavatel, ale v pracovním procesu vždy vyjde jako ten chudší a strhanější. Co jiného než krádež to je, když je luxus kapitalistů získán uvrhnutím pracujících do chudoby a okradením o to, co pracně vytvořili? Je to krádež, a ne ledajaká. Velice dobře promyšlená, systematická, organizovaná. Zatímco kapitalisté loupí ve velkém, zákony jejich počínání vykládají v termínech, které neodpovídají realitě. Oni přece svobodně podnikají, nekradou. Ty, kterým se takový výklad nepozdává, se snaží zkrotit vymahači práva svobodného podnikání jako jsou vychovatelé, policisté, soudci a psychiatři. Soubor morálních pravidel jim slouží jako ideologické zdůvodnění krádeží, kterých se kapitalisté ve velkém dopouští. Výchovné ústavy, psychiatrické léčebny a věznice jsou určeny pro ty, které a

kteří se této ideologii nepodřídí. Tam se je snaží držet pod zámkem, dokud se nepřizpůsobí. Dokud nepřestanou o krádežích kapitalistů uvažovat jako o krádežích, budou je vymahači morálky obtěžovat. Mají to dobře promyšlené. Jenže i ten nejorganizovanější zločin světa vždy ponechává možnosti, jak se mu bránit. Dělají to tisíce lidí po celém světě a pokouším se o to i já.

„Brát si zboží od kapitalistů bez placení není zločin. Oni sami jednají zločinně, když komodity hromadí vykořisťováním zaměstnanců. Necháávají je tvrdě dřít, ale dají jim jen malý díl z toho, co svou prací vytvořili. Zbytek ukořistí a investují do dalšího koloběhu vykořisťování. To je krádež! To je zločin! Odebrat těmto zlodějům nakradené hodnoty ale krádež není. Navzdory kazatelům křesťansko-buržoazní morálky tvrdíme, že vyvlastnění (expropriace) je legitimní forma reakce na svět, kde je cesta k bohatství jedněch dlážděna chudobou druhých... Soudci a bachaři zavírají lidské bytosti do vězení. Ti pokrytci něco blekotají o krádežích, ale sami kradou lidem životy a ničí mezilidské vztahy.

Mají smůlu, protože i když někteří schytají tresty, dost neposlušných bude dál vyvlastňovat. Mnoho takových nikdy nedopadnou. A pokud jo, beztak je nezkrotí.”

anonymní komuniké: "Nebudeme platit za to, co nám bylo ukradeno!"

VYVLASTNĚNÍ ZLODĚJŮ

Pokud vím, že kapitalisté získávají bohatství a moc krádeží, nechci být jejich komplicem. Pokud vím, že nám stát ponechal jen možnost nechat se jimi okrádat, abychom nezdechli hlady, nemohu jinak než na to reagovat obcházením zavedených pravidel. Najít si na trhu práce vlastního vykořisťovatele, kterým se nechám po zbytek života okrádat, abych si pak mohl koupit jídlo? To není volba, ke které bych chtěl dobrovolně přistoupit. Raději prostě jdu a vezmu si co potřebuji, tam kde toho je dostatek. Nemyslím lednici nebo skříň chudého člověka ze sousedství. Myslím sklad a obchodní regál ve vlastnictví kapitalistů. Zákon a křesťanská morálka to nazývají krádeží nebo loupeží. Já tomu říkám expropriace / vyvlastnění. To totiž více odpovídá realitě. Odebrat kapitalistům věci, které získali krádeží a dát je k užití okrádaným. To je to, co dělám. Když jsem pracoval ve skladu s drogistickými produkty, vynášel jsem je potají každý den ven. V jedné továrně jsem zase vynášel elektronický materiál. Když jdu do té obludnosti, které se říká obchodní centrum, snažím se co nejvíce komodit nastrkat do kapes, batohu nebo tašky, aniž

bych za ně zaplatil. Některé takto získané věci přímo zužitkuji, jiné rozdám a nebo prodám, abych mohl za peníze získat i to, co se mi nedaří vyvlastňovat.

„Obchodní domy jsou sklady, kam si chodím pro věci, které potřebuji. Nepoužívám peníze. Minulý týden jsem si zdarma vzal tyto věci: jídlo, kafe, oblečení, nabíjecí baterie, holicí strojky, čelové svítilny, nářadí, barvy pro graffiti a kávovou konvičku. Večer poté jsem poslal svůj hněv proti symbolu diktatury kapitálu. Poškodil jsem bankomat. Toto je solidární pozdrav pro Claudia Lavazza, Lukáše Kalinu, Lisu Dorfer, Václava Šupku, Juana Aliste, Kostase Sakkas, Marcela Villarroel... Chci poslat pozdrav každému, kdo vyvlastňoval a nyní je ve vězení. VYVLASTŇOVÁNÍ KOMODIT OD KAPITALISTŮ POKRAČUJE! SOLIDARITA-SPOLUPACHATELSTVÍ-ÚTOK!”

anonymní komuniké

RISK A ZISK

Expropriace je nepopíratelně riskantní. Je možné ale říct, že život v poslušnosti vůči zaměstnavateli riskantní není? Pracovní úrazy v důsledku zaměstnavatelem zanedbané bezpečnosti práce riskují miliony lidí den co den. Dokážeme vůbec spočítat, kolika lidem se rozpadl milenecký vztah nebo vztah s vlastními dětmi, protože kvůli práci již neměli čas a energii na to být s blízkými, když to bylo potřeba? To je jistý risk, který v práci lidé podstupují. A není to risk zanedbatelný. A je možné popřít, že stres a frustrace v důsledku pracovního procesu zvyšuje riziko, že lidé trpí depresemi a mají sklon mizérii života vytěšňovat alkoholem a drogami?

Když vedle sebe postavím seznam rizik práce a rizik expropriace, mám za to, že expropriace je vlastně méně riziková a méně sebedestruktivní. Navíc zde také platí to, co uvádím i na jiném místě. Totiž, že „strach bývá větší než to, čeho se bojíme.“ Lidé mívají přehnaně děsivé fantazie o tom, co jim hrozí, pokud jejich vyvlastňovací akce bude neúspěšná. K tomu samozřejmě přispívají i média, která děsivé fantazie přiživují zprávami o „zlodějích“ odsouzených k tvrdým trestům. Jenže to, o čem senzacechtivá média horlivě informují i to, co naše fantazie produkuje, je jen drobný dílek z celku. Ve skutečnosti expropriace (zejména ty drobné) ve většině případů při dopadení končí pokutou nebo pokáráním podmíněným trestem. Jsou známy případy, kdy člověk nastřádal pokut více a stejně nešel do basy. Pochopitelně to ale vyžaduje promyšlenou strategii. Třeba se vyhnout expropriacím v nouzovém stavu vyhlášeném vládou nebo nedopustit pokutování často v krátkém časovém období. Pokud ale expropriace pro člověka není jediný zdroj obživy, není složité takovou strategii mít. Navíc, člověk nemusí vždy jednat sám. Pokud třeba někdo dostal dvě pokuty během jednoho měsíce, může se spojit

s někým, kdo nedostal žádnou a být jeho komplicem. Člověk, který v supermarketu odpoutává pozornost hlídače aby jeho komplic mohl nepozorovaně ládovat věci do batohu, je pro úspěšnost akce velmi důležitý, ale riskuje méně než člověk s plným batohem vyvlastněných věcí. Navíc sdílení radosti a „lupu“ s komplicem je vždy radostnější než v tom být sám.

EXPROPRIACE ČASU

Vím o lidech, pro které se expropriace stala jen jinou verzí konzumního života se vším negativním, co k tomu patří. Vyvlastňují věci, které zjevně nepotřebují, soupeří v tom, kdo vezme věc dražší nebo lpí na zbytečném luxusu. Tito lidé sice porušují vnucované pravidlo, kdy za věci neplatí, ale příliš se neliší od všech těch konzumem posedlých lidí, kteří uvízli v procesu neustále se zvětšující míry spotřeby. Nikdy nemají dost, vždy chtějí více věcí a služeb než na které již dosáhli.

Chci tím říct, že člověk může vyvlastňovat a zároveň být v podstatě konformní a konzervativní bytost, která se adaptovala na to, co od něho očekávají manažeři globálního kapitalismu. Projevit neposlušnost v jedné oblasti ještě nemusí znamenat, že člověk systematicky neguje i další dílky celku. Motivace lidí pro vyvlastňování mohou být různé. A i když mi konformní vyvlastňovatel bude sympatičtější než poslušný námezdní otrok, nechci se s těmito možnostmi spokojit ve vlastním životě.

Nevyvlastňuji proto, abych získal všechny zbytečnosti, po kterých touží konzumem posedlá společnost. Vyvlastňuji hlavně proto, abych naplnil své potřeby, přežil a cítil se u toho důstojně. Neznamená to, že bych si občas nedopřál něco nad rámec primárních potřeb. Jen prostě nechci sáhnout po všech těch návnadách, kterými nás strategové marketingu chtějí vlákat do pasti.

Když mluvím o potřebách, které mi expropriace uspokojuje, nejde jen o to, co strčím do tašky a pak to sním, přečtu si to nebo obleču. Jde i o čas a energii, které ušetřím, protože jsem se neuvázal do pracovního procesu. Expropriace sice také vyžaduje vklad času a energie, ale mnohem méně než legální práce. Navíc to, kolik vložím, záleží jen na mé vůli, kdežto v práci o tom rozhoduje smlouva nebo šéf. Oni určují kdy, jakým způsobem a jak dlouho musíš být aktivní. Já jsem ve vyvlastňování aktivní jen když chci. Když nechci, zpravidla to znamená, že je jiná činnost, které v té chvíli dám přednost. Chci tím říct, že expropriace není projev lenosti. Je to strategická volba, kterou získávám čas, abych mohl být aktivní v tom, co mi dává smysl.

Můžu jít do práce a vyrábět třeba součástky do automobilů nebo zprostředkovávat lidem energii získanou spalováním fosilních paliv. Na věci, které jsou smysluplné, mi ale v takovém případě nezbude čas a energie. Já proto raději ve stejnou dobu nepracuji, ale píšu články nebo tuto knihu, spravuji webové stránky, organizuji podporu pro vězněné anarchisty, tetuji své přátele nebo pěstuji zeleninu, ze které si kolektivně uvaříme večeři během debaty nad plány naší politické činnosti. Při tom všem si občas zaběhnu něco vyvlastnit do obchodu. Kdybych pracoval, dvě třetiny toho bych nezládal dělat. Doslava bych dělal více to, co nenávidím a nedává mi to smysl, než to, co dělat chci. Expropriace tedy není jen o získaných produktech a službách. Je také o tom brát si zpět čas, který nám kapitalisté ukradli, aby dosáhli většího zisku. Podstata expropriace je tedy především otázkou lidské důstojnosti, nikoli spotřeby.

CHYBY, KTERÉ UČÍ

Nechci, aby to vypadalo, že expropriace je romantická procházka růžovým sadem. Někdy to je zatraceně náročné a když se tomu člověk věnuje sou-

stavně delší dobu, asi dříve či později zažije i neúspěchy, pády a pořádný stres. Někdy jde o důsledek vlastních chyb, někdy prostě o nešťastnou souhru okolností. Chci zde popsat několik kritických situací z mé praxe. Ne proto, abych někoho odradil. Ostatně mě jejich prožití také neodradilo a v expropriacích pokračuji dál. Chci spíše vyzdvihnout fakt, že jakkoli mohou být problémy spojené s expropriacemi nepříjemné, v důsledku mohou přinést významná poučení a cenné zkušenosti. Jsou součástí procesu sestavování a zdokonalování strategie. Pokud chyby a nezdary člověk bere jako školu, která ho učí, dokáže z každého průšvihy vyždímat něco pozitivního pro budoucí aktivity. Osobně jsem byl při expropiaci dopaden několikrát na různých místech. Popíšu zde čtyři takové.

1) ZAVÁHÁNÍ V MARKETU

Když v některém období vyvlastňuji často, roste moje míra sebedůvěry. Mám pak ale také sklon k tomu podceňovat rizika. K tomu došlo i při jedné akci v menším supermarketu. Napochodoval jsem tam dost suverénně a moc se nestaral o hlídače před pokladnami. Věděl jsem o něm, ale v podstatě ho ignoroval. To byla první chyba dne. On mě totiž neignoroval, ale zaměřil se na mě.

Vzal jsem do rukou dvě balení kešu ořechů, banány, lahev kvalitního olivového oleje a šel s tím dál od vstupu do nákupního prostoru. Byl jsem mezi v uličce mezi dvěma regály, ale obličejem směrem k pokladnám. Nezjišťoval jsem, kde se nachází hlídač a začal balení s ořechy ládovat do tašky. K mému zděšení jsem zjistil, že mě hlídač bedlivě sleduje, zrovna v momentě, kdy jsem měl ruku v tašce. A zde nastala druhá chyba dne. „Zmrznul jsem“, namísto toho, abych plynule rukou vyndal něco svého z tašky a tvářil se, že to byl jediný důvod, proč do ní strkám ruku.

Třetí chyba následovala brzy. Přestože bylo zjevné, že hlídač tuší, co jsem udělal, sám sebe jsem přesvědčil, že to bude v pohodě. A když nebude, že se z toho vykecám. Sice už jsem nic dalšího do tašky nedal, přestože původní plán byl ji naplnit, ale taky jsem tam nechal ty ořechy. „Ignoroval“ jsem varovné signály, které napovídaly, že nejlepší bude ořechy z tašky vyndat, aby při případné kontrole nebyla možnost mě postihnout.

Na pokladní pás jsem dal jen banány s pečivem a tvářil se zabraně do reklamního letáku. Po zaplacení mě hlídač hned vyzval k otevření tašky. Spustil jsem historku o tom, že jsem zvyklý si zboží dávat do tašky a to pak vyskládat na pokladnu a zaplatit. Že si nerad беру vozík a tak to dělám takto. Že tentokrát jsem se začetl do reklamního letáku a zapomněl to z tašky vyndat. Neuvěřil. *„Takových jako seš ty tady máme dost. Mě neojebeš“*, začal do mě hustit. To už mě ale vlekl do zadní místnosti pro personál obchodu. Hrál jsem dál divadlo a přisadil další historku. *„Mám důležitou obchodní schůzku a manželka doma čeká na nákup. Tak mě to nechte zaplatit, ať můžu jít a nemám problémy doma a v práci.“* Neskočil mi ani na toto.

Kupodivu ale moje divadlo zapůsobilo na policejní hlídku, která se dostavila velice brzy. Tvářili se soucitně. *„Pane, rozumíme Vám. To se může stát, ale nemělo by. Neudělal jste to úmyslně, ale je to přestupek z nedbalosti. Musíme vám dát pokutu. Aspoň si příště dáte větší pozor.“*

Tvářil jsem se pokorně, i když v hlavě mi běhalo cosi o zmrdech a nenávisti k nim. Že mi fízlové, na rozdíl od hlídače, historky uvěřili, ale mělo přece jen pozitivní efekt. Dali mi nejnižší pokutu, jakou jim zákon pro takové případy ukládá. Takže se vlastně zase opět ukázalo, že strach byl větší, než to čeho jsem se bál. Nebylo to bez problémů, ale ani tak moc zlé.

2) NÁKUP ZAPLACEN, POKUTA NE

Několik měsíců po první příhodě se mi stalo něco dost podobného v jiném obchodě. Tentokrát jsem ale měl plnou tašku věcí s cenou kolem tisícovky. I teď jsem zkoušel podobnou scénku. Hlídač se sice tvářil chápavěji než ten předešlý, ale ani on mě nenechal v klidu odejít. A také se mi opět podařilo převést policii. Tedy jen do chvíle, než zjistili, že v registru přestupků mám již záznam. Byla to docela šílená situace. V jednu chvíli jsem policejní hlídku oblbнул až tak, že se přítomná policajtko pokoušela navodit přátelskou atmosféru konverzací o životě. Tvářil jsem se jako slušný občan, takže asi měla pocit, že rozmluva tohoto druhu je na místě. Když jí pak kolega nahlásil, co zjistil z databáze, výraz v její tváři se změnil stejně rychle jako aprílové počasí. Konverzace skončila a policajtko si vytvořila odstup.

I přes nepřízeň okolností jsem se rozhodl držet své historky o tom, že jsem měl v úmyslu zboží zaplatit. Zvyšovala se tím šance na nepřilíš vysokou pokutu. Nakonec mi vypsali jen 500,- Kč pokuty. Zboží jsem zaplatil na pokladně. Pokutu jsem zařadil do sbírky, ale zaplatit ji odmítám.

3) S BOXEREM V KAPSE

Třetí průšvih byl o dost horší než předchozí dva. Byl jsem na svých toulkách po Evropě a zatoulal se do několikapatrového obchodního centra. Ještě před tím jsem si ale v místním lesoparku schoval batoh a převlékl se do čistého oblečení, abych vypadal jako prachatý turista natěšený na utrácení.

Když jsem do obchodáku vešel, bylo asi půl hodiny do zavření, a tak jsem si řekl, že si do tašky vezmu jenom nějaké drobnosti. Chtěl jsem u toho hlavně zmapovat terén, abych se mohl vrátit druhý den a šel najisto pro větší kořist. Prošel jsem asi tři patra. Pozorně jsem sledoval, kde jsou kamery a taky jaké

zabezpečení mají na dražším zboží. Do tašky jsem si dal jenom nějaké jídlo, které by vystačilo sotva na večeři a snídani následujícího dne. Neměl jsem sebemenší podezření, že bych byl v hledáčku. Ale byl.

Nechali mě vyjít až ven na ulici. Jeden chlápek mi vzápětí zatarasil cestu tělem a druhý mě držel za rukáv. Bylo mi jasné, o co jim jde, ale snažil jsem se přepnout do módu "divadelní herec". „*Sorry, I don't understand. I am a tourist.*” I když mluvili řečí, kterou neovládám, z gestikulace bylo zjevné, že chtějí vidět obsah mojí tašky. Vlekli mě u toho kamsi k zadnímu vchodu. Když bylo jasné, že se nenechají jen tak odbýt, přepnul jsem se do role "hladový chudák". „*Sorry, but I am hungry. I have just some food in bag. I have no money. I am very hungry. Can I go to home?*” Nezabralo to.

Když mě dovedli do kanceláře, nařídili, ať vyndám vše z kapes a z tašky. Nechtěli se příliš mlet a já v tomto bodě neměl důvod neposlechnout. Vše jsem vyskládal na stůl. Chlápek z ochranky si nasadil gumové rukavice a začal se vším přehrabovat. Zaměřil se na rozdělení věcí z expropriace a těch, které byly moje. Najednou vzal s vítězoslavným výrazem v tváři do ruky jednu věc a prohlásil. „*This is dangerous gun. This thing is illegal in this country.*” V tu chvíli mi to docvaklo.

Zapomněl jsem si z kapsy vyndat kovový boxer, který si běžně schovám do batohu, než bez obojího nakráčím do obchodu. Ani nevím, proč jsem na to tentokrát nemyslel. Zapomněl jsem ho v náprsní kapse. „Do hajzlu, jsem v prdeli”, pomyslel jsem si. Ještě jsem se ze situace snažil vykecat tvrzením, že to není zbraň, ale otvírák na lahve. Bez úspěchu.

Začínal mě zmáhat stres a do toho ještě jeden z těch blbů začal scanovat a kopírovat můj pas. Ohradil jsem se, že na to nemají podle zákona oprávnění, pokud nejsou policie. Jenže toho blba to jen podráždilo a vybudilo v něm

agresi. Naštěstí spíš verbální než fyzickou. Hodil se do bojovné pozice. Následně řekl, ať se posadím a zklidním, nebo použije chvaty a pouta. Demonstrativně zatnul pěst a pouta vyndal z kapsy. Zmocnila se mě bezmoc, a tak jsem se skřípotem zubů seděl a čekal na příjezd policie.

Oproti hlídačům působili přívětivěji. Nicméně i tak mě odvezli na stanici. Jel jsem už poměrně často policejním vozem, ale tohle pro mě byla novinka. Byl jsem v jakési kleci na boku auta, která byla prostorově oddělena od kabiny pro policisty. Byl jsem v těsném obležení pancíře a skla. Působilo to dost děsivě a stísněně. Dokážu si představit, jaké psycho toto způsobí lidem s klaustrofobií. Naštěstí já jí netrpím. Po cestě jsem se pomalu smiřoval s představou, že tuto noc strávím na cele. Nakonec ale nebyla jediná.

Po příjezdu mě šoupli do malé cely, kde nebylo nic kromě stolku a židle. Žádné okno, žádný záchod ani umyvadlo. Prostě nic. Aspoň mi ale donesli kelímek s vodou, když jsem si o ní řekl. Padla na mě brzy úzkost. Nic silného, ale příjemné to rozhodně nebylo. Věděl jsem, že ven na ulici se jen tak nedostanu, tak jsem aspoň uvažoval, jak si vynutit lepší podmínky uvěznění. Zase jsem vsadil na herectví. Začal jsem předstírat panickou ataku a klaustrofobii. Zabušil jsem na ocelové dveře a zaujal na zemi polohu na čtyřech. Když vstoupil fízl, klepal jsem se a tvářil děsně rozrušeně. Předstíral jsem, že nemohu dobře dýchat a že mám srdeční arytmii. Pak jsem rozrušeným hlasem řekl, že nemohu být v takto malé cele, protože mám fobii a panické ataky. Jeden z fízlů očividně věděl, co panická ataka znamená a uvěřil mi, že ji právě prožívám. Herecký výkon dosáhl úspěchu! Fízl se mě snažil uklidnit a později umožnil, abych si došel na záchod na druhém konci chodby. Po návratu mě ujišťoval, že brzy bude výslech a pak půjdu do lepší cely. Nekecal.

Ve výslechové místnosti už čekala česká překladatelka. Ještě jsem chvíli před-

stíral záchvat a řekl, že se mi chce zvracet. Další čas na záchodě jsem využil ke zklidnění a naplánování strategie. Pokusit se z toho kecat nebo nevypovídat vůbec? Rozhodl jsem se pro to druhé. Obvinili mě z krádeže a nedovoleného držení zbraně. Nic jsem nevypovídal, nic nepodepsal. Poučili mě o právech a pak převezli do věznice oddělení cizinecké policie. Oproti té první zkušenosti s celou, tato byla úplně jiná. Prostorná, čistá a s příjemným výhledem ven. Dokonce na zdi bylo tlačítko, kde si člověk mohl pouštět rádio, regulovat zvuk a světlo. V českých poměrech jsem nic takového nezažil. Dokonce i moje sdělení, že budu jíst jen veganskou stravu pochytili napoprvé a opravdu mi ji dali. Čuměl jsem, jak kvalitně a chutně mi navařili.

Čuměl jsem ale i na jiné, ne až tak příjemné věci. Celu jsem sdílel klukem pocházejícím z afrického kontinentu. Zabásli ho, protože neměl potřebné doklady pro pobyt v této zemi. Jeho jediným "zločinem" bylo to, že se narodil jinde a neměl správné razítko v dokladech. O takových lidech se toho hodně namluví, ale já teď měl možnost s jedním z těchto chudáků sdílet životní realitu. I když to trvalo jen několik dnů, bylo to emočně náročné. Těžko se popisuje, jak silný pocit bezmoci mě ovládal při pohledu na situaci tohoto člověka. A taky jak moc mě děsila představa, že on je jen jeden z tisíců s podobným údělem.

„Odkud pocházíš?“ začal jsem opatrně konverzaci. „Z Namibiie“, odpověděl. „Aha, a ty jsi tady se svou rodinou nebo ta zůstala tam?“ Když odpověděl stručně jen „Já nemám rodinu“, pocítil jsem vnitřní napětí. Ty vole, jaká tam je tam asi socio-politická situace a jak skončila jeho rodina? Neodvážil jsem se zeptat. Tedy na to první v náznacích ano, ale to druhé mi přišlo jako příliš citlivé téma. Nechtěl jsem ho ranit. Možná jsem se ale taky bál, že budu sám raněn upřímnou odpovědí.

Představuji si, jak musí být těžké s takovým statutem žít. Máš tu smůlu, že se narodíš v chudé části světa zmítané nesmyslnými mocenskými konflikty, a když se rozhodneš jít za lepším, už jen barva tvé kůže tě prozradí těm, kteří tě bez váhání uvězní a později deportují zpět do toho hnusu. Je mi jasné, jak moc privilegovaný oproti takovým lidem jsem. A přesto mám pocit bezmoci, že jim nemohu poskytnout pomoc.

Nevím, jak pokračoval příběh této osoby. Můj po několika dnech pokračoval rozsudkem, o kterém někdo rozhodl bez mé přítomnosti. Jen mi předali papír s informacemi o tom, že jsem byl odsouzen k pokutě, která se v případě nezaplacení promění na 30 dnů ve věznicí. Také mi zabavili boxera. Po třech dnech jsem se ale aspoň dostal ven z cely.

4) S NOŽEM ZA OPASKEM

Podobný příběh jako ten s boxerem se opakoval ještě jednou, ale s určitými odlišnostmi. Bylo to v jiné zemi a tentokrát to nebyl kovový boxer, ale švýcarský multifunkční nůž v pouzdře za opaskem. Udělal jsem stejnou chybu. Prostě jsem si při skrývání zavazadla v parku zapomněl důkladně zkontrolovat, zda nemám u sebe něco, co by mi mohlo přihoršit v případě dopadení během expropriace. I tentokrát jsem si velikost průšvihů uvědomil, až když jsem v tom byl až po uši.

Lapila mě ochranka v obrovském obchodním centru. V tašce jsem měl věci v přepočtu za několik tisícovek. I tentokrát jsem vsadil na herectví a jak se ukázalo později, mojí situaci to výrazně zlepšilo. Tvrdil jsem ochrance a pak i policii a u soudu, že jsem věci měl v úmyslu zaplatit, ale když jsem v prostorovém centru neviděl pokladny, rozhodl jsem se impulzivně, že projdu bez placení. Poklady totiž nebyly u vchodu, ale ve středu centra. K uvěřitelnosti mojí historiky přispíval fakt, že jsem v kapse měl dost peněz. V můj nepros-

pěch byl ale ten nůž za opaskem. Obvinili mě z paragrafu: *krádež se zbraní připravenou k použití*.

Několik dnů jsem s pocitem nejisté budoucnosti strávil v místní vazební věznici. Na cele se mnou byl kluk z Česka. Typický příklad drogově závislého, který kdekoho podvedl nebo okradl kvůli prachům na dávku a v životě mu nezůstal nikdo, kdo by ho v případě nouze podpořil. Již ze zkušeností s českým vězením vím, že takových bývá v base hodně. A taky je zjevné, že recidiva je u nich dost pravděpodobná. Je to bludný kruh. Po výkonu trestu se dostávají bez ničeho na ulici se stigmatem kriminálního. Nemají zázemí, zastání ani záchranné sociální vazby. Rodina je odvrhla, skutečné přátele nemají. Úředníci jimi pohrdají, podnikatelé je nezaměstnají. Brzy se tedy vracejí zpět. Kriminál se stává jednou z mála jistot v jejich životě. A pro kriminology jsou zase tito lidé dobrý „materiál“ pro výzkumy obhajující existenci vězeňství.

Můj úděl naštěstí nebyl a není tak hrozný. U soudu mi herecký výkon pomohl obměkčit soudce a ten s přihlédnutím k „polehčujícím okolnostem“ uložil poměrně mírný trest. Několik tisíc euro pokuty a v případě nezaplacení tři měsíce natvrdo v base. Paragraf, v kterém mě soudili má sazbu až 8 let. To kvůli tomu noži. Takže výsledek pro mě není tak zlý, i když ani ne moc příjemný. Paradoxem situace bylo, že obžaloba můj mininožík za pasem označila za zbraň připravenou k použití, jenže do tašky jsem si v obchodě mimo jiné dal také dva podobné nože. Otázkou, proč u mě to je nebezpečná zbraň a u obchodníka neškodný předmět, se nikdo moc nezabýval. Dokonce i argument, že zbraň z věci dělá až úmysl ji k tomu účelu použít, nikoho nepřesvědčil. Každopádně po necelém týdnu na vazbě jsem byl venku.

Žádná z uvedených zkušeností nevedla k tomu, že bych s tím seknul. Jen jsem

zdokonalil strategii. A abych zde jen nestrašil, uvedu i jednu pozitivnější příhodu.

„Ve čtvrtek 22. prosince 2022 jsme provedli vyvlastnění v supermarketu Market ve čtvrti Lisia. Produkty byly rozděleny mezi lidi na přilehlém pouličním trhu. Jestli nás legálnost státu něco naučila, pak to, že lze krást legálním způsobem. Od rána do večera pracujeme vyčerpávající hodiny, běháme jako blázni a nejsme schopni vydržet celý měsíc. Žijeme prakticky jen proto, abychom pracovali. Stát a šéfové znehodnocují celý náš život všemi možnými způsoby. Okrádají nás prostřednictvím námezdní práce. Popravují nás policisty na ulicích. Mučí nás a znásilňují na policejních stanicích. Topí nás na hranicích. Vyhazují nás z našich domovů. To je jejich svět legitimacy.”

anonymí komuniké: "Vyvlastnění zboží v supermarketu v Aténách"

KDYŽ SE NEDAŘÍ A PAK SE ZADAŘÍ

Jednou jsem na cestách po Evropě v létě nocoval v odlehlém parku jednoho většího města. Uléhal jsem do spacáku v dost vysíleném stavu, takže jsem se již nezabýval úklidem zavazadla. Běžně se ale řídím pravidlem: zavazadlo bezpečně uschovej jinde, než kde spíš. Má to logické zdůvodnění. Když spíš, jsi snadnou kořistí. Cokoli, co necháš v průběhu spánku vedle sebe je jako bys to nechal bez dozoru na volném prostranství. Je to výzva pro zloděje.

Já to tentokrát podcenil. Důvodem byla únava a mylná představa, že na tak odlehlém místě je riziko krádeže malé. Jenže v noci to místo vypadalo zcela jinak, než za světla. Do kruté reality mě vrátilo probuzení cizím psem, který ke mně přiběhl během venčení. Když jsem rozlepil oči, byl jsem v šoku. Zavazadlo bylo fuč. Proklínal jsem sebe a toho zloděje. Po dni zoufalství jsem se ale otřepal a přepnul do konstruktivního módu. Naříkání a sebelítost mi nepomůže, uvědomil jsem si. A jelikož nejsem naivka abych věřil, že mi pomůže policie, rozhodl jsem se pro přímou akci. Vlastně pro dlouhý řetězec přímých akcí. Obrnil jsem se odhodláním a získal expropriací vše, o co mě zloděj připravil. Dokonce i nějaké věci navíc.

"Mise" začala uvedením se do stavu, který nebudí podezření. Měl jsem na sobě staré tepláky a rozdrbané boty. Takový zjev je magnet na hlídače. Proto prvním krokem bylo získat čisté oblečení. V obchodě s botami jsem vychytal jedny z mála, které na sobě neměli bezpečnostní čip. Suverénně jsem si je vyzkoušel a nechal na sobě. Svoje drbny jsem jim tam nechal v regále na místě, kde byli před tím vystaveny ty jejich. V nových botách na nohou jsem pak prošel přes pokladny ven. Žádná reakce hlídačů nepřišla.

Druhý krok byly kalhoty. Když jsem si, navlečený do tepláků, vybíral nové kal-

hoty na míru, prodavačka se začala vyptávat, zda potřebuji poradit. „Ne, děkuji,“ odpověděl jsem. A vzápětí jsem si v podpaží odnesl kalhoty s prodejní cenou 50 EUR. Už na mě přicházel hlad, tak jsem se stavil také naplnit tašku jídlem. Dávku dobré kávy jsem pak získal v kavárně s venkovním posezením. Objednal jsem, vypil a ve vhodný okamžik odešel bez placení. Postupně jsem expropriací získával vše, co jsem potřeboval. Mikinu, čepici, spodní prádlo, ponožky, čelovku, baterky, spacák a mnoho dalšího.

Poměrně napjatá, ale zároveň vtípná situace nastala u expropiace nové krosny. Do třípatrového obchodáku jsem přišel tak 20 minut před zavřením, takže jsem sebou musel pohnout. Jenže prohmatat tak velkou věc s tolika kapsami, abych vyloučil přítomnost bezpečnostních prvků, není snadný úkol. Když jsem ho zvládl, musel jsem ještě vychytat správný moment na ústup z místa činu. Byl jsem ve třetím patře a do zavíračky chyběly asi dvě minuty. Díky tomu už prodavači byly v módu „příprava na odchod z práce“, takže nevěnovali tolik pozornosti zákazníkům. A právě toho jsem využil. Hodil jsem prošacovaný batoh na záda. Šel jsem po schodech dolů s výrazem, jako bych na zádech měl, s čím jsem přišel. Už jsem se dostal skoro ke vchodovým dveřím, když za mnou najednou kráčí uniformovaný hlídač. Hrkne ve mně, ale snažím se pokračovat, jako by se nic nedělo. Začíná se mě zmocňovat pocit, že mě vyhmátnul. Co teď? Pokouším se chytnout za madlo dveří a otevřít je. K mému překvapení zjišťuji, že jsou zamčené. A následně také, že hlídač mě na to chtěl jen upozornit. Vydechnu si. Neodhalil mě. Hlídač mě nasměruje k druhému vchodu a následuje mě. Ochotně mi otevře dveře. Nezapomene slušně poděkovat za nákup a popřát mi pěkný víkend. Víkend jsem vsutku si užil, i když v obchodě jsem za luxusní krosnu nenechal ani cent.

„Historická praxe proletariátu uspokojovat své potřeby prostřednictvím krádeže, reappropriace, znovupřivlastnění si výrobků, které nám byly v procesu výroby založené na vykořisťování, odcizeny (a my jim, a jejich prostřednictvím i světu kolem nás), si nepochybně zaslouží, abychom jí věnovali nejen podporu, ale také teoretické ospravedlnění v kontextu boje naší třídy. Problémem reappropriací není jen to, že je odsuzuje a trestá buržoazie (což je koneckonců přirozené, protože ohrožují její soukromé vlastnictví a ve finále i její postavení jako takové), ale také to, že se často setkávají s nepochopením či odsouzením také ze strany proletariátu. Celá ta legalistická ideologie, kterou nám vymývali mozky tak dlouho, až jsme si všechny ty příkazy a zákazy typu "Nepokradeš" nebo "Nebát se a nekrást" zvnitřnili natolik, že je považujeme za něco přirozeného. Je důležité poukázat na to, že tato ideologie ve skutečnosti slouží jen jednomu cíli –

***zabránit proletariátu uspokojovat své potřeby,
bránit soukromý majetek a tím i kapitalismus.”***

skupina Třídní válka

PRAKTICKÉ RADY

Existuje mnoho způsobů, jak realizovat expropriaci, a tak asi není nic jako univerzální návod. Nejen proto, že se liší lokální podmínky, ale také protože každý z nás má jinou povahu a jiný společenský status. Rozhoduje mimo jiné i otázka genderu, věku a viditelných znaků původu (např. barva kůže). Co jednoho stresuje, druhého nechává klidným. Každý je šikovný v něčem, nikdo však ve všem. Následující tipy jsem odzkoušel já a mně také vyhovují. Každý by měl vzít v úvahu, že jejich vhodnost pro někoho jiného nemohu zaručit. To, co zde píšu, ti může pomoci, ale nemusí. Prověřuj vše v praxi a hledej vlastní cestu.

VZHLED: Osvědčilo se být oholený, bez viditelných piercingů, oblečený v košili a neošoupaných, nevýrazných kalhotách. Tetování skrývám pod dlouhé rukávy a nohavice. Z dob, kdy jsem měl plnovous a bylo mi jedno, co mám na sobě, vím, že to byl magnet na hlídače. I když jsem šel třeba jen nakoupit, hlídači se na mě nalepili. Dokonce se mi několikrát stalo, že chtěli vidět tašku, i když jsem v ní neměl nic vyvlastněného. Když se tvářím jako „zazobaná kancelářská krysa" většinou ke mně hlídači přistupují, jako bych jí skutečně byl. Nesledují mě a komunikují se mnou uctivě.

MAPOVÁNÍ: Když někam chodím častěji, nejprve se věnuji zmapování teré-

nu. První návštěvu (někdy i několik dalších) nic nevyvlastňuji, ale soustředím se na zjišťování, kde jsou kamery, jaké mají bezpečnostní prvky na zboží a zda se tam pohybují tajní hlídači v civilu. Někdy mi poslouží i drobné provokování, kterým ověřuji sílu bezpečnostních opatření. Předstírám třeba, že si něco strkám do kapsy a čekám, zda bude nějaká reakce. Při mapování většinou zjistím, že obchod i přes přítomnost kamer má nějaké slepý bod, kam nedohlédnou. Toho pak využiji při vyvlastňování.

CLONA: Oči hlídače a kamery jsou sice nepříjemné, ale nevidí všude. Neprohlednou skrze neprůhledný materiál. Osvědčilo se mi brát si před vstupem do obchodu místní reklamní katalog a občas jím zalistovat před zrakem hlídače nebo pod kamerami. Navodím tak pocit, že jsem přišel utrácet a jevíím zájem o nabídky obchodu. Poté šikovně katalog či leták využiji jako neprůhlednou clonu. Držím ho v pravé ruce a levou si do stejné ruky dám zboží, které však skryji pod tiskovinou. Pak můžu zboží přesunout do tašky a po celou dobu být krytý papírem. Jde to snadno natrénovat i doma.

ŘEČ TĚLA: Hlídači, podobně jako třeba revizoři se často rozhodují na základě neverbálních signálů, které jim nevědomky člověk vyšle. Když člověk má něco v tašce a ve frontě u pokladen se často dívá na hlídače, je to signál, že možná něco skrývá. Pokukování po hlídači je jasná známka nervozity. To i v případě, že takový pohled trvá jen zlomek sekundy. Nakupující člověk nemá důvod se na hlídače dívat. A vyvlastňující by měl co nejvíce kopírovat chování nakupujícího, aby nezbudil pozornost. Stačí vědět, že tam někde hlídač je. Nikdo nepotřebuje znát přesnou polohu, když už je u pokladen a věci má naskládané v tašce a/nebo po kapsách. Neverbální signál je i pokud se příliš ohlížíš nebo sleduješ kamery otáčením hlavy. Když chceš zmapovat, kde kamery jsou, stačí pohyby očí. Není nutné pohybovat hlavou nebo dokonce celým tělem.

NERVOZITA U POKLADEN: Mít plnou tašku vyvlastněných věcí a čekat ve frontě u pokladen na zaplacení několika drobností, to může být dost stresující. Člověk může nabýt pocitu, že šíleně trvá, než přijde na řadu nebo že je na něho upřená pozornost kamery či hlídače. Mě v takovém případě pomáhá pozornost přesměrovat jinam. Vezmu si leták nebo zboží a čtu si, co na něm je. Nepředstírám to, skutečně čtu. Tím přestanu částečně věnovat pozornost tomu, co se děje v mém okolí, i mým černým fantaziím. Nedám na sobě znát nervozitu.

KDYŽ SE SPUSTÍ ALARM: Někdy začne hlučet alarm, protože člověk přehlédne ochranný prvek, někdy to je jen technická závada. Často alarm ječí, i když nikdo nic v tašce nemá. O tom, jak na to reaguje hlídač, dost rozhoduje reakce „zákazníka“. Když sebou člověk cukne a začne reagovat na zvuk alarmu, připoutá tím k sobě pozornost víc než alarm samotný. Osvědčilo se mi prostě pokračovat dál v cestě a nehnout brvou. Neohlížet se, nekomunikovat. Prostě se tvářit, jako by žádný alarm neječel a nebyl důvod se tím znepokojovat. Opakovaně se mi povedlo takto odejít z obchodu, aniž bych přišel do kontaktu s hlídačem, i když alarm ječel jako pominutý. Zároveň jsem byl několikrát svědkem, když řádně nakupují zákazník začal při zvuku alarmu panikařit a hlídač ho kontroloval, i když nic nevyvlastnil. Zřejmě šlo o častou technickou závadu. Někdy taky alarm reaguje na předměty, které nejsou z obchodu. Hlídači to většinou ví, proto se rozhodují více podle reakce člověka než podle samotného zvuku alarmu.

NACVIČENÁ SUVERENITA: Nakupující člověk nemá důvod k panice. Snažím se svůj projev cvičit tak, abych nic jako panika nebo stres nedal najevo, i kdybych je zrovna zažíval. Nacvičená suverenita dokáže zmást i zkušené hlídače. Když někdo něco strká do tašky, ale výraz obličeje je stejný, jako kdyby dělal

tu nejrutinnější bezvýznamnou věc, zvyšuje se šance, že to nebude postřehnuto.

SELEKCE: Myslím, že není dobré chtít vyvlastňovat vše, co je na dosah. Každé zboží vyžaduje jiný přístup a to i s ohledem na různou míru jeho ochrany. Do čeho se pouštět a na co se vykašlat, to je dobré zjistit průzkumem a testováním pomalými kroky. Prostě si postupně osahat, co komu vyhovuje a vyselektovat z okruhu zájmu to, v čem nemá dost sebejistoty. Například si říct: Budu brát knihy, jídlo a oblečení, protože v těchto odděleních dovedu jednat s přirozeným klidem, ale vyhnu se oddělení s kosmetikou a elektronikou, protože je to dobře střežené a příliš svým jednáním nezapadám do prostředí, kde je to k mání. Zvážit je potřeba i zda je výhodnější brát velké množství drobností s nízkou mírou ochrany nebo jednu vysoce ceněnou věc, kterou je však krajně obtížné nepozorovaně vynést z obchodu. Každý si musí selekci přizpůsobit individuálním schopnostem a potřebám. Také tomu, zda jedná sám nebo s komplici.

FINANČNÍ ZÁLOHA: Je dobré mít v kapse peníze. Minimálně tolik, kolik chtějí v obchodě za zboží, které člověk vyvlastňuje. Může to zvýhodnit vaši pozici v případě dopadení a komplikací u soudu. Jak jsem uvedl v příkladu s nožem za pasem, přítomnost peněz v kapse mi umožnila předložit důvěryhodněji vypadající historku o tom, že jsem zboží chtěl původně zaplatit. To pomohlo k „vyrobení“ polehčujících okolností a tím i k méně přísnému trestu.

ŠTĚSTÍ PŘEJE PŘIPRAVENÝM: Nemá smysl si nalhávat, že je někdo nepolapitelný. Každého mohou lapit při nebo po činu. Je dobré se na to připravit, aby důsledky nebyly tragické. Mít uvěřitelnou historku. Umět předstírat, lhát, zamlčovat, utíkat. Člověk se může připravovat už jen tím, že fantazii nebrání

představit si různé černé scénáře, a se stejnou fantazií si odpoví na to, co by v jaké situaci mohl dělat ve svůj prospěch.

NASLOUCHÁNÍ: Je vhodné naslouchat individuálnímu vnitřnímu hlasu. Když se někdo cítí příliš nervózně nebo stresovaně, je lepší do akce nejít. A to i tehdy, když to samé předtím zvládal bez problémů. Samotná nervozita a stres mění podmínky natolik, že se riziko dopadení výrazně zvyšuje. Jdou totiž na člověku rozpoznat a hlídač to může vyhodnotit jako indicii. Je lepší se nepřemáhat, pokud na člověka přijdou pochybnosti. Může to zkusit jindy znovu, až bude v lepší psychické kondici. Každý den nemůže být posvácení. A když vnitřní hlas našeptává, nevyplácí se ho ignorovat.

NEPODCEŇOVAT, NEPŘECEŇOVAT: Člověk může snadno doplatit na to, že přeceňuje své schopnosti nebo podceňuje schopnosti a možnosti ochranky. Kombinace obojího může vést ke slušnému průšvihů. Je dobré se toho vyvarovat.

ZDROJ INSPIRACE

Závěrem této kapitoly jako dobrý zdroj inspirace k tématu expropriací doporučuji blog "straka.noblogs.org". Zde přetiskuju dva z tohoto blogu převzaté anonymní texty. Za povšimnutí stojí také publikace "Kujme pikle". Kde jsou kvalitní praktické rady.

OD KONŽÁKŮ DO OBCHOĐÁKŮ

zdroj: <https://straka.noblogs.org/>

U dvou supermarketů přicházím k popelnícím, ve kterých je vyhozena hromada dobrého jídla. Chci si ho vzít a nasytit sebe i mé přátele. Ochránka mi v tom zabraňuje. Tváří se u toho pobouřeně, jako bych jim zrovna chtěl vybrakovat ledničku v jejich domácí kuchyni. Jednají agresivně a bezohledně. Ptám se proč se to děje. „*Takové jsou pravidla. Nesmíš si to vzít.*”

Sakra, oni to neříkají s lítostí v hlase. Užívají si, že mohou dodržení těchto pravidel vymáhat násilím nebo alespoň jeho hrozbou. Ptám se, „*Jak se vám večer usíná s vědomím, že dohlížíte na to, aby jídlo skončilo na skládce a ne u lidí, kteří mají hlad?*”

„*Spí se mi dobře, protože já aspoň pracuju*”, odpovídá jeden z těch zmrdů. Co na to říct? Ztročená bytost se chlubí svým ztročením. Používá své ztročení jako argument proti těm, co se ztročení vyhýbají. Chtěl bych ho politovat, ale v tomhle případě nemůžu. On to nedělá ze strachu z postihu. Dělá to z přesvědčení. S potěšením a pýchou. Litovat ho? Nasrat. Když mu někdo zláme pracky, budu tím, co se zaraduje z takového preventivního opatření. Se zlámanýma rukama jistě nikomu nevezme jídlo od pusy. Je to nechutně násilnické uvažování? Je mi to fuk. Odepřít hladovým jídlo a raději ho zakon-

zervovat na skládce, to je zatraceně nechutné násilí. A to mi fuk není. Nebudu ukňouraná oběť, která tohle snáší bez reakce. Odehnali jste mě od koňtáků? Ok, tak teď mě máte u regálů v obchodech. Dejte mi facku, vrátím vám dvě. Házím si do tašky, co potřebuju a neplatím za to. Něco přímo konzumuju a něco rozdám. Něco taky vložím do podvratných aktivit. Co na to buržoazní morálka? Je to prej zločin a krádež. Co na to já? Je to přímá akce a třídní boj. Takhle obelstít kapitalisty není zločin.

Beru si, co nám oni vzali. Nestarám se o soudy kazatelů buržoazní ideologie. Mám svůj úsudek a vím, kde je mé místo. Mimo zákon, ale na straně spravedlnosti.

„Dělám jen svou práci a dohlížím na daná pravidla.“ To je častá obhajoba těch, kteří odepírají lidem jídlo. Stejně tak těch, kteří posílali lidi do plynových komor a gulagů. Dokud lidé budou poslušně poslouchat absurdní pravidla, tenhle svět bude jak kupa sraček na kterou se vrší další a další hovna. Nechci být další poslušný pracant, který je tam přihazuje. A tak vyvlastňuju a bojuju. Sdílím své zkušenosti a spojuju se s v boji dalšími rozzuřenými proletáři.

ANONYM

ORGANIZOVANÁ EXPROPRIACE V NATURALIA!

zdroj: <https://straka.noblogs.org/>

Během 25. září jsme hromadně vyvlastňovali produkty v řetězci obchodů s biopotravinami Naturalia, který se nachází poblíž pařížského Buttes Chaumont. Krádež nám umožňuje vystoupit z přiřazené, každodenní a pasivní role před těmito policemi naplněnými stovkami produktů, které si nikdy nemůžeme dovolit. Krádež nám umožňuje vymanit se z toho v očích ostatních, ale také v naší vlastní hlavě. Co by mohlo být více vzrušující, než jít za tento rámec, který nás drtí a vidět šokované buržoazní tváře, když jdeme ven bez placení s taškou plnou jídla.

Rozlítanost se trochu drží našich životů, často v naléhavosti hledání cest. A co děláme společně, to všechno umocňuje. Pokud jsme se rozhodli organizovat společně pro toto rabování, nikoli vyvlastňovat každý sám skrytě, je to proto, že si nejsme rovni během exproriací. Před ochrankou rozhoduje vzhled, mentální zátěž nebo jiné vlastnosti. Považujeme za vysoce politické rozhodnutí, když se vytvoří rovnováha sil, která není založena na individuálních dovednostech. Vybrali jsme si Naturalia, protože krádež BIO produktů se jeví jako

dobrá odvěta. Všechny tyto produkty, které se nám označují jako „dobré pro zdraví a planetu“, jsou přístupné pouze některým lidem. Je to porušení konvence, když jdeme a bereme si to, co pro nás není určeno. Také se chceme bavit a jíst výrobky, které jsou neobvyklé, aniž bychom však chtěli prosazovat přístupnější spotřebu, protože to není svět, který chceme.

Mezitím bioobchody přispívají k gentrifikaci čtvrtí a vždy pomáhají vyloučit chudé. Nemluvě o pracovních podmínkách v těchto obchodech se zlatým obrazem, kde jsou zaměstnanci povinni kromě základní práce také s úsměvem přesvědčit zákazníky o etice značky! Přidejte k tomu manažerské techniky, které vedou k depresi, rezignaci, koloniálnímu aspektu ekonomiky a výrobě produktů z ukořistěných zdrojů dovážených z druhé strany světa nebo nepředstavitelné množství vyhozeného jídla každý den.

Žhavá myšlenka pro stávkující v bioobchodech. Cena biopotravín je cena zaplacená za nákup čistého svědomí. Moralizující argument etické spotřeby je vždy nablízku, když se hovoří o ekologických potravinách. Doporučujeme organizovat vyvlastnění a předat zboží ve prospěch politických událostí, které jsou nám blízké, přerozdělit nebo si vše ponechat pro sebe z jakéhokoli důvodu, který si lze představit. A protože každý obchodní řetězec je potenciálním cílem, přestože by tam bylo možné levně nakupovat, a protože sdílíme motivaci k negaci soukromého vlastnictví, podporujeme útoky proti Lídlu v Aténách v červenci(1) a v září(2) i akce na podporu squatu Tera incognita v Soluni. Podporujeme také vzdorování zásahu proti Liebig 34 v Berlíně,

«des vitrines coûteuses. Rien que des miettes dans leur bilan, jusqu'à ce que ce genre d'action soit réalisée fréquemment»

Myslíme také na ty lidi, kteří šli do vězení za expropriaci housek v České republice a sdílíme výzvu Projektu Straka(3) k masovému vyvlastňování. Protože

expropriace jsou potlačovány všude, ať už se týkají jednotlivců, jsou spontánní během nepokojů nebo takto organizované. „Nebudeme platit za to, co nám bylo ukradeno.“ Zuří třídní válka a my velmi dobře víme, na které straně jsme.

Vyvlastňovat, vyvlastňovat, vyvlastňovat!

(1) <https://actforfree.nostate.net/?p=38388>

(2) <https://attaque.noblogs.org/post/2020/09/22/athenes-grece-revendication-de-la-degradation-dun-supermarche-lidl/>

(3) <https://magpie.noblogs.org/>

SÍŤ MIMO SÍŤĚ

„Moc se dnes dokáže pohybovat rychlostí elektronického signálu – takže čas, potřebný pro přesun jejích zásadních složek, byl redukován na okamžikost. Moc se ve všech praktických ohledech stala skutečně exteritoriální (nezávislou na místě) a není již s místem těsně spjata ani není zpomalována jeho odporem. Nástup mobilních telefonů může posloužit jako na poslední "rána" zasazená závislosti moci na prostoru: k vydání příkazu a dohlédnutí na jeho výsledek již ani není nutný přístup k telefonní zásuvce. Nezáleží již na tom, kde se právě nachází ten, kdo vydává příkaz – rozdíl mezi "blízkým" a "vzdáleným" anebo mezi divočinou a běžným civilizovaným prostorem byl úplně zrušen. To poskytuje držitelům moci opravdu nevídanou příležitost.” - Zygmund Bauman

Není pochyb o tom, že můj vztah k moderním formám komunikace pomocí telefonu a internetu by mnozí nazvali silně nekonvenčním. Nebudu to nikomu vymlouvat, protože to je pravda. Jenže uvažujeme-li o konvencích a o tom, jak vznikají, je zjevné, že ne vždy se vztahují k tomu, co je pro nás prospěšné a bezpečné. Nekonvenční tedy nemusí vždy znamenat zavrženíhodné.

Kybernetické a telekomunikační technologie se staly normou u většiny populace. Alespoň tedy v místě, kde převážně žiji. Jenže z této normality vyplývají konvence, které, ačkoli jsou široce rozšířené, mají nezanedbatelné negativní dopady. Ztrátu soukromí, zneužití pro komerční účely, posilování sociální kontroly a moci institucí, odcizenost, závislost, psychické narušení osobnosti aj.

Je důležité zmínit, že tyto dopady nejsou nevyhnutelným fenoménem doby. Jsou výsledkem toho, že se určité způsoby jednání staly akceptovanými a žádanými bez ohledu na vedlejší účinky. Negativním dopadům tohoto typu jednání se dá předejít velmi jednoduše. Odmítnutím toho, co je způsobuje. V mém pojetí to neznamena odmítnutí všech moderních technologií, ale odmítnutí kultury, která z nich činí hlavní způsob komunikace a interakce mezi lidmi. Jednoduše, snažím se využívat jen ty technologie a takovým způsobem, abych nesdílel citlivé informace s těmi, pro které jsem pouhým nástrojem pro tvorbu zisku nebo občan, který má být udržován v poslušnosti. Někdy to znamená některé nástroje nepoužívat vůbec, někdy jen jejich části nebo pouze za jasných okolností. Nadřazuji bezpečnost (mojí i ostatních), soukromí a důstojnost nad ostatní aspekty. Pokud například něco jako mobilní telefon sice umožňuje rychlou komunikaci, ale zároveň policii a obchodníkům umožňuje pohodlně shromažďovat citlivá data o mých vztazích, pohybu a zvycích, je to pro mě dostatečný důvod telefon nevlastnit a cizí použít jen vyjímečně.

***„Klíčové je mobilní spojení. Prostřednictvím historie
hovorů operativci rozmotávají klubko sociálních
vztahů. Tak věděli, koho zatknout v první řadě.
Díky telefonům nenajdou jen síť, ale i polohu.
Jediný telefonát nebo zpráva můžou přijít draho.”***

**Igor Oliněvič - Jedu do Magadanu:
vězeňský deník anarchisty**

FÍZL V KAPSE

S mobilní telefonem jsem to neměl vždy tak jednoznačné. Dlouhou dobu jsem ho vlastnil a užíval. I když jsem to dělal méně a obezřetněji než velká část uživatelů, přesto to policii pomohlo získat dostatek citlivých dat o mně, mých přátelích a rodičích. Dat, které bych jim nikdy nechtěl dobrovolně dát. Nyní, když toto píše, tak nespekuluji, ale reflektuji, co přinesly záznamy z trestního řízení, do kterého policie namočila mě i spoustu jiných lidí. Policie se mě pokoušela opakovaně vyslýchat v rámci podezření z účasti na trestných činech. Nic takového mi neprokázali, ale zato odhalili, kolik osobních údajů mají nastřádáno z mobilního telefonu. Zmapovali trasu mého pohybu po dobu několika měsíců, když lokalizovali polohu mobilu v mé kapse. Z hovorů a SMS získali moji sociální mapu. Tedy informace o tom s kým, jak často a při jakých příležitostech se stýkám. Věděli, co jsem komu přes telefon napsal a řekl. Doslova mohli určit můj denní a noční režim. Záznamy o všem uložili do trestního spisu a já jako obviněný měl možnost se s tím seznámit.

Představ si sám sebe ve výslechové místnosti, kde na tebe vyšetřující policajti začnou chrlit údaje o tom s kým a kde jsi byl na rande, komu jsi poslal básně nebo s jakými problémy jsi se komu svěřil. Přesně to se stalo mně. A nepochybuj o tom, že se to může stát každému. Nemusíš být zrovna vyšetřován pro trestnou činnost, aby se ti stalo. Můj otec taky nebyl, přesto se policie hrabala v jeho telekomunikaci, aby se dostala k údajům o mně. Nikdy nevíš, zda o někoho z těch, se kterými komunikuješ přes telefon, nejeví policie zájem. Pokud jeví, bude se hrabat v citlivých údajích tvého soukromého života a ty s tím nic nenaděláš. Jediná obrana je telefon prostě nemít a nepoužívat. Přijde ti to nedůstojné a nepraktické? Generace mých rodičů žila bez mobilu dvě třetiny života. Myslíš, že jejich život byl kvůli tomu horší? Nemyslím si. Komunikovali pomaleji, ale o to osobněji. Nestrádali, naopak žili méně odcizeně.

Často slýchám řeči o tom, že ten, kdo nedělá nic špatného, se nemusí ničeho obávat. To má sloužit jako obhajoba používání mobilů? Je to nejen krajně naivní postoj, ale také v praxi umožňuje zásah do soukromí mnoha lidí. Zaprvé, každý má co skrývat a ne vždy to musí být špatné. Na světě není člověka, který by neměl tajemství. Zadruhé, co je špatné pro status quo a jeho instituce, nemusí být špatné pro naše životy. Takže možná i ty skrýváš něco, co považuješ za legitimní, ale policie nebo byrokracie by tě za to klepla přes prsty, pokud by to věděli. Za třetí, i ten kdo nedělá nic špatného si rád chrání soukromí. Kdyby to tak nebylo, lidé by v oknech bytu neměli závěsy nebo žaluzie. Bylo by jim jedno, že jim soused civí do řítního otvoru během sexu. Taková věc většině lidí přirozeně vadí a rázně by se ohradili, pokud by na ně někdo přišel s řečmi, že pokud nedělají nic špatného, není důvod to skrývat. Jenže v případě užívání mobilních telefonů se děje něco dost podobného - a lidé to akceptují. Uživatelskou pohodlnost nadřazují nad ochranu soukromí.

Kdyby někdo cizí koukal skrz okno na jejich projevy romantické lásky a sexuální rozkoše během sobotní noci, bylo by to skandální a bránili by se tomu. Jenže když policie a telekomunikační společnosti shromažďují veškeré milenecké hovory a SMSky vyjadřující sexuální fantazie, málokdo to problematizuje. Ano, ne vždy se v těchto datech někdo hrabe jen proto, že jsou někde uložena. Ani soused přece nemusí koukat pokaždé na tvůj milenecký život jen proto, že je okno odhalené. Podstatné je to, že k tomu je téměř neomezená příležitost. V případě mobilů se o tom ví, a přesto dost lidí jedná, jako by to bylo v pořádku. Jen naivka věří, že zákony k ochraně osobních údajů na tom něco podstatného mění. Policajti si vždy najde způsob, jak se k datům dostat. Když mu to komplikuje zákon, zdůvodní si to tím, že sleduje nějaký vyšší zájem, nadřazený zákonu.

NA SÍTI BEZ ZBYTEČNÝCH STOP

V minulosti jsem měl vlastní připojení na internet, to nyní nemám. Finančně bych si to sice dovolit mohl, ale nechci. Má to zase čistě bezpečnostní důvod. Když policie a korporace vědí, odkud máš ve zvyku být připojený na internet, mají hromadu příležitostí a informací o tom, co na internetu děláš. Já se připojuju přes starý počítač na veřejně dostupných wi-fi sítích, které nevyžadují registraci. Nechodím pravidelně jen na jedno místo a většinou používám anonymizační síť TOR, čímž docílím, že IP adresa, přes kterou na internet přistupuju, není dohledatelná třetí stranou. E-maily mám zřízené na serveru "riseup.net", který neshromažďuje citlivá data a zaručuje nespolupráci s policií. To potvrzuje také autor blogu "*borodin.noblogs.org*". Zmiňuje:

„Policie od roku 2014 vyšetřuje, kdo odesal komuniké Sítě revolučních buněk. K tomu v jednom ze svých úředních záznamů uvádí: K odeslání byly použity e-maily ze serveru riseup.net. Server a poštovní služby jsou určeny zejména

pro aktivisty z řad anarchistického, antiautoritářského, antifašistického a radikálně-environmentálního hnutí. Je znám pro důraz kladený na anonymitu uživatelů zejména v tom ohledu, že nejsou archivována data, především historie přístupů a obsahu stránky, není limitováno využití různých anonymizačních prostředků, např. TOR serverů a zároveň hlavička e-mailu je po odeslání serverem upravena tak tak, aby zobrazovala IP adresu odesílatele jako tzv. localhost a zabránila tak identifikaci odesílatele. (...) Takto o "riseup.net" píší policejní vyšetřovatelé Václav Bartoš a Martin Janků. Vpodstatě tak vlastními slovy opakují, co správci "riseup.net" deklarují na internetu. Dále navíc potvrzují, že nejsou schopni vyšetřováním získat, co by rádi. Jejich bezradnost potvrzují i další policisté jako třeba vrchní komisaři Jaroslav Renda a Milan Kavka. Citujme zde část z jejich úředních záznamů: Provozovatel "riseup.net" poskytuje e-mailové služby, chat služby a službu sdílení dat a uložení dat. Smyslem poskytovaných služeb na tomto serveru je jejich anonymizování, neboli naprostá nezjištitelnost osob, které za jednotlivými komunikačními prostředky stojí. S ohledem na všechny výše uvedené skutečnosti lze uvést, že komunikace probíhající přes systém "riseup.net" je pro orgány činné v trestním řízení zcela nedostupná. Žádné informace od uvedeného provozovatele nelze získat cestou mezinárodní policejní spolupráce ani cestou právní pomoci za užití ustanovení trestního řádu. Získání jakýchkoli informací vylučuje již sám účel, za jakým byl předmětný komunikační prostředek vytvořen."

Moje zkušenosti s "riseup.net" jsou veskrze pozitivní, a to nejen s ohledem na to, co uvedl Borodin. Internet ale nepoužívám jenom k e-mailové komunikaci. Pokud chci na internetu trvale zanechat zveřejněný nějaký text nebo grafiku, používám především bezplatnou službu serveru "noblogs.org", který poskytuje podobné bezpečnostní záruky jako "riseup.net". Velmi praktické je také využití "TAILS". Nainstalovat se to dá z webu <https://tails.boum.org/>

Dnes TAILS mimo jiné používá řada novinářů, kteří potřebují zametat stopy po svém protirežimním či protistátním působení. Ale je to systém pro každého, kdo vyžaduje co největší možnou bezpečnost.

TAILS, neboli "*The (Amnesic) Incognito Live System*" je systém, jehož cílem je zachovat vaše soukromí a anonymitu. Pomáhá anonymně používat internet, obchází cenzuru téměř kdekoli a na jakémkoli počítači nezanechává stopu. Jedná se o kompletní operační systém navržený pro použití z USB klíče nebo DVD, nezávisle na původním operačním systému počítače. TAILS je používán jako „Live CD“, což znamená, že jej můžete naboťovat z CD nebo USB flash disku a při vypnutí počítače jsou data z vaší činnosti smazána. Neukládají se do žádné paměti. TAILS je prostě zapomeno a není možné je zpětně obnovit.

Existuje také řada platforem a aplikací, umožňujících šifrovanou komunikaci. Zpravidla člověk musí udělat něco navíc oproti běžně používaným formám komunikace. Jenže tato časová investice se vyplatí. Jak moc jsou proti těmto nástrojům bezradní policajti opakovaně prokázalo několik kauz, které otevřeli, když se pokoušeli stíhat anarchisty.

Oproti tomu používání služeb "seznam.cz", "gmail.com" atd. se může člověku vymstít. Znovu bych k tomu citoval z blogu "*borodin.noblogs.org*" kde se uvádí: „*Martin Janků z Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ) v dubnu 2015 zpracoval úřední záznam ve kterém je možné se dočíst několik znepokojivých věcí. Konkrétně třeba toto: Na základě řádně provedených úkonů dle § 158d/3 tr. ř. Okresním soudem v Mostě ze dne 25.7. 2014(V28/2014) byl získán obsah e-mailové schránky jméno.příjmení@seznam.cz, jejímž uživatelem je – jméno a příjmení ... (...) Tato část úředního záznamu přiznává, že policii stačí předložit soudu byť i jen spekulativní podezření ze spáchání trestného činu aby bylo vydáno povolení k získání obsahu e-mailové schránky na*

serveru seznam.cz. Provozovatel pak ochotně obsah schránky policii vydá i bez svolení a vědomí uživatele. Martin Janků dne 18. srpna 2015 obsah zmíněné schránky vyhodnotil v dalším úředním záznamu. Nevyplývá z něj, že by uživatel schránku používal k trestné činnosti. Pouze k běžné komunikaci s otcem, přáteli, redaktorem aktualne.cz a redaktorkou denikreferendum.cz. Z principu nám ale vlastně může být jedno k čemu schránka slouží. Je to soukromá věc uživatele do které by nemělo být zasahováno. Zprostředkovatel elektronické komunikace, který umožňuje policii zasahovat do soukromí uživatelů je stejně zavrženíhodný jako policejní informátoři, agenti a práškači. Doporučuju proto každému obrátit se zády k serveru seznam.cz a raději užívat služeb platformy riseup.net, která zaručuje bezpečnou a anonymní komunikaci nepřístupnou pro policii.”

Když lidem vysvětluju, jakým způsobem se připojuju na internet, častou reakcí je, že to je příliš zdlouhavé, náročné, neefektivní. V některých ohledech možná ano, ale z hlediska bezpečnosti a ochrany soukromí to je velice účinné. A má to ještě jednu výhodu. Pokud člověk nemá internet na dosah v "kapse", nemůže na něm trávit tolik času a propadat těžké kyberzávislosti, o jejíž důsledcích se v poslední době hodně mluví.

„Možnosti autentických vztahů mezi lidmi a naším okolím jsou stále více vymazávány ve službě virtuálního hyperpřipojení. Porozumění, objevování a hledání významu se omezuje na produkci dat. Deficit pozornosti, problémy s pamětí, ztráta

emočních dovedností a představivosti, narušený spánek, kosterní bolesti, úzkost, osamělost, deprese: příznaky závislosti na online technologiích se zhoršují, protože podíl populace, která strávila celý život ponořený do dotykové obrazovky roste.”

**z textu: Oheň do kybernetické věznice.
Nikdy není pozdě vzdorovat!**

FACEBOOK NEBO FACE TO FACE?

Jsou lidé – dovolím si tvrdit, že lidé blízcí – s kterými se snažím být v kontaktu face to face, ale místo toho se často jen hromadí zprávy v kyberprostoru, ve kterých se snažíme si takový kontakt neúspěšně domluvit. Někdy nás odděluje několik minut nebo hodin cesty, jindy je to více. U všech ale platí stejná věc: není žádná vnější bariéra, která by nám znemožňovala trávit spolu čas. Ano, jsou tu překážky. Ale největší jsou ty vnitřní v našich hlavách, které si nastavujeme mimo jiné i tím, že z online komunikaci děláme hlavní způsob, jak udržovat spojení. Vidět se tváří v tvář v reálném světě se stává čím dál víc podružností nebo občasným doplňkem poté, co odepíšeme na všechny zprávy a vyřídíme hromadu telefonátů. Trávení času společně je něco, co se odsouvá na později, protože existuje nespočet způsobů, jak můžeme komunikovat na dálku ve virtuálním prostoru. Jenže tohle je přesně to, co já odmítám. Nestojím o virtuální vztahy, které nahradí přímý mezilidský kontakt.

Dříve jsem měl pocit, že komunikace online nám reálné vztahy pomáhá zachovávat. Že se díky tomu snáze domluvíme, kdy a kde se potkáme a jak spolu budeme trávit čas. Teď už ten pocit ztrácím. Online komunikace se stala dominantní a vytlačuje postupně přímý mezilidský kontakt na vedlejší kolej. Dokonce i když se lidé nakonec setkají, mnohdy tráví více času civěním do displeje mobilu či laptopu než přímými hovory z očí do očí. Do e-mailu si dokáží dopodrobna vylíčit všechny intimnosti, touhy, potřeby, trápení, emoce, úvahy o životě. Když se pak ale setkají face to face, tato schopnost mizí. Vyklíkat ze sebe pocity je možná snadnější, ale říkat je druhým do očí je zásadní proto, abychom nevytvářeli odcizené a povrchní vztahy. Je pro mě frustrující a bolestné, že stále více narážím na neochotu a neschopnost blízkých lidí si věci sdělovat osobně bez technologických pomůcek.

Často toužím po komunikaci tváří v tvář. Místo toho ale trávím víc a víc času odpovídáním na e-maily a přímého kontaktu ubývá. Cítím sílící odcizenost a iritují mě řeči o tom, že být online je skvělý způsob jak být ve spojení s celým světem během chvíle. Pokud spojení znamená, že se lidé fyzickém světě po většinou jen míjejí, protože jsou neustále ponořeni do světa virtuálního, pak se takového „spojení“ rád zřeknu. Mobilní telefon už nepoužívám několik let, profily na sociálních sítích jsem si nikdy nezřídil. Náležím ke generaci, která zažila dobu před rozmachem mobilní telekomunikace a internetu. Moc dobře tedy vím, že lidi dokáží udržovat kontakt a blízké vztahy i bez těchto technologií. Pokud se chtějí vidět a trávit spolu čas, způsoby, jak to realizovat, najdou. Pokud o to nestojí a stačí jim online spojení, pak je mi líto, ale o tohle já nemám zájem.

Jsem přesvědčený, že míra odcizení a povrchnosti vztahů roste s tím, jak se rozšiřuje a normalizuje online komunikace. Pohled na tuto skutečnost přizívuje moji mentální nepohodu. Ať se dívám jakýmkoli směrem, vidím stále

tutéž skličující realitu, která ve mně vyvolává úzkosti. Lidi upřeně hledí do displejů a mentálně se odpojují od reálného světa i fyzických kontaktů s jinými lidmi. Čím víc času tráví v online spojení, tím méně ho pak tráví spolu.

Nechci v tomto nastavení pokračovat. Mně blízcí lidí ví, kde trávím čas a já vím, kde oni bydlí. Známe příjmení uvedená na domovních zvoncích. Máme povědomí o svých zvyklostech a pravidelných přesunech. Víme o místech, která navštěvujeme nebo kde pracujeme. Známe lidi, kterých se můžeme zeptat, kde se nachází ten, koho hledáme. Co víc potřebujeme k tomu, abychom se mohli vidět a trávili spolu čas?

Neříkám, že je to takto snadné. Jenže jak jsem již naznačil, snadné a rychlé ne vždy znamená lepší a kvalitnější. Trápí mě skutečnost, že zazvonit jednou za čas nečekaně na zvonek kamarádova bytu je dnes vnímáno jako šokující zvláštnost a neúcta, zatímco, když lidem mobil vyzvání mnohokrát denně, málokdo se nad tím pozastaví.

Online komunikace je pro mě dlouhodobě stresující a frustrující. Vyčerpává mě a činí více úzkostným. Že se jí snažím omezit na minimum je můj osobní způsob, jak se těmto bolestným záležitostem bránit. Vůbec to není útok na někoho z blízkých lidí nebo snaha se od nich odstříhnout. Naopak, otevřeně tím říkám: stojím o kontakt s vámi, ale takový kontakt, který nebude povrchní a odcizující. Není to pro někoho dost srozumitelné? Pobavme se o tom face to face.

VYRETUŠOVANÁ REALITA

Je tu ještě jedna záležitost, která mě drží dál od světa sociálních sítí. Mám rád autenticitu a opravdovost, což jsou oblasti, kterých je v kyberprostoru poskrovnu. Sociální sítě jsou jedna obrovská faleš nahrazující reálný život.

Každý zde může být čím chce, dokonce i když tím není. Stačí jen vytvořit si legendu a tu pak prezentovat ostatním. Příběh, který je vystavován, může být pravdivý třeba jen z 10 procent, ale je to právě ona moc sociálních medií, že prostřednictvím nich můžeme ledacos skrývat, překroutit, přikrášlit, nafouknout nebo přiřadit k člověku, který reálně neexistuje. Sociální média jsou z velké části o hře s iluzí. Falešné obrázky jsou systematicky předkládány tak, aby se jevily jako realita. Cílem je zaujmout a získat pozitivní zpětnou vazbu. A protože hyperpřipojení umožňuje být online mnoha lidem současně, vytváří to dravé konkurenční prostředí. Každý baží po uznání, lajcích, pochvalných komentářích, a tak musí v konkurenčním prostředí předkládat stále více atraktivní obsah, aby o něho druzí neztratili zájem. To prakticky často znamená přetvářet realitu ve fikci. Obyčejný život s jeho neúspěchy, problémy, slabostmi, trápeními, bolestmi a dalšími „vadami“ je něco, čím nikoho neoslníte, proto je třeba vytvářet něco víc šokujícího, úchvatného... něco nereálného. Čím víc příběh přizpůsobíte publiku a vzdálíte se skutečnosti, tím více zvyšujete šanci na prosazení se v konkurenčním prostředí. Jenže, jako u každého závislostního jednání, bývá uspokojení jen dočasný stav a příště je třeba zvýšit dávku, aby bylo možné dosáhnout stejného efektu. 30 palečků nahoru, 25 srdíček a 20 pochvalných komentářů včera sice zlepšilo náladu díky dopaminovému efektu, ale dneska už to nestačí. Pokud nedosáhneme stejného nebo většího úspěchu jako minule, přichází frustrace, smutek, zklamání, deprese...

Aby toho nebylo málo, musíme k tomuto závodu v předkládání falešných příběhů vzít v úvahu také to, jak moc to vše přizivuje narcistické sklony. Už nejde ani tak o to být ve spojení s okolím, vnímat ho a respektovat, ale spíše o to pěstovat zahleděnost do sebe, vytvářet vlastní sebeobraz a okolí využívat jen k jeho potvrzování. Nejlépe tento fenomén vyjadřuje "selfie posedlost".

Vyfotit sám sebe, hodit to na síť a čekat na lajky, které nám potvrdí jak jsme úžasní, nádherní, úspěšní... Tohle je nová verze narcistické poruchy osobnosti, jen místo zrcadla teď máme mobily a sociální média. A když tohle píšu, vím, že se to týká i mnoha osob, které mám opravdu rád a vážím si jich. A taky musím sebekriticky přiznat, že i já mám problém narcistickými sklony, i když se neprojevují zrovna "selfie mánií". Nekritizuju zde selfie fenomén a sociální média proto, abych někým pohrdal nebo se nad něj povyšoval. Je mi spíše líto, kolik skvělých lidí tomuhle propadlo a přál bych si, aby měli vůli se z toho vymanit.

„V roce 2021 dostala dvacetičlenná skupina nápad vyfotit se během plavby na lodi v indonéské Jakarta. Při hromadném selfie se přetížená loď převrátila a utopilo se sedm lidí.”

zpravodaj 5 plus 2 (28. 3. 2024)

„Laboratoře AI, příjemci vládního financování ve výši 100 milionů dolarů, pracují na zavedení algoritmů "strojového vzdělání" do služeb dlouhého seznamu průmyslových odvětví. Pod "etickou" fasádou některé aplikace jednoduše umožní dobře umístěným kapitalistům další obohacování. Další mají za cíl posílit represí, ať už detekováním zlodějů

v supermarketu pomocí automatizovaného kamerového dohledu, vývojem nástrojů pro rozpoznávání obličeje, které fungují i na částečně zakrytých tvářích, nebo "předpovídáním" zločinu či pravděpodobností přestupku vězně. Nebývalá šířka pásma 5G technologie umožňuje nasazení AI v měřítku města v reálném čase. Každý pohyb je sledovatelný díky tisícům kamer integrovaných do centralizovaného sledovacího zařízení. Tato vize je již v praxi ve více než jednom evropském "inteligentním městě". Nespočet senzorů umístěných na veřejných prostranstvích, v podnicích, automobilech a veřejné dopravě a také nošených na našich tělech si klade za cíl, aby každá akce byla předmětem výpočtu, předpovědi a kontroly, a to vše pod ekologickým označením. Díky své všudypřítomnosti je síť algoritmů neviditelná, a proto je těžké jí odolat.”

z textu: Oheň do kybernetické věznice.

Nikdy není pozdě vzdorovat!

UMĚLÁ INTELIGENCE A NAŠE BUDOUCNOST

Jedna věc je, kam nás kybertechnologie a sociální sítě dostaly, další pak, kam až to může dospět, pokud tomu neučiníme přítrž. Vývojáři, obchodníci i spotřebitelé. Všichni nás ujišťují, že vše je v pořádku, protože náš život je díky tomu všemu kvalitnější. Vše je prý jednodušší a rychlejší. Z mého pohledu je to asi jako kdyby lidi ve velkém užívali pervitin a omlouvali to tím, že tím mají dostatečnou rychlost, díky které zvládnou více každodenních úkolů za kratší dobu.

Vždy je potřeba poměřovat přednosti a nedostatky. Pervitin má mnoho nežádoucích účinků, kvůli kterým si od něj většina lidí chce držet zdravý odstup. Jsem zastáncem toho přistupovat stejně ke kybertechnologiím. A když říkám odstup, nemyslím tím absolutní odmítnutí celého "balíčku", který je k dostání. Ten obsahuje části, které lze rozumně užívat, aniž by to mělo destruktivní efekt. Jiné části - jako třeba Facebook, Instagram, TikTok - jsou natolik škodlivé, že jedinou zdravou možností je nezahrávat si s nimi vůbec.

Stejně jako u pervitinu, vždy bude dost chytrolínů tvrdit, že to jde užívat v neškodlivé míře, když má člověk silnou vůli a nastaví si hranice. Ale kolik procent populace to skutečně dokáže? Dost lidí si nalhává, že sociální sítě lze používat bezpečně z hlediska jejich dopadu na naše mentální zdraví i z hlediska bezpečnosti komunikace. Myslím si, že to jedna velká iluze, jakýsi masový sebeklam, který postihuje dokonce i ty, kteří jsou jindy v těchto oblastech obezřetní a dbají na bezpečnostní kulturu.

Setkal jsem se třeba s názorem, že vyloučit se z online prostoru sociálních sítí, protože nejsou bezpečné, je jako vyhýbat se veřejnému prostoru, protože v něm jsou kamery. Srovnání sociálních sítí a veřejného prostoru však

považuji za nevhodné. Kamery ve veřejném prostoru jsou výsledek okupační moci, která ten prostor chce ovládnout. Nebyly jeho součástí vždy, od počátku utváření veřejných míst, ulic ap. Držitelé moci si chtějí veřejný prostor uzurpovat, ale nemají ho plně pod kontrolou. Zaprvé, lidé podnikají kroky, jak kamerový systém narušovat sabotáží. Zadruhé, existuje nespočet slepých míst, kam kamery nevidí. Např. můžeš nalepit plakát na zeď ve veřejném prostoru, aniž bys byl zaznamenán. Sociální sítě jako Facebook jsou oproti tomu vytvořeny korporátními vývojáři tak, aby zaznamenávaly (a případně zneužívaly proti nám) vše, co se tam odehrává. Je to plně pod jejich kontrolou již od startu a nemůžeš se tomu vyhnout. Když dáš plakát "na zeď" Facebooku, nevyhneš se kontrole a shromažďování dat. Zkrátka nemůžeš Facebook využít jinak, než ho provozovatel zkonstruoval a už vůbec ho nemůžeš opravdu účinně využít proti němu. "Kdyby Facebook mohl něco zásadního změnit, už dávno by ho zakázali."

Veřejný prostor můžeš využít i jinak, než po tobě chce okupační moc, a dokonce i dost podvratnými způsoby vůči moci samotné. Proto má smysl se ve veřejném prostoru pohybovat a narušovat okupační moc státu i korporací. Já bych pro sociální sítě použil spíše srovnání s věznicí. Věznice také umožňuje vězněnému komunikovat s vnějším světem jen povolenými způsoby (dopisy, telefonáty, návštěvy), ale vše je absolutně pod kontrolou samotné věznice a přidružených úřadů. Nemůžeš nikomu nic sdělit tak, aby o tom nevěděla třetí strana a nemohla si například dělat tvou sociální mapu, analyzovat tvé zvyklosti nebo charakter tvých zájmů. Nikdo z nás by jistě nechtěl dobrovolně být ve věznici se zdůvodněním, že díky tomu může posílat svým přátelům informace a zprávy. Proč ale v té kybernetické věznici tolik lidí dobrovolně je a neodejde z ní, i když může?

Setkávám se taky s názorem, že rezignovat na komunikaci s lidmi skrze soci-

ální sítě je chyba, která vede do izolace. Je to zvláštní, protože já mám často opačný pocit. Můžu jít po ulici, sedět v metru nebo v kavárně a vždy uvidím, jak každý druhý člověk čumí do mobilu nebo laptopu a kliká něco na FB nebo Instagramu, i když hned vedle sebe má lidi, se kterými může komunikovat face to face. Co jiného než projev izolace to je? Sociální sítě nám daly pocit, že můžeme být v okamžiku spojeni s celým světem, zatímco často jen prohlubují odcizenost a izolaci. Podívejte se na masová sociální hnutí, která hýbala světem před rozšířením internetu. Jak je možné, že získala masový charakter i bez Facebooku? Jak to, že překonala izolaci, i když neměla přístup na internet? Proč by něco takového nebylo možné i dnes? Myslím, že bylo, kdyby se míň pozornosti věnovalo online prostoru a více utužování vazeb ve fyzickém prostoru.

Pokud jsou obecně známé problematické aspekty sociálních sítí, je nezodpovědné, když jako jednotlivé osoby nebo skupiny přispíváme ke kultuře, která jejich užívání normalizuje. Naším zájmem by mělo být utužování bezpečnostní kultury a demytizace chybného mínění, že čím početnějšího sdílení informací se dosáhne, tím lepšího výsledku docílíme. Neplatí zde, že čím více, tím lépe.

VYPLÁCAT TONER

CO TO JDE

„Pravda sama nezmění nic, pokud není také afektivním poznáním.“

Spinoza

Jako vášnivý čtenář a zastánce samizdatové publicistiky jsem v průběhu života opakovaně řešil otázku, jak se s minimem prostředků věnovat vášni pro tisk. Mám rád, když jsou ulice poseté plakáty či samolepkami a taky čas od času chci přinést lidem brožuru či zin se zajímavými texty. Jenže komerční tisk je při mých finančních možnostech dost nedosažitelný svět. Tedy pokud bych do toho světa chtěl vstoupit oficiálním vchodem. Jenže jsou i skryté cesty. Člověk je jen musí najít a nebát se prošlapat. Například v tiskárnách čas od času pracují lidi, kteří rádi něco vytisknou tajně bokem za přijatelnou cenu. Výhodné to bývá jak pro mě, tak pro tiskaře, který si přivydělá něco k výplatě, protože to zpravidla tiskne s využitím šéfova materiálu, ale za šéfovými zády. Je to vlastně jen jiný druh expropriace, který jsem popsal na příkladu vyvlastňování zboží z obchodů. V menším měřítku se tohle dá praktikovat i v kooperaci s lidmi, kteří makají v kanceláři. Ti často mají k dispozici tiskárny. A tak, když člověk sem tam zadá do tisku anarchistický plakát, ulice

jsou rázem příjemnější místo pro život.

Jinou možností může být nákup vlastní tiskárny a nastřádání peněz na zaplacení pořizovacích nákladů i nákladů na provoz z následné distribuce publikací. O tohle jsem se pokoušel několikrát, ale moc se to nesevřelo. Vyžaduje to příliš prostředků a návratnost je zdlouhavá. Taky člověk musí počítat s tím, že se stroj někdy nečekaně porouchá, což může komplikovat vydání publikace do určeného termínu a navíc tím rostou náklady. Na druhou stranu je to asi vhodná možnost pro každého, kdo se bojí riskovat odhalení při tisku za zády provozního komerčního tiskárny. Já se toho nebojím, a tak jsem si díky radě kámoše osvojil jednu velice účinnou metodu, kde si vystačím jen sám se sebou. Nemusím nikoho o nic žádat a spoléhat na to, že bude vše bez problémů. V několika městech v Česku je v provozu nejmenované copy centrum se samoobslužným servisem. Ceny jsou tam přemrštěné, ale jednoduchou fintou můžeš tisknout zadarmo na účet provozovatele.

V provozovně si poctivý zákazník musí vzít kartu s čipem, přes kterou zadává tisk. Z ní pak obsluha vyčte, kolik toho bylo natištěno a kolik má být naúčtováno. Jenže karty bývají volně na pultu v košíčku a obsluha často odchází do jiných prostor pro zboží, které si někdo objednal. Je tedy možné v nestřeženém okamžiku si karet vzít více. Na jednu si natiskneš hromadu plnobarevných tiskovin, pak se odhlásíš a na druhou kartu natiskneš několik černobílých listů A4. Jedině ty pak zaplatíš. Na jeden zátah je možné za 30 korun získat materiál v ceně několika tisícovek. Když člověk přijde ve špičce, obsluha má minimální šanci si všimnout, kdo co tiskne a v jakém množství. Věc usnadňuje i to, že v copycentru je v provozu více tiskáren a zákazník klidně může přebíhat od jedné ke druhé, aniž by to budilo pozornost. Někdy si na drzáka zadám tisk třeba do dvou tiskáren souběžně. Další výhodou je vysoká fluktuace lidí, kteří dělají u pokladny. Takže i kdyby někdo z nich měl pode-

zření, za 14 dnů to můžeš zkusit znovu a je možné, že už tam bude někdo úplně jiný, kdo tě vidí poprvé v životě. Po akci se vždy ukořistěné karty zbavím a příště si beru novou. V provozovně "ztracené" karty časem doplňují. Tuhle metodu praktikuju úspěšně několik roků. Natiskl jsem tisíce brožur, zínů, plakátů. Mimo jiné také publikaci "Slovy proti izolaci". Příspěvky, které mi za ni lidi dali jsem poskytl anarchistům, které vězní Lukašenkův režim v Bělorusku. Takže tenhle zdroj tisku může přinést nejen potěšení, ale také užitek lidem v nouzi.

NAŠE OKOVY

„Byly to právě síly divoký přírody, vítr, mráz a slunce v barevných stromech, který mi připoměly, že nepohodlí člověka vyzývá k většímu vnímání a nutí k reakci. Věřím, že i tvoje uvěznění pomůže lidem k většímu uvědomění si v jakém vězení sami jsou a probudí hlad po změnách.“

Aleš v dopisu do vězení (listopad 2016)

Poměrně často se setkávám s tím, že někteří lidé vyjadřují otevřené sympatie k mému přístupu k životu, ale zároveň nezapomenou dodat, že oni takto žít nemohou. Mají děti, dobrou práci, slušnou výplatu, možnost kariérního růstu, nesplacenou hypotéku, vlastní nemovitosti, auta a jiný majetek. To vše je prý překážka, kterou já řešit nemusím. V jistém smyslu to je pravda. Nic z toho v mém životě nehraje významnou roli. Jenže oni by to taky nemuseli řešit, pokud by to byla jejich vědomá volba. V tuhle chvíli mi běží v hlavě část písně od kapely VAP: „Naše okovy jsme si nasadili sami“, se tam zpívá. A přesně o tom to totiž je. Ti, co naříkají, jak moc překážek jim stojí v cestě, si nechtějí připustit, kolik bariér je výsledkem jejich vlastní volby. Volby, kterou učinili, i když nemuseli. Jasně že některé překážky kladou do cesty druhí. To, že tady jsou vězňice a fízlové, kteří do nich posílají lidi, je objektivní překážka, která

zas až tak nesouvisí s našimi rozhodnutími. Jenže to, že člověk zplodí dítě, nechá se uvázat do pracovního poměru a pořídí si auto nebo dům, to jsou volby, které dělají lidi sami. Ačkoli nelze popřít tlak vnějších okolností, své okovy si nakonec nasazují sami. Někteří pak mají ve zvyku svou frustraci ventilovat vztekem vůči těm, kdo si tyto okovy nenasadili. „Je těžké prst otočit proti sobě“, zpívá kapela *Inoxia Corpora*. Další pravda, se kterou se někteří tak těžko smiřují.

Představuji si všechny ty chytráky, co přesvědčují své okolí o tom, že jejich volby nejsou žádné okovy. Přinášejí přeci užitek a radost. Myslím, že to je nesprávné hodnocení spoutanosti, protože být v okovech nemusí znamenat, že přijdeš o vše radostné a užitečné. Ani život v kriminále není jen o tom nepříjemném. Člověk má jídlo, teplo a střechu nad hlavou, aniž by musel hnout prstem. Má čas na to, aby mohl pracovat na svém intelektuálním a fyzickém růstu. Čas, který často lidem venku chybí. Spoutanost vězně zkrátka není jednorozměrná záležitost: přináší velké strádání, ale i specifické možnosti.

Nepochybuji o radostech vztahu s vlastním potomkem nebo užitečnosti výplaty, za kterou si můžeš pořídít jídlo a bydlení. Jenže tato radost a užitečnost člověka připravuje o možnosti jiných radostných a užitečných prožitků. Často radostnějších a užitečnějších. I když ne vše v životě jde předvídat dopředu, každý rozumný člověk přece dokáže zhodnotit, co získá a co ztratí takovými volbami jako je zplození dítěte nebo bydlení na hypotéku. Když lidé tyto volby dělají vědomě a zcela dobrovolně, jejich nářek pak zní poněkud nepřesvědčivě. Věděli, do čeho šli, proč mají tendenci z následků vinit své okolí více než sami sebe?

Nikdo to za ně nevyřeší. Ani já ne. Jen v jejich moci je změnit svou situaci.

Jasně, že zříct se zodpovědnosti za potomka asi není moudré a zodpovědné. Ale chodit dál do práce, bydlet v pronájmu a obklopovat se drahými věcmi, to člověk nemusí dělat po zbytek života jen proto, že s tím jednou začal. Zpravidla je těžší se těchto hodnot zříkat, než si na ně zvykat. Ale dosáhnout toho jde. Kdo tvrdí, že nejde, ten prostě nechce a svádí to na objektivní podmínky. Dokonce i když ti mocipáni hrozí vyhladověním v případě, že nebudeš pracovat, máš možnost tuhle vyděračskou sračku odmítnout. Tato kniha ti nabízí dost příkladů, že je to možné. Odmítl jsem, ale hlady netrpím.

PŘIPRAVENOST NA NEPOHODLÍ

Myslím, že ještě větším problémem než volby, kterými si sami vytváříme překážky, je neochota riskovat, že ztratíme výsledky takových voleb. Někteří lidé roky budují pracovní kariéru, pak si koupí byt a svou aktivitu omezí jen na oblasti, při kterých příliš neriskují ztrátu těchto hodnot. Mohou sice kritizovat útlak tohoto světa a žvanit dál o revoluci, ale své pohodlí postaví nad vše, co je nutné k tomu, aby útlak byl zastaven a revoluce dokonána. Jejich rétorika bývá v hrubém nesouladu s životní praxí. Když to píšu, nemohu si nevzpomenout na slova Mikoly Dziadoka, anarchisty původem z Běloruska.

„Vzpomeňme si, kolikrát kdokoli z nás (a já také) kladl nad všechno osobní pohodlí. Na schůzku nepůjdu, protože jsem tento den unavený nebo se potřebuji připravovat na zkoušky. Protože mám narozeniny, potřebuji nakrmit svou kočku nebo cokoli jiného. Aktivismus je fantastický! Ale nechte to udělat ostatní. Mám před sebou důležitější věci (život, rodina, práce, rodiče, zábava).“ (...) „A dokud se bojíme obětovat i v maličkostech, zlo bude i nadále postupovat zatýkáním, pouty, mučením. Toto zlo se na své cestě setkává s nebojácnými lidmi jen příležitostně. Ale není nutné se vyhodit do vzduchu, abyste se přidali k těmto nebojácným. Není vůbec nutné používat násilí, protože kromě násilí

existuje obrovský arzenál metod, které jsou někdy ještě nebezpečnější. Ale stejně byste si měli pamatovat, že připravenost na strádání – alespoň v malém – je předpokladem revoluce. A revoluce nikdy nebude pohodlná.”

V době, kdy píšu tuto knihu, je Mikola ve vězení. Nepochybuji o tom, že to je důsledek toho, že slova, která pronášel, také bral vážně ve své životní praxi. Jenže člověk nemusí nutně dělat věci, za které bude uvězněn, aby jeho touhy a slova byly v souladu s tím, co dělá. Problém je v tom, že lidé často nepřistoupí ani k mnohem méně náročným úkolům. Nedokážou třeba seknout s prací, poslat pronajímatele bytu do háje a jít bydlet na squat. Nedokážou se vzdát cesty letadlem a přijmout možnost cesty vlakem bez jízdenky. Nedokážou čas věnovaný poslušnosti investovat do organizace neposlušnosti. Nedokážou si představit, že dělají věci, na které okolí pohlíží s nepochopením. Nedokážou svou současnost přestat podřizovat fantaziím o zlé budoucnosti.

NEJSEM VÍC NEŽ VY

Že činím jisté volby, které jiní nedokážou, ze mě nečiní výjimečného člověka nebo poloboha. Nejsem víc, než kdokoli jiný a smyslem této knihy není se nad někoho povyšovat. Naopak, chci ukázat, že to, co dělám já, může dělat každý. Nejde o nic extrémně náročného. O nic, co by bylo nedosažitelné. Jasně, že individuální podmínky se liší. Faktory jako rodinné zázemí, traumata, gender, původ, třída, sociální stigma aj. významně ovlivňují naše možnosti. Jenže nejde o fatální determinaci. Naše vůle dokáže změnit směr života i těch, kdo mají startovní pozici mnohem horší než jiní. Navíc je zde ještě jeden významný faktor: spolupráce. Jedinec s jakkoli nepříznivými podmínkami se dokáže posunout dál díky kooperaci a sdílené solidaritě. A i to je poselství této knihy.

Nedělám si iluze, že dost věcí v knize popsaných bych těžko zvládal bez spojení s dalšími lidmi. Doufám proto, že si někdo má slova nebude plést s krajním individualismem. I když se často opírám o vlastní schopnosti, cílem není dělat úplně vše bez druhých. Moc dobře si uvědomuji, že to, co jsem se v životě naučil, má širší rozměr než je individuální píle. Jedinec by bez druhých nebyl ničím a nepřežil by. Jde jen o to, najít ten správný způsob, jak spojení s druhými realizovat, aby to bylo přínosné pro všechny aktéry a nikdo u toho netrpěl.

„Cenou za právo zůstat ve vězení sám sebou jsou izolační samotky a nekonečná omezení. Vězeňské vedení často prověřuje naší pevnost, ale za nějaký čas přestává. Dokonce jsem si začal celkem užívat toho času v izolaci – jediného místa, kde můžeš být víceméně sám. Psychika se uvolňuje, mysl se soustředí a duch si odpočine od vnuceného kolektivismu.“

**Igor Oliněvič v dopisu do vězení
(leden 2017, pozn. Napsáno po propuštění z vězení.
Na podzim 2020 byl znovu uvězněn)**

KAPITALISMUS NENÍ VLAK, ZE KTERÉHO JDE VYSTOUPIT

„Zákon a pořádek jsou vždy a všude zákonem a pořádkem těch, kteří chrání etablovanou hierarchii. Ti, kteří pod nimi trpí a bojují proti nim, protože chtějí být lidmi, nezačínají použitím násilí nový řetěz násilných činů, nýbrž rozbíjejí ten, který je etablován. Protože budou biti, znají riziko, a jsou-li ochotni vzít ho na sebe, nemá nikdo třetí, a tím méně vychovatel a intelektuál, právo kázat jim zdrženlivost.“

Herbert Marcuse

Často se setkávám s tím, že o mně lidi mluví jako o někom, kdo žije mimo systém a bývá pro mě opravdu náročné jim tento nesmysl vymluvit. Ten takzvaný systém - který raději pojmenovávám kapitalismem - je svou totalitní povahou přítomný v našich životech, ať už žijeme kdekoli a děláme jakékoli individuální volby. Naše postavení v kapitalismu je nejednoznačné a nebál bych se říct, že rozporné: jsme těmi, kteří svojí aktivitou systém reprodukují a udržují v chodu, ale zároveň těmi, kteří mají zájem na tom ho zničit a disponují prostředky to učinit. Jenže tato destrukce systému nemůže proběhnout jako součet individuálních rozhodnutí nebo vůle od sebe oddělených jednotlivců, kteří jednají sami za sebe. Nejprve se musíme sjednotit jako příslušníci vykořisťované třídy, která roztáčí kola systému, abychom to soustrojí mohli zablokovat kolektivní silou. Běžně se tomu, k čemu musí dojít, říká revoluce. V podstatě jde o naprostou roztržku s tím, na čem kapitalismus stojí a z čeho bere sílu k rozvoji. Sociální revoluce je naprostým popřením státu, směny, práce, peněz, trhu, soukromého vlastnictví, morálky a všech separací, které způsobují odcizení lidských bytostí od sebe navzájem i od prostředků potřebných k životu. A toho prostě nemůže být dosaženo tak, že se jednotlivci na individuální úrovni rozhodnou jednat nekonvenčně nebo nezákonně. Neposlušnost, sabotérství, absentérství, nepoddajnost, vzpurnost, illegalismus. To vše jsou projevy, které jsou sice důležité k tomu, aby mohla sociální realita "dozrát" v revoluční zlom, ale dokud je to vše uplatňované jako akty atomizovaných jedinců, nedojde k destrukci systému. A je častou chybou myslet si, že takto lze z kapitalismu prostě vystoupit a žít jaksí mimo něj. Nejde to a je absurdní tvrdit, že já tak žiji. Kapitalismus není vlak, ze kterého jde vystoupit!

Rozdíl mezi mnou a mnoha jinými lidmi není v tom, že oni žijí v kapitalismu a já mimo něj, ale spíše v tom, že se oproti jiným lidem snažím si utrhnout pro

sebe více důstojnosti a radosti, které nám jinak manažeři kapitalismu upírají. Když například jdu do obchodu a nacpu si batoh zbožím, které pronesu ven bez zaplacení, je to individuální kritika soukromého vlastnictví a komoditního spektaklu. Najím se, napiju a obleču bez toho, aby mi to bylo zprostředkováno námezdní prací a penězi. Tímto individuálním vzepřením ale systém neztrácí svou stabilitu a já stále vězím uvnitř jeho všeprostupující totality. Individuální rozhodnutí pro expropriaci můžu vnímat jako akt revolucionáře, ale sám o sobě není revolucí. A protože revoluční situace zatím nenastává, podobná osobní rozhodnutí mi alespoň umožňují přežít v této společnosti s menší mírou strádání a vykořisťování.

Přestože si stojím za tím, že bez sociální revoluce zásadní změna nenastane, nemyslím si, že do doby, než k ní dojde, musíme všichni mlčky snášet, co na nás systém uvalil, a trpělivě vyčkávat, až přijde čas velkého zlomu. Být revolucionářem pro mě znamená projevovat se vzpurně i v nerevoluční době. Jenže občas mám pocit, že dost z těch, kteří se k revolučnímu hnutí hlásí, to vše vlastně pojmají jako jistou formu náboženského vyznání. Revoluce a anarchie jsou pro ně něco jako ráj, do kterého lidstvo jednou dospěje, a než se do něho dostaneme, musíme trpělivě snášet útrapy pozemského života v kapitalismu: pracovat, platit, poslouchat, ctít zákony, jednat morálně, odpírat si radost... V takovém pojetí je jasná mučednická logika, kterou můžeme najít třeba i v křesťanství či islámu. Musíme prý přinášet sebeobětování v současném světě, abychom dosáhli vysvobození v tom, který přijde poté. Pro pobožné lidi přichází po smrti, pro tyto „revolucionáře“ s příchodem anarchie či komunismu.

Jenže na tohle já seru! Nebudu si odpírat radost. I když je revoluce v nedohlednu, budu jednat podle pravidel kontrarevoluce. Kde to jde, pravidla obejdu nebo půjdu proti nim. Moje pojetí anarchie není o šíření "revolučního

evangelia", asketickém a mučednickém čekání na den "D". Můj život je neklid a bouře. Neustálý konflikt uvnitř mě i konflikt s prostředím, ve kterém se jako lidská bytost rozvíjím. V této knize jsem na konkrétních příkladech odhalil, že to, co nazývám životem, je neustálý boj, který v sobě mimo jiné zahrnuje destrukci, tvořivost, dobrodružství, radost, prošlapávání nových cest a vstupování do dveří, kam je vstup zakázán.

„Jen generální povstání dokáže zbořit kapitalismus. Jenže když nepřichází, nebudu jenom pasivně čekat a poslušně trpět. Expropriací si беру zpět kousky toho, co nám bylo ukradeno. Oslavuju tím vzpouru a hledám komplice, ne ustrašený dav občanů.”

anonym

„Místo dozoru a dohledu zaujala podívaná (spektákl), aniž by ovšem ztrácela cokoli z moci svých předchůdců vynutit si potřebou disciplínu. Podřízení standardům se dnes dosahuje spíše prostřednictvím lákání a svádění nežli nátlakem a nucením – a spíše než aby se projevovalo jako nějaká vnější síla, bere na sebe převlek svobodné vůle.” - Zygmund Bauman

RECYKLOVANÉ TEXTY

*„Od jistého okamžiku již návrat není možný.
Tohoto okamžiku musíme dosáhnout.”*

Franz Kafka

Následuje několik textů, které byly v minulosti publikované na blogu “lukasborl.noblogs.org”. Půjde mi důležité, aby nevisely jenom v internetovém světě, ale měly také tištěnou formu.

POHLED DO ZRCADLA

Každý dělá chyby, které si těžko přiznává. Já také. Každý se občas stylizuje do pozice, která neodpovídá realitě. Já také. Každý občas něco jiného hlásá, než pak dělá. Já také. Pohled do zrcadla nám všem může mnohé prozradit o nás samých. Může to pomoci k tomu, abychom pojmenovali a následně zpracovali vlastní nedostatky. Tak jen do toho. Pohlédněte do zrcadla a nastavte mi ho také.

*

Dokážeš si představit, že namísto vyjednávání s mocnými nebo adresování požadavků k jejich stolu, organizuješ útok na jejich struktury? Myslím, že ne, protože tvé pověsti váženého akademika si vážíš tak moc, že neuděláš něco, co by ji mohlo ohrozit. To proto nikdy nezajdeš dále než za symbolický protest, a distancuješ se od těch, kteří dále zajdou. Chceš s mocí vést dialog, ne ji podrývat. Tváříš se jakoby revoluce byl poklidný proces, kterým můžeš projít bez rizik.

A co ty? Dokážeš si představit, že budeš dělat to, co dělal F. Sabaté, I. Oliněvič, N. Machno, A. Sutuga, S. Christie, M. Dziadok, L. Urtubia, E. Goldmann a jiní, jejichž příběhy publikuješ v časopisech a na internetu? Myslím, že ne, protože o příbězích psanců čelících represí chceš jenom psát a žvanit, nikoli riskovat, že se represe dotkne podobným způsobem i tebe. Soucítíš s oběťmi útlaku, ale hlavně neudělat něco, u čeho by hrozilo, že se ti stanou podobně otřesné věci.

A co ty? Dokážeš si představit, že své potřeby uspokojuješ způsoby, za které ti

bude hrozit kriminál? Myslím, že ne, protože ty máš své teplé místo v kanceláři energetického giganta a poměrně pohodlný život. Nechceš dělat nic, kvůli čemu o to můžeš přijít pokud se něco zvrtné. Obětuješ velkou část života zaměstnavateli, zatímco když druzí zuřivě bojují za důstojnost, říkáš tomu zbytečné sebeobětování.

A co ty? Dokážeš si představit, že budeš bránit vyklízení squatu akcí, u které můžeš dostat přes držku nebo ještě něco horšího? Myslím, že ne, protože obhajoba squatu je pro tebe jen idealistické představení, které hladí tvé ego pocitem, že se účastníš něčeho ušlechtilého. A navíc, když squat vyklidí, ty přeci o domov nepříjdeš. Ten máš jinde. Tam se můžeš vrátit a v bezpečí se věnovat zpracování fotek nafocených ve squatu, aby je jiný člověk z jiného pronajatého bytu mohl připojit k článku oslavujícího squatting.

A co ty? Dokážeš si představit, že poté, co na prázdné domy pověsíš nápis „Obsad’ a žij!“, pak také půjdeš dělat to, k čemu tím druhé vyzýváš? Myslím, že ne. Je pohodlnější si udržet squatterskou reputaci umístováním fotek na facebook, než obsazováním budov a žitím v nich. Ostatně, máš přece vždy dost důvodů, proč to zrovna teď „nejde“: je silná represe, řádí pandemie, není dost přívrženců... Nikdy si nepřiznáš, že to všechno jsou sice objektivní limity, které squatování dělají složitější, ale nikoli nemožné.

A co ty? Dokážeš si představit, že své peníze utratíš za věci, díky kterým můžeš důrazněji útočit na moc státu? Myslím, že ne, protože i když si říkáš anarchista, tobě vlastně o útok na stát zas až tak moc nejde. Stačí ti do zblbnutí opakovat vágní fráze o samosprávě, sebeorganizaci a lidských právech. Dává ti větší smysl cpát prachy do kapes kapitalistů, protože si říkají družstevníci nebo bio a fér obchodníci, než vložit prostředky do projektů, které podřívají struktury kapitalistické moci.

A co ty? Dokážeš si představit, že podpoříš úsilí vězně, který bojuje proti vězeňskému režimu zatímco „venku“ dělal věci, které se ti nelíbí? Myslím, že ne, protože tvoje „anarchie“ počítá s existencí věznic stejně jako každé státní zřízení. Vadí ti sice uvěznění anarchistů, ale vězení chceš zachovat pro jiné. Chceš cely zaplnit policisty, drogovými dealery, sexuálními predátory a gangstery. Sníš o tom, jak budoucí bachaři budou nosit černorudé uniformy a na nich logo tvé organizace.

A co ty? Dokážeš si představit, že se aktivně stavíš do cesty fízlům a sabotuješ jejich práci? Myslím, že ne, protože ti jde hlavně o bezpečné místo v anarchistických skupinách a udržení obecenstva uctívačů. Proto budeš raději kydat špínu na anarchisty, kteří publikují informace o anarchistické praxi, než abys vztek obrátil proti fízlům, kteří zabavují servery s anarchistickým obsahem.

A co ty? Dokážeš si představit, že říkáš na rovinu věci, které mohou druhé pobouřit nebo i někoho odradit od spolupráce? Myslím, že ne, protože i když preferuješ anarchistický žargon, tak k anarchistickým projektům přistupuješ jako k řízení obchodní společnosti. Tvou komoditou jsou myšlenky, které se snažíš prodat na trhu idejí. A jako správný manažer prodeji přizpůsobíš vše: myšlenky osekáš o to, co by mohlo zákazníka pobouřit. Nabídneš mu vždy jen to, co chce slyšet, i kdyby to znamenalo pojem anarchie zbavit podvratného obsahu.

Nemyslím si, že jsem něco víc než kdokoli z těch, kterých se má slova dotýkají. Mám jen potřebu jim nastavovat zrcadlo. Chci, aby se viděli takovými, jakými jsou, nikoli takovými, jakými se snaží vypadat před okolím. Budu rád, když i mě bude zrcadlo nastaveno, abych mohl lépe pochopit vlastní slabiny a chyby.

Všechny, na které myslím při psaní tohoto textu, mám svým způsobem rád a chovám k nim úctu. Tato slova a věty nemají vyjadřovat zášť nebo pohrdání. Nemyslím si ani, že člověk, který nebydlí na squatu, je akademikem, nebo pracuje pro energetickou společnost, musí být zákonitě špatným člověkem, který nemá schopnost dělat smysluplné věci. Pokud v článku spatřuješ nejasnosti, kontaktuj mě. Cizí interpretace diskutované na baru nebo uzavřeném fóru k ujasnění nepřispějí.

ÚVAHA

O DIKTATUŘE ROZUMU

Vždy existovali jedinci, kteří překračovali hranice povoleného. Někdo se ozbrojil, aby vzdoroval tyranům důraznějším způsobem. Někteří u toho i nasadili vlastní život. Někdo zase způsobil destrukci věcí, které pomáhají utlačujícím institucím ovládat naše životy. Někteří odmítli přistoupit na platby, neposlouchají příkazy, neakceptují přidělené role a často dělají opak toho, co je označené za normální či legální.

Co mají všechny tyto situace společného? Tedy vedle toho, že většina aktérů v nich riskuje umístění do kriminálu, blázince nebo hrobu? Společné je také to, že se vždy najde dost lidí, kteří je odsoudí a neprojeví ani sebemenší náznak pochopení. Označí je za nerozumné a tím to pro ně končí. Správné je přeci jen to, co se obecně označuje za racionální a logické. Vše ostatní je šílené, nenormální, extrémní, zavrženíhodné, nepochopitelné...

Ukazuje se, že vztah mnoha lidí k tomu, co se často považuje za rozumné, je k nerozeznání od vztahu loajálních poddaných k diktátorovi. Rozum i diktátor člověku určují pozici, která nezřídka představuje ponížení, strádání, bolest a nedůstojný život. Místo vzepření často přichází dobrovolné podřízení a obhajoba. „Poslouchej rozum a diktátora“, namlouvají nám. „Neposlechnout je znamená riskovat bídu, sankce, kriminál, blázinec, zmrzačení nebo smrt. Když je neposloucháš, nic dobrého tě nečeká“. Vypadá to pak, jako by podlézání diktujícím byl jediný způsob, jak přežít a cítit se u toho dobře. To proto tolik lidí poslouchá šéfa v práci, která jim nedává smysl, mrzačí je a bere jim mož-

nost dělat to, co mají rádi. Proto tolik lidí zaplatí za každou věc nebo službu, na kterou kdejaký ziskuchtivý hajzl nalepí cenovku. Proto tolik lidí raději platí hypotéku nebo nájem, aby mohli bydlet, než aby obydleli budovu buržousta, který ji nepotřebuje a nechává ji chátrat.

Proto tolik lidí uposlechne nařízení nebo zákony, které sami považují za absurdní. Proto tolik lidí bude dělat to, co se označuje za chlapské nebo ženské, i když by rádi něco úplně jiného. Proto tolik lidí při pohledu na zjevnou nespravedlnost bude prohlašovat, že s tím nic nenaděláme a musíme to prostě mlčky přijmout. Proto tolik lidí, když dostane facku, nikdy neopětuje úder. To rozum a diktátoři přeci říkají, že to tak má být.

Co tím vším chci říct? Že i když je rozum důležitou stránkou lidství, není dobré, pokud se nadřazuje nad stránky ostatní a stává se z něho diktátor ovládající naše životy. Tento svět by se možná nepotýkal s tolika problémy, kdyby více lidí překročilo hranici rozumného. Kriminály a blázince nás od toho mají odradit - a jistě se jim to často daří. Někdy ke stejnému účelu postačí i to, když je něčí aktivita označena za šíleně zoufalé gesto. Jenže chapadla moci nemohou být všude. Vždy se najdou tací, kteří neposlouchají kazatele rozumu a dělají nerozumné věci. Nerozumné, ale důležité. Oni naslouchají instinktům a citům, i když tím hodně riskují. Čelí pak nepochopení a odsouzení. Já ale vyjadřuji pochopení pro činy, ke kterým se odhodlávají. Myslím, že nejsem jediný, kdo si uvědomuje, že i ta „šíleně zoufalá gesta“ někdy dokážou dát věci do pohybu správným směrem. Oproti tomu rozum je často argument „omlouvající“ nehybnost, pasivitu a rezignaci. Nepřistupuji na tento alibismus. Pokud nám rozum říká, že máme nečinně snášet útrapy v našich životech, pak je správné uvažovat o tom, jak se této diktatuře rozumu vzepřít. Správné to je, i když to někdy znamená činit nerozumné.

H
8

POLICE MUNICIPALE

CO CÍTÍM PŘI POHLEDU NA TY SRAČKY

V posledních dnech mě pořádně trápí zpráva o zadržení 4 anarchistů v Bělorusku. Rád bych vyjádřil své pocity a úvahy. Osobně jsem se s těmi anarchisty asi nikdy neviděl, ale tahle zpráva mě přesto opravdu moc zbolela. A stále bolí. Už když mi Igor Oliněvič před několika roky napsal do vězení hodně povzbudivá slova, cítil jsem silné spojení mezi našimi životy. Věděl jsem, že to přetrvá. A teď je opět ve vězení on a spolu s ním nám podobní.

Nemohu cítit radost, když se tohle děje. Cítím vztek a smutek. Jsem nasraný. Dráždí mě i to, kolik vidím paralel s tím, co dělo a děje tady v Česku. Jen s tím velkým rozdílem, že v takzvaném Bělorusku zažívají ještě mnohem větší sračky.

Cítím ohromné napětí. Mám chuť sundat každého zmrda zodpovědného za tuhle situaci, pokud mi přijde do cesty. Mám chuť rozmlátit každou věc, kterou ti zmrdi používají pro svoje zmrdiviny. Je to iracionální a nekonstruktivní výbuch vzteku? Neplodná agresivita? Možná. Seru ale na to, do jakých psychologických kategorií spadá to, co teď cítím a prožívám. Protože já chci žít a cítit radost, ne se nechat kategorizovat, třídit, řídit, usměrňovat, domestikovat. Nechci a nebudu se pořád podřizovat očekávání zmrdů, kteří mě tlačí do situací, které se mi hnusí a berou mi chuť k životu. Seru i na to, jak moc se moje reakce vymykají tomu, co se ode mě ve společnosti očekává. Tohle jde prostě ze mě. Je to moje součást. Nebudu to v sobě dusit. Nebudu zabíjet

kus sebe jen proto, aby mě okolí přijalo. Necítím povinnost se za to komukoli omlouvat nebo cítit výčitky.

Zmrdi, kteří mučí, terorizují a vraždí druhé by možná rádi, abych se vyjadřoval s větším klidem. Abych volil kultivovaný jazyk. Abych nepůsobil agresivním dojmem. To je ale jejich problém a já jim s řešením nehodlám pomoci. Oni jsou zase můj problém a já vím, že na tomhle světě jsou lidi, se kterými ten problém budeme chtít vyřešit. Daly by se moje emoce vyjádřit kultivovanějším způsobem, který bude stravitelnější pro okolí? Ano, daly. Jenže já nejsem politik, který se snaží za každou cenu zalíbit, aby mohl velet davu. Jsem anarchista a upřímně říkám, co si myslím. Nečekám, že každý bude mít pochopení.

KONEC SQUATTINGU, NEBO JEN CHYBĚJÍCÍ KONTAKT S REALITOU?

Že politici hovoří o lidech svrchu a nepravdivým způsobem není nic neobvyklého. Je to jeden z mnoha důvodů, proč je nemít v lásce. Anarchisté se sice snaží být jiní, ale ne vždy se jim to daří. Tak například na webu Anarchistické federace nedávno vyšla upoutávka na nové číslo časopisu Existence, kde se uvádí: „*Před několika lety byl alternativou squatting, neoliberální systém ho však cíleně zlikvidoval pomocí svých represivních nástrojů bez ohledu na argument, že vedle sebe existují lidé bez domova a prázdné domy.*”

Je vidět, že přístup některých anarchistických médií je k nerozeznání od těch korporátních. Také pro ně existuje jen to, o čem sama informují. Čtenář by tak mohl nabýt dojmu, že existence squattingu se odvíjí od existence mediální pozornosti. O čem se nepíše, jako by neexistovalo. Nevím, kdo napsal takovou nepravdu, jako že squatting již není alternativou, protože byl zlikvidován. Z praxe ale vím, že často podobné věci dělají lidé, jejichž životní realita je velmi vzdálená té, kterou prožívají lidé, které často berou do úst. Lidmi bez doma sice argumentují, ale dělají to svrchu. Podobně jako politici promlouvající z tribun „k lidu“, aby se poté stáhli do vlastních bublin, které jsou stejným lidem naprosto nepřístupné. Mluví o nich bez kontaktu s nimi. Vztahují se k nim jako k objektu svých politických úvah, nikoli jako partne-

rům, se kterými stojí bok po boku při společné praxi. Neptají se jich na jejich potřeby ani na to, jak se jim (ne)daří je uspokojovat. Oni přeci "vědí" lépe než oni, jak na tom jsou, jak žijí a co potřebují. A tak v paternalistickém duchu mluví jejich jménem.

Potíž je nejen v tom, že takové nastavení je značně elitářské a nebere ohled na ty, o kterých je řeč, ale také to vede k překroucení reality. Možná že kdyby tito jedinci byli skutečně v přímém kontaktu s lidmi, o kterých píší, viděli by, že squatting je pro mnohé z nich běžnou praxí. Žádná alternativa, která již byla zlikvidována. Jen v Praze jsou desítky squatů a najdeme je v každém větším městě. Je nepodstatné, že jen některé tak jejich obyvatelé nazývají a média je většinou ignorují. Ti, kdo v nich bydlí, často nejsou zběhlí v teorii a historii revolučních hnutí. Jenže jejich squatterská aktivita je konkrétním vyjádřením boje za materiální potřeby, navzdory pravidlům kapitalismu a státu. I když chybí jasná vize a organizace, je tato praxe pro kapitalistické fungování více podvrtná než idealistické přístupy některých anarchistů. Myslím ty anarchisty, kteří sice squatting v teorii označí za správnou ideu, ale v praxi upřednostní hausprojekty. Tedy ve všem se adaptují na kapitalistické normy, aby se nedostali do konfliktu se zavedeným systémem.

Pro jedince, kteří mají dost privilegií na to, aby nemuseli být označováni jako lidé bez domova, je velmi snadné přehlédnout nebo ignorovat, jak takoví lidé skutečně žijí. Tedy i to, že to často je život aktivních squatterů. Možná je na čase opustit přesvědčení, že jen anarchisté vědí, jak se organizovat způsoby, které jsou pro systém podvrtné. Možná je na čase sestoupit v hierarchii o několik pater níž a být v kontaktu s lidmi, o kterých píšeme. Zjistíme pak třeba, že jsou těmi, kdo nám může předat zajímavé organizační tipy z vlastní praxe. Třeba nás naučit, jak squattovat opuštěné budovy a ubránit jejich existenci.

LÉPE BYCH TO NEVYJÁDŘIL

Už jsem toho v této knize nažvanil dost, a proto poslední slova přenechám kapele *Complicité Candide*.

*

Ten bolestný krok začíná a končí u tebe. Našimi těly proudí myšlenky staré jako rituál útlaku a ponížení. Myšlenky, které se zdají radikální těm, kteří se jich bojí. Jsme anarchisté, ale nenarodili jsme se jimi. Stačilo možná jen málo, a naše mozky by se nemusely zabývat politikou lidí, které jsme nikdy nepotkali a přece se nás týkala. To, co opravdu potřebujeme je vlastní úsudek a okamžité osvobození od společenských dogmat. Dostáváme drogy na stříbrných podnosech s vládními razítky. Poslušnost, práce a majetek. Nelíbí se ti jak s tebou zacházíme? Tvé dítě potká to samé. Plán pro celospolečenský rytmus je dokončen. Nebude těžké znásilnit všechny najednou. Fanfáry znějí a my sušíme slzy svých dětí. Rychleji a rychleji, kdo se opozdil má smůlu, jámy jsou hluboké. Výuku řídí počítače, velcí demokraté pálí bolševické diplomy, v každém jídle alespoň trochu vládního viru. Chceme okamžitou možnost volby, ale ne tu vaši zasranou hru na hlasovací právo. To, co vás opravdu hřeje u srdce, je právo na majetek. Tuhle snůšku zločineckých sraček, svaté právo na krádež a vydírání nazýváte volným trhem. Jak se opovažujete tvrdit, že žijeme svobodně, když zadupete každý zárodek individuálního vývoje. Nechceme platit daně byrokratické hyeně.

Sereme na fízly, dobře živené vůdce a jejich poskoky. Neotravujte nás s tím vylhaným příběhem o nejlepším z nejhorších systémů. Dokonce ani nepotřebujeme vymoženosti městských koncentračních táborů. To jsou vaše největší zbraně. Tak bojujte za lepší život svých dětí. Za rychlejší auta než jsou ty vaše, za více peněz vydělaných za minutu, za více televizních kanálů. Tak bojujte za lepší život svých dětí. Staňte se opět prvními, kteří budou prokleti. Své ideály jste pohřbili pod hromadou cynismu a vyschlého naříkání. Tak nám neserte do hlav sebezničující teze. Své hranice si určujeme sami. Tak si udržujte své obavy. Myšlenka je vyřčena a žije

Co-Ca zima 1996

EAT THE RICH

